

Джон Стайнбек
Улица Консервна

Улицата на консервните фабрики в Монтерей, Калифорния, е цяла поема, смрад, проскърцващи звуци, особена светлина, песен, навик, носталгия, блян. Улица Консервна – това е събраната и разпиляна тенекия и желязо, ръжда и трески, нащърбен паваж и обрасли с бурени дворове и буница, работилници за сардели, сглобени от вълнообразна ламарина, автомобилни сирени, гостилници и публични домове, малки претъпкани бакалнички, лаборатории и нощни приюти. Нейните жители, както веднъж бе рекъл един, са „проститутки, сводници, комарджии и негодници“, с което е искал да каже „всички“. Но ако беше надникнал към улицата от друго ъгълче, той може би щеше да ги види като „светци и ангели, благочестивци и мъченици“, при което смисълът не би се изменил.

Сутрин, когато риболовната флотилия се завръща с улов, малките кораби с грибовете се заклатушкват тежко в залива и надуват сирените. Претоварените лодки се избутват до брега, където фабриките са натопили опашките си в залива. Тази метафора е преднамерено избрана, защото, ако фабриките натопяваха в залива не опашките, а устата си, консервираните сардини, които излизат от другия им край, щяха да бъдат, поне фигуративно казано, още по-ужасни. След това свирките на фабриките започват да пицят и в целия град мъже и жени се напъхват в дрехите си и тичешком пристигат на Улицата за работа. Тогава блестящите автомобили докарват висшите класи: надзиратели, счетоводители, собственици, които изчезват в канцелариите. После – от квартала на италианците, китайците и поляците – идват мъже и жени в панталони, с гумирани палта и мушамени престилки. Те се втурват да чистят, да нарязват, да пълнят, да мариноват и консервират рибата. Цялата улица тътне, въздиша, крещи и дрънка, а в това време сребърните рибни реки все така се изливат от лодките, а лодките се издигат във водата все по-високо и по-високо, додето най-сетне се изпразнят. Фабриките боботят и тракат, и скърцат, докато изчистят, нарежат, мариноват и консервират и последната риба. И тогава свирките отново запищават – вир-вода мокри, вмирисани и уморени италианци, китайци и поляци, мъже и жени, се пръсват и поемат по хълма към града, всеки по своя път, а Улицата на консервните фабрики става отново такава, каквата е: тиха и вълшебна. Връща се нейният нормален живот. Безделниците, които от погнуса са се оттеглили под черния кипарис, се появяват и насядват върху ръждясалите тръби в запустелия двор. Момичетата на Дора излизат за малко на слънце, ако има слънце. Док тръгва от Западната биологична лаборатория, прекосява улицата и влиза в бакалницата на Ли Чун за два кварта¹ бира. Анри, художникът, рие като куче из боклуците в обраслото с

трева празно място за някоя и друга част, къс дърво или метал за лодката, която си строи. Тогава настъпва тъмнината и пред вратата на Дора светва уличният фенер – фенерът, който дава постоянна лунна светлина на улица Консервна. В Западната биологична при Док идват гости и той пресича улицата до Ли Чун за още пет кварта бира.

Как е възможно да се опишат такива, каквито са, и поемата, и смрадта, и проскърцащите звуци, особената светлина и песента, навикът и мечтата? Когато човек събира морски животинки, среща едни плоски червейчета, толкова нежни, че е почти невъзможно да ги хванеш цели – докоснеш ли ги, разкапват се на парченца. Трябва да ги оставиш сами да се източат и по своя воля да пропълзят върху острието на ножа и чак тогава предпазливо да ги пуснеш в стъкленницата с морска вода. И може би точно така трябва да се напише и тази книга – да се отворят страниците и да се оставят различните истории сами да изпълзят по тях.

ГЛАВА 1

Макар и да не беше образцово подредена, бакалницата на Ли Чун представляваше някакво чудо на изобилието. Тя бе малка, претъпкана, но затова пък в единственото ѝ помещение можеше да се намери всичко, от което човек се нуждае, за да живее и да бъде щастлив: дрехи, храна – прясна или консервирана, алкохол, тютюн, рибарски принадлежности, машинария, лодки, въжа, шапки, свински пържоли. При Ли Чун можеше да се купят чехли, копринено кимоно, четвърт уиски, пура. Възможни бяха всякакви комбинации, за всеки вкус. Единствената стока, която Ли Чун не продаваше, можеше да се получи отсреща, отвъд празното място – при Дора.

Бакалницата се отваряше на разсъмване и се затваряше чак когато празноскитачите похарчваха и последния си петак или си отиваха да спят. Не че Ли Чун беше сребролюбец; не беше алчен, ала искаше ли някой да си похарчи парите, той стоеше насреща. Положението, което заемаше в обществото, го учудваше дотолкова, доколкото изобщо беше способен да се учудва. През всичките тия години по улица Консервна не остана човек, който да не му дължи пари. Той никога не насилваше клиентите си да му се издължат, но станеше ли сумата прекалено голяма, Ли прекратяваше вересията. И вместо да ходи чак до града, горе на хълма, клиентът обикновено плащаше или поне се мъчеше да плати.

Ли беше кръглолик и вежлив. Говореше високопарен английски и никога не произнасяше „р“. Когато в Калифорния се водеха тъй наречените войни между нелегалните китайски организации, сегиз-тогиз за главата на Ли определяха награда. В такива случаи той скришно заминаваше за Сан Франциско и постъпваше в болница, докато му се размине. Никой не можа да разбере какво прави с парите си. Може би не ги получаваше. Може би цялото му богатство се състоеше от неплатени сметки. Но инак си живееше добре и се радваше на уважението на всички свои съседни. Вярваше в клиентите си, докато не разбере, че всякакви доверие е вече смешно. Понякога допускаше търговски грешки, но дори и тях превръщаше в изгода – печелеше ако не друго, то поне благоразположението на хората. Тъй стана с нощния приют и аперитив „Палас“. Всеки друг, освен Ли Чун, щеше да погледне на сделката като на пълна загуба.

Мястото на Ли Чун в бакалницата беше зад тезгяха за тютюн.

Вляво от него се мъдреше тефтерът със сметките, а вдясно – сметалото. В стъкления шкаф имаше кафяви пури, цигари „Бул Дърам“ и „Петимата братя“, сместа за лула „Дюк“, а зад гърба му, върху лавиците по стената, в еднолитрови, половинки и четвъртлитрови бутилки стояха „Олд Грийн ривър“, „Олд Таун Хаус“, „Олд кърнъл“ и любимото, но слабо уиски „Старият Тенеси“ с гарантирана отлежалост четири месеца – етино и познато в околността под името „Старите кецове за тенис“. Ли Чун заставаше между уискито и посетителите не току тъй. Някои попрактични глави се бяха опитвали при случай да отвлекат вниманието му към другия край на магазина. Из помещението се въртяха братовчеди, племенници, синове и снахи, но Ли никога не се отделяше от тютюневия тезгях. За маса му служеше горното стъкло на витринката. Слагаше своите месести и нежни ръце върху стъклото, а пръстите му мърдаха като малки неуморни кебапчета. На левия му среден пръст бе нанизана широка златна венчална халка – едничкият му накит – и с него той потропваше тихо по гумената паничка за дребни монети, чиито ситни каучукови зрънца отдавна се бяха изтрили. Устата на Ли бе пълна с ласкателство, а когато се усмихнеше, в нея светваше блясък на злато – богат и топъл. Носеше очила с половин стъкла и тъй като на всичко гледаше през тях, килваше глава назад, за да погледне в далечината. Лихвите, отбивите, събирането и изваждането – всичко изчисляваше на сметалото с дребните си игриви пръсти-кебапчета, при което кафявите му дружелюбни очи шареха из бакалницата, а зъбите му проблясваха към купувачите.

Стъпил върху куп вестници, да не му изстиват краката, една вечер той стоеше на обичайното си място и с присмех и печал превърташе в ума си сделката, извършена следобед и повторно сключена малко покъсно още същия следобед.

На излизане от бакалницата, ако кривнете направо през обраслото с трева запустяло място, избирайки пътя си сред огромните ръждясали тръби, изхвърлени от консервните фабрики, ще забележите проправена в буренака пътечка. Тръгнете по нея, покрай кипариса, през железопътната линия, после по отрязания склон, в който бяха набити железни скоби вместо стъпала, и ще се озовете пред дълга ниска постройка, която отдавна се използваше като склад за рибено брашно. Тя представляваше чисто и просто обширно, затворено пространство с огромен покрив и принадлежеше на един измъчен джентълмен на име Хорас Абивил. Хорас имаше две жени и шест деца и в продължение на години, чрез молби и увещания, успя да затъне в такъв дълг към бакалницата,

какъвто никой в Монтерей нямаше. Този ден той влезе в бакалницата и при сянката на неотстъпчивост, която прекоси челото на Ли, умореното и неспокойно лице на Хорас трепна. Месестият пръст на Ли почукваше гумената паничка. Хорас сложи ръце върху тютюневия тезгях с дланите нагоре.

– Ако не се лъжа, имам да ти давам пари, много пари – почна той направо.

Зъбите на Ли лъснаха. Хареса му това начало, тъй различно от всичко останало, което бе чувал. Важно кимна, ала реши да изчака целия номер.

Хорас извади език и обилно наплюнчи устните си открай докрай.

– Не ми се ще той дълг да тегне и върху децата. На бас се хващам, че сега няма да ми дадеш и една ментова дъвка за тях.

Лицето на Ля Чун показа, че е съгласен с това заключение.

– Да, много пали – рече той.

Хорас продължи:

– Нали знаеш имота ми оттатък линията, дето е рибеното брашно?

Ли Чун кимна. Брашното беше негово.

– Ако ти дам тая къща, разчистваме ли си сметките? – настойчиво попита Хорас.

Ли Чун отметна глава и се вгледа в Хорас през своите полуочила. В това време мозъкът му заподскача от сметка на сметка, а дясната му ръка неспокойно се отмести към сметалото. Той прецени постройката – беше паянтова – и мястото – виж, то можеше да бъде ценно, ако някоя от фабриките пожелаеше един ден да се разшири.

– Лазбила се – отговори Ли Чун.

– Добре тогава, дай сметките, а пък аз ще ти напиша продавателното за имота. Хорас явно бързаше.

– Няма нужда от документи – каза Ли. – Ще пишем само, че всичко е платено.

Сделката приключи с достойнство и Ли Чун даде от себе си четвърт „Стари кецове за тенис“. След това, като вървеше изправен, Хорас Абивил пресече празното място, мина покрай кипариса, прехвърли железопътната линия, изкачи се по стръмните стъпала, шмугна се в постройката, която до преди малко беше негова, и се застреля върху една купчина рибено брашно. От този момент нататък нито едно от децата на Хорас Абивил, независимо от това, коя беше майката, не узна какво значи да нямаш ментова дъвка, макар че всичко туй съвсем не засяга нашата история.

Но да се върнем към въпросната вечер. Положиха Хорас върху едно дървено магаре да го балсамират, а двете му жени седяха прегърнати на стъпалата пред неговата къща (те бяха добри приятелки до погребението му, сетне си разделиха децата и никога вече не си продумаха). Ли Чун стоеше зад тютюневия тезгях, потънал в тиха и безкрайна китайска скръб; хубавите му кафяви очи гледаха някъде навътре. Разбираше, че с нищо не би могъл да помогне, но съжаляваше, че не е предвидил какво ще се случи, та поне да се опита да помогне. У него като част от доброта му дълбоко бе залегнало разбирането, че правото на човека да сложи край на живота си е неотменимо, но понякога някой приятел можеше да направи това излишно. Ли Чун плати за погребението и бе вече изпратил на опечалените семейства кошница с продукти.

Сега Ли Чун притежаваше Абивиловата постройка – с добър покрив, с добър под, с два прозореца и врата. Наистина тя бе до горе претъпкана с рибено брашно, чиято остра миризма се бе просмукала във всичко. Ли Чун имаше намерение да я превърне в хранилище за бакалки стоки, в нещо като склад, но като поразмисли, отказа се. Беше твърде отдалечена и освен това всеки би могъл да се промъкне през прозореца. Той почукваше гумената паничка със златната си халка и обмисляше въпроса, когато вратата се отвори и при него влезе Мак. Мак беше старейшината, водачът, наставникът и донякъде използвачът на една малка група мъже, обединени от общата липса на семейство, пари и други амбиции, освен стремлението да си хапнат, да си пийнат и да живеят в блаженство. Но докато повечето хора в стремежа си към насладите се съсипваха и падаха изтощени току преди да са постигнали целта си, Мак и приятелите му подхождаха към блаженството непреднамерено, съдържано, приемаха го смирено. Мак и Хейзъл – един младеж, който обладаваше голяма сила, Еди, който се представяше за барман от „Ла Ида“, Хюи и Джоунс – последният от време на време събираше жаби и котки за Западната биологична – всички те досега живееха в онези грамадни ръждясали тръби на празното място до бакалницата на Ли Чун. Впрочем те живееха в тръбите само когато валеше, а при хубаво време за жилище им служеше сянката на черния кипарис в горния край на поляната. Ниските клони се извиваха надолу и образуваха балдахин, под който човек можеше да се изтегне и да наблюдава жизнения поток по улица Консервна.

С влизането на Мак Ли Чун едва забележимо трепна – очите му набързо огледаха магазина – да се увери, че с него не са дошли Еди или Хейзъл, Хюи или Джоунс, че не са се напъхали сред стоките му.

Мак откри картите си с подкупваща почтеност.

– Ли – поде той, – аз и Еди, и останалите чухме, че Абивилловата постройка станала твоя.

Ли Чун кимна и зачака.

– Аз и моите приятели си рекохме: я да го питаме не може ли да се пренесем там. Ще поддържаме имота – побърза да прибави Мак. – Ще пазим да не би някой да счупи или повреди нещо. Децата, знаеш, могат прозорците да ти изкъртят... Ако няма кой да пази, току виж избухнал и пожар! – подхвърли той.

Ли отметна глава и се загледа в очите на Мак през полуочилата си. Едновременно с това потропващият му пръст забавя темпото си – Ли дълбоко се замисли. В очите на Мак той съзря и добри намерения, и добро приятелство, и стремеж всекиго да направи щастлив. Защо тогава Ли Чун се почувствува като в клопка? Защо мисълта му взе внимателно да си пробира път, сякаш котка сред кактуси? Всичко бе извършено трогателно, едва ли не в дух на благодарение. Разсъжденията му се втурнаха към вероятностите – но не, това бяха възможности – и почукването на пръста още повече се забавя. Представи си, че отхвърля предложението на Мак и видя счупените стъкла на прозорците. След това Мак за втори път ще му предложи да наглеждат и пазят имота му; при втория отказ Ли можа да надуши пушека, да види малките пламъчета, плъзнали по стените. Мак и приятелите му ще се опитат да помогнат в изгасяването. Пръстът на Ли спря укротен върху паничката за дребни пари да си почине. Беше победен. Разбираше това. Оставаше му само удобният случай да спаси достойнството си, при което Мак сигурно щеше да се покаже извънредно щедър.

– Съгласни да плащате наем за къщата? Съгласни да живеете като на хотел?

Мак широко се усмихна, щедростта му бликна:

– Но да – извика той. – Това е идея! Естествено. Колко?

Ли помисли. Знаеше, че каквато и сума да каже, това няма да има никакво значение. Парите така или иначе нямаше да получи. Значи можеше да поиска една истински внушителна сума, колкото да запази доброто си име.

– Пет дола'а седмично – отсече Ли.

Мак изигра играта докрай:

– Ще трябва да поговорим с момчетата – поколеба се той. – Не можеш ли да смъкнеш на четири долара?

– Пет дола'а! – настоя Ли.

– Добре, да видим какво ще кажат момчетата.

С това цялата работа се свърши. Всички бяха доволни. Някой можеше да си помисли, че Ли Чун е претърпял тежка загуба, но в главата му нещата стояха по-другояче. Прозорците останаха здрави. Не лумна пожар и макар че наемът изобщо не се плащаше, ако все пак някога наемателите разполагаха с пари – а това все пак им се случваше, – на тях никога и през ум не им мина да ги харчат другаде освен в бакалницата на Ли Чун. Оказа се, че Ли си е спечелил една малка тайфа ревностни клиенти. Но ползата стигаше и по-далеч. Речеше ли някой пиян да създава неприятности в бакалницата, спуснеха ли се, сбрани в рояк, дечурлигата от Ню Монтерей с намерение да го ограбят, стигаше Ли Чун само да се провикне и неговите наематели се втурваха на помощ. Помежду им се създаде още една връзка – човек не може да краде от своя благодетел. Ли Чун успя да спести консерви зелен фасул и домати, мляко и дини, а това далеч надхвърляше наема. И ако в останалите бакалници на Ню Монтерей ненадейно и все по-често започнаха да липсват разни стоки, това съвсем не интересуваше Ли Чун.

С нанасянето на момчетата рибеното брашно се изнесе. Никой не разбра кой даде на къщата това име, но от тоя ден нататък тя стана известна като Нощен приют и аперитив „Палас“. В тръбите и под кипариса нямаше място за покъщнина, за дребните отличителни белези, които не само определят, но поставят и граници на нашата цивилизация. Настанили се вече в приюта „Палас“, момчетата се заеха да го обзаведат. Изникна стол, после походно легло, след това още един стол. Без никаква съпротива, тъй като никога не узна за това, един магазин за железария и бои ги снабди с кутия червена боя и появеше ли се нова маса или столче, веднага ги боядисваха, което ги правеше не само кокетни, но и до известна степен ги замаскираше – да не ги познае собственикът им, ако случайно надникнеше в приюта. Аперитив „Палас“ влезе в действие. Насядали пред вратата си, момчетата можеха да гледат надолу, през железопътната линия и отвъд запустялото място, оттатък улицата, та чак до предните прозорци на Западната биологична. Нощем те чуваха музиката, долитаща откъм лабораторията, и следяха с поглед доктора, който прекосяваше улицата и отиваше до Ли Чун за бира. Веднъж Мак рече:

– Тоя Док е чудесна особа. Трябва да направим нещо за него.

ГЛАВА 2

Словото е символ и наслада, то поглъща хора и пейзажи, дървета, треви, фабрики и китайци. Действителността се превръща в Слово, а то – отново в Действителност, само че разкривена, изтъкана от причудливи шарки. Словото поглъща Улицата на консервните фабрики, смила я и после я изплюва – и Улицата отведнъж заблестява с трептящата светлина на растителния свят и морето, в което се оглеждат небесата. Ли Чун е нещо повече от бакалин-китаец. Тъй трябва и да бъде. В равновесието на злините той може би виси окачен за нишката на доброто – една азиатска планета, която се задържа в своята орбита благодарение притеглянето на Лао Цзе² и същевременно се отдалечава от Лао Цзе под влиянието на центробежната сила, вложена в сметалото и тефтера с вересните – Ли Чун, увиснал, усукващ се около себе си, вихрено завъртян сред бакалски стоки и видения. Едно пресметливо същество с консерва зелен фасул в едната ръка – и едно сантиментално същество, прегърнало костите на своя дядо, в другата. Защото Ли Чун беше разкопавал гроба в Чайна Пойнт³ и там бе открил жълтеникави кости и череп, по който все още личаха полепнали, посивели и сплъстени коси. Ли грижливо опакова костите – черепа в средата, около него таза и ключиците, огради ги от двете страни с ребрата, а бедрените кости и пищялите сложи една до друга – и изпрати своя трошлив, затворен в кутия дядо отвъд Тихия океан да легне най-сетне в земята, която неговите праотци бяха обявили за свещена.

Мак и момчетата също се въртяха в свои орбити. Това бяха добродетелите, милосърдието и красотата в стремглавото, осакатено безразсъдство на Монтерей – величавия Монтерей, където, в борбата за несигурния залък, хората от страх и глад съсипваха стомасите си, където, жадни за обич, хората съсипваха всичко обичливо в себе си. Мак и момчетата бяха красотата, добродетелта, милосърдието. В този свят, управляван от тигри, страдащи от язва, свят, връхлетян от разпасани бици с болни сърца и ръфан от слепи чакали, Мак и момчетата предпазливо сядаха на една маса с тигрите, галеха необузданите млади бичета и събираха трохите, за да нахранят морските чайки по улица Консервна. Каква полза, ако човек спечели целия свят, а след това трябва да застане пред

2. Лао Дзе – китайски философ-моралист (604–531 г. пр. н. е.)

3. Чайна Пойнт – китайският квартал на Сан Франциско

спечеленото имущество с язва в стомаха, с увеличена простата и очила с два вида диоптри? Мак и момчетата отбягваха примамката, заобикаляха отровата, прескачаха клопката, а в това време едно поколение от измамници, отровени и здраво омотани хора крещеше по тях и ги наричаше нехранимайковци, непрокопсаници, позор за града, джебчии, мошеници и пройдохи.

Татко наш, ти който си в цялата природа, който са дарил с издръжливост койота, обикновения кафяв плъх, врабчето, къщната муха и молеца, ти сигурно си изпитвал силна и невъобразима любов към негодниците и към черните овци на града, към пройдохите и към Мак и момчетата, към добродетелите ѝ милосърдието, и лентяйството, и насладите. Татко наш, ти който си в природата!...

ГЛАВА 3

Бакалницата на Ли Чун се намира вдясно от празното място (макар че никой не можеше да каже защо му викат празно, когато в него са струпани стари котли с поръждавели тръби, големи четвъртити греди и купища консервни кутии от по пет галона. Горе, в задната част на празното място, минава железопътната линия; там е и приютът „Палас“. Наляво това място граничи със строгия и представителен публичен дом на Дора Флуд: една порядъчна, чиста, почтена и старомодна къща на удоволствието, където човек може да изпие с приятели чаша бира. Това съвсем не е някакво благонадеждно заведение с долна репутация, а солиден и благочестив клуб, построен, поддържан и възпитаван от Дора, която, „мадам“ и „момиче“ от петдесет години насам, бе успяла, упражнявайки особената си дарба на такт и почтеност, благотворителност и известен реализъм, да внуши у интелигентните, образованите и добрите уважение към себе си. Поради същите причини тя се радваше на омразата на извратеното и похотливо сестринство от омъжени стари моми, чиито съпрузи почитат домашното огнище, но чак толкова не го обичат.

Дора е едра жена, огромна жена с огненооранжева коса и вкус към вечерните тоалети в жабешкозелено. Тя държи почтен дом с твърди цени, не продава силни напитки и не разрешава в дома ѝ да се говорят мръсни приказки на висок глас. Някои от нейните момичета са твърде безделни, което се дължи на възраст и физическа немощ, но Дора никога не ги изхвърля, макар че, както казва тя, не дават и по три сеанса месечно, а при все това се хранят по три пъти дневно. В изблик на любов към имота си Дора е кръстила своето заведение ресторант „Мечешко знаме“⁴, поради което се разказват безброй случаи, когато в него са идвали хора само да хапнат по един сандвич. В дома обикновено има дванайсет момичета, в това число и поостарелите, един готвач-грък и един мъж, който минава за пазач, но който се нагърбва и с всички видове деликатни и опасни задачи. Той прекратява побоищата, изхвърля пияните, укротява истериите, лекува главоболията и държи бара. Той превързва рани и драскотини, прекарва деня с полицаите и тъй като повече от половината момичета изповядват научното християнство, в неделните утрини им чете на глас своя дял от „Наука и здраве“.

Неговият предшественик, който не беше тъй добре уравновесен,

4. В чест на щата Калифорния, чието символично животно с мечката.

свърши зле, за което ще стане дума по-нататък. Но Алфред успя да възтържествува над своето обкръжение и издигна това обкръжение до себе си. Той знае какви мъже бива и какви мъже не бива да допуска. За частния живот на Монтерейските жители той знае повече от всеки друг в града.

Що се отнася до Дора, тя води съществуване, изпълнено с рискове. Понеже е против закона, най-малкото против неговата буква, тя е длъжна двойно повече от всички останали да се придържа о него. Не трябва да има пияни, не трябва да има побоища, да няма нищо неприлично – иначе ще затворят заведението ѝ. Освен това нейната противозаконност я заставя да бъде и особено благотворителна. Всеки гледа от нея. Ако полицията устрои бал за пенсионния си фонд и другите дадат по един долар, Дора е длъжна да даде петдесет. Когато Търговската камара преустройваше парка си, всички търговци дадоха по пет долара, а когато поискаха от Дора, тя даде сто. Така е и с всичко друго: с Червения кръст, с Градския клуб, със скаутите; в списъка на дарителите невъзпетите, нерекламираните, безсрамно мръсни надници на греха стоят винаги начело. Но затова пък по време на Депресията Дора най-тежко пострада. Тя се сблъска с гладните деца по улица Консервна, с безработните бащи и разтревожените майки и в допълнение към обикновените си дарения две години поред плащаше наляво и надясно неплатените бакалски сметки и едва ли не фалира.

Момчетата на Дора са приятни, добре възпитани. Никога не заговарят мъж на улицата, дори ако предната нощ е бил при тях.

Преди сегашният пазач Алфи да поеме поста си, в ресторант „Мечешко знаме“ се бе разиграла една трагедия, която натъжи всички. Премишният пазач се наричаше Уилям. Беше чернокос и вгълбен в себе си човек. Денем, когато задълженията му не бяха много, женската компания му омръзваше. През прозорците Уилям виждаше Мак и момчетата, насядали на слънца по тръбите в празното място, провесили крака в дивите ружи, бавно и философски да разискват интересни, но незначителни въпроси. Наблюдавайки ги, от време на време забелязваше да вадят отнякъде бутилка „Стари кецове за тенис“ и като обърсват гърлото ѝ с ръкав, да я надигат един след друг. На Уилям се дощя и той да стане член на тази приятна компания. Един ден излезе и седна на тръбата. Разговорът спря и в компанията се възцари неловко, враждебно мълчание. След малко неутешимият Уилям се върна в „Мечешко знаме“ и през прозореца видя, че разговорът отново се подхваща. Това го опечали. Той имаше тъмно и грозно лице и уста, изкривена от размишления.

На следния ден отиде пак; тоя път взе със себе си шише уиски. Мак и момчетата изпиха уискито – в края на краищата не бяха луди! – но всичкото, което изрекоха бе „Наздраве!“ и „Чиста работа“.

Подир малко Уилям се върна в „Мечешко знаме“ и през прозореца чу, че Мак извишава глас: „Бог да го убие, не обичам сводниците!“ Това очевидно не беше вярно, но Уилям не знаеше. Мак и момчетата чисто и просто не обичаха Уилям.

Сърцето на Уилям бе сломено. Безделниците не го приеха в своето общество. Те се чувствуваха много по-високостоящи от него. Уилям и без това винаги се самоизучаваше и самообвиняваше. Наложил шапка, тръгнал покрай морето и стигнал чак до фара. Застанал в малкото кокетно гробище, където човек по всяко време можеше да долови тътена на вълните, Уилям се отдаде на черни мисли. Никой не го обичаше. Никой не питаше за него. Наричаха го пазач, ала беше сводник, мръсен сводник, най-низката твар на земята. Тогаз си помисли, че и той, за бога, има право да бъде щастлив както всички останали. Върна се разгневен, но с първите стъпки към „Мечешко знаме“ гневът му се стопи. Вечерта бе дошла и монетният грамофон свиреше „Есенна луна“. Уилям си спомни, че първата и единствена брантия, която някога е била добра към него обичаше тази песен. После тя го бе напуснала, омъжила се за друг и изчезнала. Песента ужасно го натъжи. Уилям свари Дора в задното салонче да пие чай.

– Какво става с тебе? Да не си болен? – попита го тя.

– Не съм – каза Уилям. – Но каква полза? Гадно ми е. Ще взема да си тегля куршума.

През ръцете на Дора в живота ѝ беше минавал не един шантав. Тя се ръководеше от правилото: „Такъв никога не утешавай.“

– Добре – рече тя, – щом искаш... Само гледай да не събереш килимите.

Влажен сив облак надвисна над сърцето на Уилям. Той полека се измъкна, прекоси коридора и почука на вратата на Ева Фланегън. Тя бе червенокоса и всяка седмица ходеше при изповедник. Ева беше религиозно момиче с огромно семейство от братя и сестри и пиеше неизказано много. Уилям я завари да лакира, по-право да цапа ноктите си. Знаеше, че е бременна, а Дора не разрешаваше на бременните да работят. Пръстите ѝ бяха до половината потънали в лак за нокти. Беше ядосана.

– Какво те яде? – запита го тя.

– Ще си тегля куршума! – Той също се ядоса.

Ева изпищя:

– Но това е мръсен, долен и ужасен грях! Не ти прилича да напуснеш заведението точно когато имам достатъчно сили да се замъкна до Сейнт Луис. Неспособно копеле!

Тя продължаваше да крещи. Уилям тръшна вратата и се отправи към кухнята. Беше му дотегнало от жени. При гърка щеше да си отдише от тях.

Нахлузил голямата престилка, с навити ръкави, гъркът пържеше свински пържоли в два грамадни тигана и ги преобръщаше с шилото за лед.

– Здравсти, Китс! Какво става? – Пържолите цвъртяха в тиганите.

– Не зная, Лу – рече Уилям. – Понякога си мисля, че ще е най-добре да... клък! – и той прекара пръст през гърлото си.

Гъркът остави шилото на печката и нави ръкавите си още по-нагоре.

– Да ти кажа ли какво съм чувал, Китс? Чувал съм, че тия дете много приказват за това, никога не го правят.

Уилям протегна ръка, пое шилото и го стисна. Очите му се впиха дълбоко в тъмните очи на гърка. В началото забеляза там недоверие и насмешка, но полека лека в тях се надигна безпокойство, а след това и тревога. Уилям видя промяната и разбра, че гъркът повярва. Гъркът наистина повярва, че Уилям ще извърши каквото каза. И щом откри това в очите на гърка, Уилям вече знаеше, че ще го стори. Стана му мъчно, защото сега му се струваше глупаво. Ръката му се издигна и шилото се впи в сърцето му. То влезе учудващо лесно.

Уилям – така се наричаше мазачът преди Алфред. Алфред се хареса на всички. Той можеше да седне на тръбите с Мак и момчетата по всяко време. Той можеше дори да посещава приюта „Палас“.

ГЛАВА 4

Вечерта, току преди да се здрачи, на улица Консервна се случи нещо необикновено. Стучи се в промеждутъка преди залеза и запалването на уличния фенер. По това време настъпва кратък миг на сивкав здрач. По хълма, край приюта „Палас“, по отсечения склон и през запустялото място премина някакъв стар китаец. Носеше вехта сламена гарсонетка, дочено палто и дочени панталони и тежки обувца. Едната подметка беше разпрана и шляпаше по земята. Мъкнеше покрита кошница. Лицето му беше сухо и кафеникаво, дълбоко набраздено на ивици, а старите му хлътнали очи, които гледаха сякаш през дупки, бяха кафяви, кафяво беше дори бялото им. Той мина точно на смрачаване, прекоси улицата и се озова между Западната биологична и фабрика „Хедиондо“. После пресече малкия плаж и се загуби сред коловете и стоманените греди, които подпираха мостчето на кея. До утрото никой повече не го видя.

На утрото, в промеждутъка след изгасването на уличния фенер и преди пукването на зората, старият китаец пропълзя измежду подпорите на кея и прекоси плажа и улицата. Сега кошницата му беше тежка и мокра, от нея капеше вода. Отпраната подметка шляпаше по настилката. Той се възкачи по хълма до следващата пряка, потъна зад вратата на един висок стобор и до вечерта никой повече не го видя. Хората дочуха в съня си шляпането на обувката му и за миг се разсъниха. Това се случваше от години, ала никой не можа да свикне с него. Някои го мислеха за господ, а много старите хора го вземаха за смъртта. Децата, тъй както децата винаги във всичко старо и необикновено виждат само смешното, го смятаха просто за един много смешен стар китаец. Но те не смееха да му се подиграват и да подвикват подире му, защото около него се носеше нещо, което внушаваше страх.

Намери се само едно безстрашно и напето десетгодишно момче на име Анди – то беше от Салинас, – което реши да пресече пътя на стария китаец. Анди беше дошъл на гости в Монтерей, видя стария човек и реши, че трябва да го предизвика, па макар и само за да запази себеуважението си. Но дори и Анди, колкото и храбър да беше, почувствува страх. Вечери наред наблюдаваше как старецът прекосява улицата и в сърцето му се бореха решението и ужасът. И ето, една вечер Анди се престраши и тръгна подир стария човек, припвайки с пронизителен фалцет:

„Чин Чун, китаецът, стъпваше юнашката,
пресрещна го белият, кльцна му опашката...“

Старецът спря и се извърна. Анди се вкамени. Гледаха го дълбоките кафяви очи, а тънките, засъхнали устни помръдваха. Случи се нещо, което Анди никога не можа нито да си обясни, нито да забрави. Защото очите започнаха да се разширяват, докато най-сетне китаецът престана да съществува. Остана само едно око – грамадно кафяво око, голямо колкото църковна порта. Анди надникна през тази светла и прозрачна кафява врата и съзря една пуста равнина, която, някъде мили далеч, опираше във верига от фантастични планини, изсечени във формата на кравешки и кучешки глави, шатри и гъби. Равнината бе покрита с ниска бодлива трева, а тук-там се издигаха купчинки пръст. Върху всяка купчинка седеше по едно дребно животинче, прилично на съсел. Самотността, отчайващата студена пустота на този пейзаж, накара Анди да захълца, тъй като изведнъж в света не остана никой и момчето се видя захвърлено самичко. Анди стисна очи да не гледа повече и когато ги отвори, видя, че се намира на улица Консервна и че старият китаец шляпа между Западната биологична и фабрика „Хедиондо“. Анди беше единственото момче, което си позволи това и вече никога не посмя да го повтори.

ГЛАВА 5

Западната биологична лаборатория се намираще точно отвъд Улицата, с лице към празното място. Бакалницата на Ли Чун беше по диагонал вдясно, а ресторантът „Мечешко знаме“ на Дора – по диагонал вляво. Западната биологична търгуваше с необикновени и изящни стоки. Тя продаваше грациозни морски животни – сюнгерии, салпи, анемонии, морски звезди с по пет и повече лъчи, молюски, морски жълъди, червеи и миди – многообразните и вълшебни ситни морски побратими, живите цветя на морето – корифелите и скритохрилките, кълбообразните, иглести и бодливи таралежи, раци и полураци, морски дракони, подскачащи скариди, скариди-призраци, които бяха толкова прозрачни, че почти не хвърляха сянка. Западната биологична продаваше и разни буболечки, и охлюви, и паяци, и гърмящи змии, и плъхове, и пчели, и отровните гущери Хила. Всичко се продаваше. Освен това в лабораторията имаше малки, неродени бебета, някои цели други нарязани на тънко и закрепени върху плочки. За студентите имаше акули, чиято кръв бе източена и вместо нея във вените и артериите им беше вкарана жълта и синя боя, за да могат по-нагледно да проследяват кръвоносната система. Имаше котки с оцветени артерии и вени, имаше жаби, препарирани по същия начин. В Западната биологична човек можеше да си поръча всякакво живо същество и рано или късно да го получи.

Тя бе ниска постройка, обърната към улицата. Приземният етаж беше склад с полици – полици чак до тавана, отрупани с буркани спиртосани животни. В сутерена имаше мивка и инструменти за балсамиране и операции. През задния двор се отиваше до един подпрян с дебели стълбове навес над океана – тук бяха резервоарите за по-големите животни: акулите, морските котки и октоподите – всеки в своя бетонен резервоар. Отпред постройката имаше стълба, която водеше до една врата, а вратата – в канцеларията, където имаше писалище, отрупано с високи камари неразпечатани писма, картотечни шкафови и една каса, чиято врата зееше отворена и подпярна. Веднъж по погрешка касата се бе заключила, а никой не ѝ знаеше шифъра. В касата имаше отворена консерва сардини и парченце рокфор. Докато изпатят шифъра от фабриката за ключалки, в касата се случи точно това, което трябваше да се случи. Тогава именно докторът, комуто викаха Док, измисли как, ако иска, човек може да си отмъсти на някоя банка: наемаш в банката сейф, депозираш в него цяла

прясна лакерда и шест месеца те няма никакъв. След историята с касата да се държи храна в нея бе забранено. Храната сега се слагаше на картотечните шкафове. Зад канцеларията имаше стая, в която бяха наредени аквариуми с живи животни. Тук бяха микроскопите и предметните стъкла, шкафчетата с медикаментите, сандъците с лабораторната стъклария, работните маси, малките моторчета и химикалите. От тази стая се разнасяха миризми – на формалин и изсушени морски звезди, на ментол и морска вода, на карболова и оцетна киселина, миризма на кафява амбалажна хартия, на талаш и канапи, миризма на хлороформ и етер, миризма на озон от моторите, миризма на фина стомана и рядко смазочно масло за микроскопите, миризма на бананово масло и гумени маркучи, миризма на съхнели вълнени чорапи и обувца, острата и лютива миризма на гърмящи змии и отвратителната миризма на гнилоч от плъховете. При отлив през задната врата проникваше миризмата на кафяви йодни водорасли и морски жълъди, а при прилив миришеше на сол и водни пръски.

От канцеларията вляво се излизаше в библиотеката. По стените до тавана имаше рафтове за книги, а по тях кутии с брошури и отделни отпечатъци от публикации, всякакви книги, речници, енциклопедии, поезия, драми. До стената бе поставен голям грамофон, а до грамофона бяха подредени стотици плочи. Под прозореца имаше махагоново легло, а по стените и лавиците туктам бяха забодени с карфици репродукции на Домие и Грейъм, на Тициан, Леонардо и Пикасо, на Дали и Георг Грос – те висяха на височината на очите, та ако човек поиска, да си ги гледа. В това тясно помещение имаше столове, пейки и, разбира се, леглото. Тук се бяха събрали до четиридесет души наведнъж.

Зад тази библиотека или музикален салон – наречете я, както щете – беше кухнята – тясно коридорче с газова печка, бойлер за топла вода и умивалник. И понеже в кантонерките на канцеларията се пазеше храната, в кухненския долап, разделен на много ниши покрит с витрини, стояха чиниите, масата за готвене и зеленчуците. Това не бе продиктувано от никакъв каприз. То си беше чисто и просто случайно. От тавана на кухнята висяха късове бекон, салами и черни морски краставици. Зад кухнята беше тоалетът и душът. Казанчето на клозета течеше пет години, докато най-сетне един мил и находчив гостенин го залепи с парченце дъвка.

Притежател и ръководител на Западната биологична лаборатория беше Док. На пръв поглед дребен, заблуждаващо дребен, Док беше жилест и прекомерно силен. Когато го обладаеше неудържим гняв, той

можеше да бъде и много жесток. Носеше брада, а в лице приличаше малко на Исус Христос и малко на сатир. Лицето му казваше истината. Говореше се, че е помогнал на едно момиче да се отърве от една трагедия, за да хлътне в друга. Док имаше ръце на неврохирург, хладен разум и горещо сърце. Когато шофираше колата си, сваляше шапка на срещнатите кучета, а кучетата обръщаха глави и му се усмихваха. Можеше, ако е нужно, да убие всякакво същество, ала дори и за удоволствие не би наранил ничие чувство. От всичко най-много се страхуваше да не му се намокри главата, поради което зиме и лете носеше непромокаема шапка. Нагазваше в приливите до гърди, без да усети никаква мокрота, но от капчица дъждовна вода на главата си изпаднаше в паника.

С годините Док бе сраснал с улица Консервна до такава степен, че дори не подозираше това. Беше се превърнал в извор ма философия, наука и изкуство. В неговата лаборатория момичетата на Дора чуха за първи път литургии и католически меси. При него Ля Чун слушаше Ли Бо⁵ на английски. Тук Анри художникът чу за пръв път за Книгата на мъртвите и остана тъй потресен, че реши да смени изразните си средства. Дотогава Анри рисуваше с лепило, ръжда и оцветени кокоши пера, но се отказа от тях и следващите му четири картини бяха изцяло изработени от различни видове мидени черупки. Док можеше да слуша всякакви глупости и срещу тях да ти даде някаква мъдрост. За ума му нямаше граници, а привързаността му не познаваше поквара. Можеше да разговаря с децата и им казваше дълбокомислените неща тъй, че го разбираха. Живееше в свят от чудеса и вълнение. Беше страстен като жребец и дяволски нежен. Всеки, който го познаваше, му беше длъжник. И всеки, който си спомнеше за него, веднага си казваше: „Наистина трябва да сторя нещо хубаво за Док.“

5. Ли Бо (Ли Тайбо), 701–762 – виден китайски поет по времето на династията Тан

ГЛАВА 6

Док събираше морски животни в оставеното от отлива блато на самия край на полуострова. Приказно е това място: когато има прилив, водите тук клокочат, побелели от пяна, а грамадните вълни, които се търкалят откъм свирещата шамандура на рифовете, шибат брега. Но щом се отдръпнат, в малкия воден свят настъпва прелестно спокойствие. Морето става прозрачно и по фантастичното му дъно животните, забързани, се бият, хранят се, размножават се. Рачетата подскачат от лист на лист по развълнуваните водорасли. Морските звезди приклякват върху седефените молюски и пателите, прилепват милионите си дребни хоботчета и след това с невероятна сила бавно се издигат, докато откъснат плячката си от скалите. После обръщат стомасите си навън и обвинват с тях своята храна. Оранжеви, напръскани и набраздени корифели грациозно плъзгат над скалите, а одеянията им се веят като поли на испански танцьорки. Черни змиорки подават глави от пукнатините и зачакват плячка. Скаридите размахват своите клещи-весла и шумно подскачат. Този чуден разнообразен свят е сякаш покрит със стъкло. Рациите-пустинници препускат по пясъчното дъно като неукротими деца. Ето един от тях – намерил празна охлювна черупка, която му харесва повече от неговата собствена, изпълзва от старата, излагайки за миг мекото си тяло на неприятеля, и се намества в новата черупка. Във вълнолома се разбива талаз, набраздява огледалната вода, разбърква мехурчетата в отлива и след това водата отново се изчиства и утихва – прелестна и смъртоносна. Тук един рак тегли побратима си за крака. Там анемониите се разлистват като нежни и ярки цветя и канят уморените и смутени животни да се отпуснат за миг в техните обятия; и когато някое малко раче или дребна рибка приемат пурпурнозелената покана, пипалата се сключват, копривните клетчици забиват ситните си отровни иглици в плячката, тя се зашеметява, а може би ѝ се доспива, и в това време лютите, разяждащи смилателни киселини разтопяват телцето ѝ.

Тогава, полека и нечуто, крадешком се подава пълзящият убиец, октоподът. Той се носи като сиво облаче и се преструва ту на водорасло, ту на камък, ту на къс развалено месо, но злите му студени и лакоми очи не мигват. Той се промъква и се устремява към един пируващ рак и щом го доближи, жълтите му очи пламват и тялото му порозовява от пулсираща злоба и гняв. Свиреп като дебнешка котка, той внезапно и леко се

възправа, опирайки се на пипалата си, хвърля се подивял върху рака и струя черна течност скрива в тъмното си було живата вкопчена маса – октоподът умъртвява рака. По скалите, които се подават над водата, морските жълди шумят в затворените си черупки, пателите съхнат на слънце. Над скалите връхлитат черни мухи – те идват да хапнат каквото намерят. Въздухът се изпълва с острата миризма на йод от водораслите, с миризмата на варовиковите телца и силния мирис на сероводород, на сперма и яйцеклетки. По скалите над водата морските звезди изхвърлят между лъчите си семе и яйца. Мирисът на живот и разточителност, на смърт и пир, на разложение и раждане пълни и насища въздуха. От вълнолома, където океанът чака отново да събере своята приливна сила, за да я отприщи към брега, хвърчат солени струи. А свирещата шамандура на рифа вие като търпелив и неутешим бик.

В блатото на отлива Док и Хейзъл работеха заедно. Хейзъл живееше в приюта „Палас“ с Мак и момчетата. Той бе получил името си по начин толкова случаен, какъвто оттогаз нататък беше и животът му. За осем години кахърната му майка бе родила седем деца. Хейзъл бил осмото и когато се родил, майка му нещо объркала пола. И без това била изнурена и съсипана да храни и облича седем деца и баща им. Била опитала всичко възможно да печели пари – изкуствени цветя, гъби в избата, зайци за месо и кожа; мъжът ѝ, прикован в платнения си стол, помагал с всичко, което можел да предложи – било съвет, било разум, било укор. Имала някаква стара леля на име Хейзъл, за която се говорело, че притежава пожизнена застраховка. Осмото дете било кръстено Хейзъл, преди още майката да проумее, че Хейзъл е момче, но после свикнала с това име и въобще не си направила труда да го смени. Хейзъл пораснал, изкарал четири години в първоначалното училище и четири години в изправителен дом, но и на двете места нищо не научил. Предполага се, че в изправителните домове се научават поне пороците и пресътпността, но Хейзъл и там не внимавал особено в час. От изправителния дом излязъл тъй чужд на порока, както и на дробите и писменото деление.

Хейзъл обичаше да слуша разговори, но слушаше не думите, а само мелодията на разговора. Задаваше въпроси, но не за да научи отворите им, а просто ей тъй, за да продължава разговорът. Беше двайсет и шест годишен, тъмнокос и приветлив, силен, отзивчив и предан. Излизаше твърде често с Док на лов; разбереше ли какво се иска от него, гледаше си работата добре. Пръстите му можеха да пълзят като октопод, да сграбчат и стискат като анемония. По хлъзгавите скали се държеше

здрavo на нозетe си и обичаше лова. Док работеше с непромокаемата си шапка и високите гумени ботуши, а Хейзъл шляпаше по гуменки и дочени панталони. Събираха морски звезди. Док беше получил поръчка за триста парчета.

Хейзъл вдигна от дъното една елегантна червеникава звезда и я пхна в почти препълнения кеневирен чувал.

– Чудно ми е какво ли правят от тях.

– От кое? – запита Док.

– От звездите – каза Хейзъл. – Ще ги продадеш. Ще изпратиш цял варел звезди. А какво ще правят ония приятели с тях? Не се ядат.

– Изучават ги – търпеливо поясни Док и си спомни, че на този въпрос на Хейзъл е отвърщвал десетки пъти досега. Той обаче имаше един навик, от който тъй и не можа да се отърве. Щом някой го попита за нещо, Док си мислеше, че го питат, за да узнаят отговора. Такъв си беше Док. Никога не задаваше въпроси, ако не искаше да знае отговора им, и затова не можеше да проумее каква ще е тая глава, която пита, а не иска нищо да знае. Но Хейзъл, който чисто и просто искаше да слуша реч, си беше изработил системата от всеки отговор на зададен въпрос да прави втори въпрос. Така поддържаше разговора.

– Че какво има да им изучават? – продължи Хейзъл. – Морски звезди и толкоз. Тук ги има с милиони. Милиони мога да ти наловя.

– Те са сложни и интересни животни – малко предпазливо каза Док. – И освен това тия ще изпратим в Средния запад, на Северозападния университет.

Хейзъл приложи номера си:

– Там звезди нямат ли?

– Няма океан.

– О! – разочарова се Хейзъл и трескаво взе да дири нишка за нов въпрос. Не обичаше разговорите да замират така. Но не беше достатъчно досетлив. И докато търсеше въпрос, въпрос му постави Док. Хейзъл мразеше това, защото то означаваше да се рови в главата си за отговор, а да се ровиш в главата на Хейзъл бе все едно да се разхождаш сам в изоставен музей. Паметта на Хейзъл беше до задушаване натъпкана с незаписани в каталозите експонати. Той никога нищо не забравяше, но не се и стараше да сложи в ред запомненото. В главата му всичко беше нахвърляно заедно като рибарски принадлежности в дъното на лодка: и куки, и тапи, и върви, и блескавици – всичко разбъркано.

– Какво става горе в „Палас“? – попита Док. Хейзъл прокара пръсти в тъмната си коса и надникна в бъркотията на своя мозък.

– Всичко е наред – каза той. – Както изглежда, при нас ще дойде да живее Гей. Жена му го биела. Като е буден, много-много не се трогва, ама жена му го чака да заспи и тогава го бие. А той не харесва тая работа, защото трябва да става да я набие едно хубаво и тогаз, като заспи повторно, тя пак го бие. И понеже няма мира човекът, ще се нанесе при нас.

– Но това е ново! – учуди се Док. – По-рано тя ходеше да го клевети и докато не издадяха заповед за арестуването му, не мириясваше.

– Да. Но това беше преди да построят новия затвор в Салинас. По-рано, като изкара трийсет дни, Гей почваше да се горещи да го пуснат, но в новия затвор – радио в килиите, хубави легла, шерифът – добър момък... И веднъж като влезе, на Гей ме му се излиза. Толкоз много му харесва, че жена му вече няма сметка да го арестуват. Така измислила да го бие насън. Той разправя, че нервите му не издържали. А ти много добре знаеш, че на Гей не му е чак толкоз приятно да я бие. Прави го само, за да си придава важност. Но му омръзнало. Сега щял да дойде при нас.

Док се изправи. Вълните започнаха да прехвърлят вълнолома на отливното блато. Наближаваше приливът. Откъм морето по камъните рукаха малки вадички. Вятърът задуха в свирещата шамандура и донесе от носа лая на тюлените. Док килна непромокаемата шапка на тила.

– Стигат ни толкова звезди. – След малко продължи: – Слушай, Хейзъл, знам, че криеш шест-седем дребни стриди на дъното на торбата. И ако ни спре контролата, ще вземеш да издрънкаш, че са мои, че аз съм ти разрешил да ги ловиш, нали?

– И така да е! – сепва се Хейзъл.

– Виж какво ще ти кажа – любезно подхвана Док, – да предположим, че някой ден наистина получа поръчка за стриди – току виж контрольорът си помислил, че много често си използвам разрешителното. Ще си помисли, че ги ям.

– Та що от това?

– И той е като ония от спиртния контрол. Всичките са подозрителни глави. Като купувам спирт, все си мислят, че го пия. Така мислят за всекиго.

– Добре де, а ти не го ли пиеш?

– Не всичкия – каза Док. – Слагат му нещо много гадно на вкус, а пък да го пречистваш е дълга и широка.

– Не е чак толкоз лошо – възрази Хейзъл. – Ние с Мак оня ден опитахме. Какво му слагат, казваш?

Док се приготи да отговори, но се усети, че това е номерът на Хейзъл.

– Да вървим! – подвикна той и вдигна на рамо торбата с морските звезди. Бе забравил контрабандните стриди в торбата на Хейзъл.

Хейзъл го последва, излязоха от блатото и по хлъзгавата пътека стигнаха твърда земя. Малки рачета бягаха встрани и бързо се претъркулваха от пътя им. Хейзъл почувствува, че ще е по-добре, ако турят пепел на въпроса за стридите, и смени темата:

– Художникът се върна в „Палас“.

– Така ли? – учуди се Док.

– Да. Нали знаеш, всичките ни картини са от него. Беше ги направил от кокоши пера, а сега казва, че трябвало да ги повтаря с мидени черупки. Казва, че си бил сменил... кажи го де... из-раз-ни-те средства.

Док се ухили:

– А какво стана с неговата лодка? Още ли я строи?

– Разбира се! Сега всичко е изменено. Нов тип лодка. Щял да я разглобява, за да я преправя. Док, дали не му мърда нещо?

Док отметна тежкия чувал с морски звезди на земята и се спря запъхтян.

– Дали му мърда? Да, струва ми се. Мърда му толкова, колкото и на нас, само че неговото е друго.

Такава мисъл никога не бе идвала на Хейзъл. Той гледаше на себе си като на вир от кристална чистота, а на живота си – като на чаша с разбъркани в нея недоразбрани добродетели. Думите на Док малко го ядосаха.

– Ами тая лодка? – викна той. – Строи тая лодка от седем години – аз поне толкова знам. Подпорите изгниха, направи ги циментови. И всеки път, аха-аха да я свърши, променя нещо и почва отново. Според мел не е с всичкия си. Седем години една лодка!

Седнал на земята, Док събуваше гумените си ботуши.

– Не разбираш – меко рече той. – Анри обича лодки, но се страхува от океана.

– Че тогаз за какво му е лодка? – настоя Хейзъл.

– Обича лодките. Но я си представи, че довърши лодката. Нали, щом я свърши, хората ще кажат: Защо не я пуснеш във водата? А ако я пусне във водата, това значи, че ще трябва да я изостави, защото мрази вода. Сега разбираш ли защо никога не довършва лодката си? За да не става нужда да я спуска във водата.

Хейзъл проследи тези мисли само до известно място, но се отказа,

преди да бяха изречени докрай; не само се отказа, но се заблъска как да промени темата.

– Според мен той не е... с всичкия си – каза той на пресекулки.

По черната пръст, над която бяха цъфнали ледничета, пълзяха стотици черни миризливи буболечки. Много от тях виреха опашките си нагоре.

– Виж миризливките – отбеляза Хейзъл и мислено благодари на буболечките, че са пред тях.

– Интересни са – каза Док.

– Да, но защо си надигат задниците?

Док нави вълнените си чорапи, изу ги и ги сложи в ботушите. От джоба си извади сухи чорапи и чифт леки сандали.

– Не зная защо. Скоро търсих в книгите. Много обикновени животинки и една от най-обикновените им привички е да си вдигат опашките. Но в нито една книга не пише, че си вирят опашките и защо.

С носа на мократа си гуменка Хейзъл катурна една буболечка и блестящото черно бръмбарче бясно размаха безпомощните си крачета, за да се изправи отново.

– Добре де, а ти как мислиш, защо правят така?

– Мисля, че се молят – отвърна Док.

– Какво?! – Хейзъл беше поразен.

– Забележителното – продължи Док – не е, че надигат опашките си. Истински забележителното, невероятното е, че ние намираме това за забележително. Можем да използваме за аршин само себе си. И ние като се молим, всъщност вършим нещо също тъй необяснимо и странно – тъй че може би и те се молят.

– Я да се пръждосваме оттук! – рече Хейзъл.

ГЛАВА 7

Приютът „Палас“ не се създаде изведнъж. Когато се нанесоха, Мак, Хейзъл, Еди, Хюи и Джоунс не виждаха в него нищо друго освен подслон от вятъра и дъжда; за тях той беше мястото, където можеха да се приютят, когато навсякъде е вече затворено или пък когато тъй изтърк-ваха чуждите прагове, че хората ги приемаха без всякаква охота. В началото „Палас“ беше само едно продълговато помещение със стени от гולי, небоядисани дъски, мътно осветено от две малки прозорчета и силно вонящо на рибено брашно. Тогава те не го харесаха. Ала Мак знаеше, че особено за такава компания от алчни индивидуалисти, каквито бяха те, е необходима организация.

Когато прави учения и когато не е въоръжена с истински пушки, артилерия и танкове, войската прибягва до дървени пушки и така маски-ра камионите си, че да внушават представа за цялостното й разрушително въоръжение – и тогава закаляващите се войници се учат на истински полски оръдия, като тикат дънери с приковани отстрани колела.

Мак начерта с тебешир на пода пет правоъгълника – всеки по седем стъпки дълъг и четири стъпки широк – във всеки правоъгълник написа по едно име. Това бяха условните легла. Всеки имаше ненарушимо право на лична собственост само в собственото си пространство. И всеки напълно законно можеше да се сбие с всекиго, който наруши неговия собствен правоъгълник. Останалата част от помещението беше обща собственост. Така беше в първите дни, когато Мак и момчетата седяха на пода, играеха коленичили карти и спяха на коравите дъски. И ако не беше един каприз на времето, те щяха кажи речи винаги да живеят така. Но един незапомнен дъжд, който се проточи повече от месец, промени всичко. Момчетата се измориха да клечат по пода, къщата им дотегна. Голите дъсчени стени вбесяха очите им. Но тъй като им беше прислон, къщата им бе станала скъпа. Тя имаше и този чар, че въобще не знаеше какво значи на вратата ѝ да се изправи ядосан наемодател. Ли Чун нито веднъж не се приближи до нея. И ето – един ден, беше следобед, Хюи домъкна някакво военно походно легло с разпрано платнище. Той загуби два часа да го кърпи с рибарска връв. И същата нощ, легнали на пода в своите правоъгълници, останалите видяха как Хюи грациозно се изтегна на леглото си и го чуха да въздиша от безгранично блаженство. Той заспа и захърка преди тях.

На следния ден Мак изпуптя по стръмнината и донесе ръждясалата пружина, която откри в някакъв куп старо желязо. С това безразличието бе нарушено. Момчетата се надпреварваха в разкрасяването на приюта „Палас“ и само подир няколко месеца той беше, ако не друго, то поне свръхмобелиран. На пода бяха проснати стари черги, имаше столове със и без облегалка. Мак си достави плетен шезлонг, боядисан в червено. Имаше маси, имаше един стар, стоящ часовник от времето на бабите им, без циферблат и без машина. Стените бяха белосани – това направи помещението светло и просторно. Започнаха да се появяват картини – най-вече календари, които изобразяваха апетитни руси красавици с бутилка кока-кола в ръка. Анри им подари две творби от кокошоперушинения си период. В единия ъгъл стърчеше букет от позлатени тръстики, а на стената до часовника бе забучено снопче пера от петел.

Известно време търсеха печка и когато намериха това, което искаха – едно чудовище, украсено с ковано сребро, с растителни орнаменти по фурната и с предница, която наподобяваше никелирана леха от лалета, – дойдоха и усложненията около закупуването му. Печката беше твърде голяма, за да я откраднат, а собственикът ѝ отказа да я преотстъпи на болната вдовица с осем деца, които Мак измисли и още същия миг взе под своя закрила. Собственикът искаше долар и половина и едва на третия ден смъкна на осемдесет цента. Момчетата се съгласиха на осемдесет и му дадоха разписка, че му ги дължат, която той положително още пази.

Сделката бе сключена в Сийсайд, а печката тежеше сто и петдесет кила. Мак и Хюи изчерпаха за десет дни всичките си впрегатни възможности и чак когато разбраха, че никой няма да отнесе печката вместо тях, я понесоха на ръце. Петте мили до улица Консервна им отнеха три дни – нощем те спяха до печката. Но веднъж вече настанена в приют „Палас“, тя се превърна в негова слава, в негово домашно огнище, в негов център. Никелираните цветя и листи блестяха с весела светлинка. Тя стана златният зъб на „Палас“. Когато я палеха, стопляше цялото помещение. Фурната ѝ беше превъзходна, а на лъскавите черни колела човек можеше и яйце да си опържи.

С голямата печка дойде гордостта, а гордостта превърна „Палас“ в дом. Еди посади грамофончета да се вият над вратата, а Хейзъл се сдоби с няколко посадени в петгаловни тенекки коренчета от редкия храст чаровница, които придадоха на входа официален и малко безпорядъчен вид. Мак и момчетата обикнаха „Палас“ и понякога дори го почистваха. Наум те се присмиваха на неулегналите хора, които си нямат дом, и в

гордостта си от време на време довеждаха в къщи гости по за ден-два.

Еди беше дубльор на бармана в „Ла Ида“. Постъпваше на работа, когато Хуити, редовният барман, легнеше болен, а това Хуити правеше толкова често, колкото да не го хванат. При всяко появяване на Еди изчезваха по няколко бутилки, поради което той нямаше възможност много често да замества болния. Но Хуити с радост приемаше Еди да го замества, тъй като беше убеден – и с право, – че Еди не е от тия, които ще поискат завинаги да останат на заетото място. Дотолкова на Еди можеха почти всички да вярват. За него впрочем не бе нужно да задига много алкохол. Под тезгяха на бара бе нагласил едно глинено шише с фуния в гърлото и всичко, останало по чашите, преди да ги измие, той изливаше във фунията. Когато в „Ла Ида“ избухнеше скандал или запяваха песен, или пък късно вечерта, когато доброто приятелство достигаше логичния си завършек, Еди изливаше във фунията наполовина и дори на две трети недопитите чаши. Така полученото питие, което отнасяше в „Палас“, беше винаги особено и понякога изненадващо. Смесицата от ръжено уиски, бира, царевично и шотландско уиски, вино, ром и джин беше горе-долу винаги една и съща, но сегиз-тогиз някой изтощен посетител си поръчваше ментовка и бренди с лед, мастика или кюрасо и тогава техният едва доловим оттенък придаваше на сместа особен вкус. Преди да си тръгне за в къщи, Еди имаше навика да разбърква малко миризливо седефче в шишето. Една благоприятна вечер Еди успя да събере три четвърти галон. Никой нищо не заподозря и това го изпълни със самодоволство. Той бе забелязал, че човек се напива и от цяла, но и от половин чаша, стига само да е в настроение да се напие.

Еди беше желан обитател на приюта „Палас“. От него никога не искаха да помага в почистването на къщата, а веднъж Хейзъл дори му изпра четири чифта чорапи.

И така, следобед, когато Хейзъл беше отишъл на лов с Док в голямото отливно блато, момчетата бяха насядали в „Палас“ и сърбаха резултата от последната плячка на Еди. Тук беше и Гей, най-новият член на компанията. Еди надигаше замислен чашата си и мляскаше.

– Как му върви на човек! Просто смешно! – говореше той. – Да вземем снощи. Най-малко десет души си поръчаха манхатън⁶. А иначе за цял месец я извикат два пъти манхатън, я не. Тая жилка идва от мандарините.

Мак опита с една голяма глътка и си наля втора чаша.

6. Вид слаб коктейл с плодове

– Да. Малките неща значат най-много – отбеляза мрачно той и се огледа да види как другите са приели този бисер.

– Точно така! – отсече Гей. Само той бе схванал цялото значение. – Точно така! Ами...

– Къде е Хейзъл? – прекъсна го Мак.

– Хейзъл е с Док за морски звезди – поясни Джоунс.

– Тоя Док е дяволски чудесна особа. – Мак тържествено поклати глава. – Готов е по всяко време да ти даде четвърт долар. Когато се бях порязал, той ми сменяше превръзката всеки ден. Дяволски чудесен момък!

Останалите кимнаха в знак на искрено съгласие.

– От дълго време се питам – продължи Мак – какво можем да направим за него, нещо хубаво... Нещо което ще му хареса.

– Някоя мадама – предложи Хюи.

– Той мадами си има – възрази Джоунс – Винаги се познава: като дръпне пердетата и като пусне грамофона с оная, църковната музика...

Мак се обърна укорително към Хюи:

– Ти да не мислиш, че като не гони посред бял ден голи жени по улицата, човек непременно е фльонга?

– Какво е фльонга? – попита Еди.

– Такъв, дето не може да си намери мадама – поясни Мак.

– Мен ми се ще да е нещо като празненство – подметна Джоунс.

В стаята настъпи мълчание. Мак се отместа в шезлонга. Хюи опря предните крака на стола си на пода. Всички погледнаха в пространството, а след това обърнаха очи към Мак.

– Хм! – обади се Мак. – Какво по-точно празненство би допаднало на Док? – попита Еди.

– Че колко вида празненства има? – учуди се Джоунс.

– Док няма да хареса тоя боклук от глиненото шише – помисли си на глас Мак.

– Отде знаеш? – подскочи Хюи. – Предлагал ли си му някога?

– Знам си аз – каза Мак. – Той е бил в колеж. А веднъж видях при него да влиза една с кожено палто. Не излезе. В два часа през нощта надникнах пак – църковната музика си свири... Не! На него такива работи не могат да се предлагат – и Мак напълни чашата си.

– Хич не е лошо на вкус след третата чаша – верноподанически рече Хюи.

– Не! – отсече Мак. – За Док не! Трябва да е уиски, нещо истинско!

– Той обича бира – обади се Джоунс – Цял ден прескача до Ли за

бира, а понякога ходи и посред нощ.

– Според мен – започна Мак, – когато купуваш бира, купуваш много фира. Да вземем ооемпроцентовата бира. И какво? Даваш си парите за деветдесет и два процента вода, боя, мехурчета и разни такива. Еди, как мислиш, когато Хуити легне болен другия път, ще можеш ли дигна от „Ла Ида“ четири пет бутилки уиски?

– Как да не мога. Разбира се, че мога, но това ще бъде краят, край на златните яйчица. Струва ми се, че Джони и без това е станал подозрителен. Оня ден вика: „Мирише ми на една мишка, дето се казва Еди.“ Смятах известно време да се вардя и само шишето да нося.

– Така е – каза Джоунс – Гледай да не си загубиш службицата. Ако с Хуити се случи нещо, ти и така и така ще идеш за седмица две, додето си намерят друг. Мен ако питате, щом ще правим гуляй за Док, уискито трябва да си го купим. Колко струва галонът?

– Не знам – отговори Хюи. – Никога не си поръчвам повече от едно малко двойно, на един път, искам да кажа. Поръчаш ли бутилка, моментално се събират приятели, а една малка можеш да си я изпиеш цялата, преди да се натрупат наоколо.

– За да дадем на Док гуляй, ще трябва пари – каза Мак. – А ако ще правим празненство, трябва да е като хората. Трябва да има и голяма торта. Чудно, кога ли му е рожденият ден?

– За гуляй рожден ден не е нужен – отбеляза Джоунс

– Не е, ама е по-добре – продължи Мак. – Ако искаме да направим на Док празненство, от което после няма да се срамуваме, ще ни трябва десет-дванайсет долара.

Всички се спогледаха замислени. Хюи предложи:

– Консервната „Хедиондо“ наема работници.

– Не! – отсече Мак. – Имаме си добра репутация и няма защо да я разваляме. Наемем ли се на работа, работим по месец и повече. Когато ни потрябва, на работа винаги можем да се хванем. А да работим за ден-два... веднага ще ни разберат, че сме несериозни. И тогава и да се наложи да работим, никой няма да ни вземе. Всички побързаха да се съгласят и кимнаха.

– Аз пък имам намерение да поработя месец-два ноември и част от декември – каза Джоунс. – Лошо ли е да имаш пари по Коледа? Тая година и пуйка може да си опечем.

– Бога ми, защо да не може! – рече Мак. – Знаем в долината на Кармел едно място, дето има стадо от хиляда и петстотин парчета.

– Долината... – замисли се Хюи. – Нали знаете, аз ходех из

долината да събирам за Док разни работи – костенурки, раци, жаби. За жабите ми даваше по пет цента на глава.

– И на мен също – додаде Гей. – Веднъж му хванах петстотин жаби.

– Ако Док има нужда от жаби, всичко е наред – каза Мак. – Ще си направим една екскурзия по реката, но на Док няма да казваме за какво са ни парите и тогава ще му устроим едно страшно тържество!

В приюта „Палас“ настъпи мъртво вълнение.

– Гей – заповяда Мак, – я виж през вратата колата на Док там ли е?

Гей остави чашата си и надникна навън.

– Още я няма.

– Нищо, той ще се върне всеки миг – заключи Мак. – А сега да ви кажа как ще стане цялата работа...

ГЛАВА 8

През април 1932 година парният котел на консервната фабрика „Хедиондо“ пукна тръба за трети път в две седмици и директорският съвет, състоящ се от мистър Рандолф и един стенограф, реши, че ще излезе по-евтино, вместо да се прекъсва работата толкова често, да се купи нов котел. След време новият котел пристигна, а старият бе изнесен на празното място между бакалницата на Ли Чун и ресторант „Мечешко знаме“ и там го поставиха на дървени подпори да чака вдъхновението на мистър Рандолф, който трябваше да измисли как от него можеха да се изкарат малко пари. Ала фабричният инженер постепенно му откачи всичките ребра, за да кърпи с тях другите износени машини на „Хедиондо“. Котелът заприлича на старомоден локомотив без колела. В средата на челото му бе пробита голяма врата, а по-долу имаше ниска вратичка за пещта. Лека полека той почервения и прогни от ръжда, наоколо му поникнаха диви ружи, а излющената ръжда хранеше буренака. Разцъфнал бръшлян плъзна по стените му. Див анасон парфюмираше околния въздух. Някой подхвърли коренче от татул, избуяха месести стъбла, камбанките на големи бели цветове увиснаха пред отвора на котела и нощем ухаеха на любов и трепет с невероятно сладостен и вълнуващ аромат.

През 1935 година в котела се нанесоха господин и госпожа Сам Малой. По това време ребрата вече ги нямаше и вътре беше просторно, сухо и сигурно като в апартамент. Е, вярно, за да влезе човек през вратичката на пещта, трябваше да лази на четири крака, но веднъж влязъл, можеше да се изправи в средата и не би могъл да мечтае за по-сухо и по-топло жилище. Семейство Малой прокара през вратичката един дюшек, който от това се разкъса, и се установи на квартира. Господин Малой беше щастлив и доволен; доста време същото важеше и за госпожа Малой.

На стръмното, под парния котел, се търкаляха няколко огромни тръби, също захвърлени от „Хедиондо“, Краят на 1937 година се случи богат с улов на риба, консервните фабрики работеха денонощно, поради което настъпи и жилищна криза. Точно тогава господин Малой започна да дава на ергени по-големите тръби под наем – за нощувка, срещу съвсем нищожна такса. С парче насмолена хартия от едната страна и чердже от другата те станаха удобни спални, макар че хората, свикнали да

спят свити на кълбо, трябва или да променят навигите си, или да напуснат. Имаше и такива, които се оплакваха, че собственото им хъркане ехтяло в тръбите и ги будело. Но общо взето, господин Малой си осигури дребен, но постоянен бизнес и беше щастлив.

Госпожа Малой беше доволна до момента, в който съпругът ѝ стана наемодател – тогава тя почна да се променя. Най-напред черга, след това вана, а после и лампа с пъстър копринен абажур. Най-накрая, пропъзляла един ден в котела на лакти и колене, тя се изправи и леко запъхтяна изрече:

– При Хелман продават пердета. Истински дантелени пердета, поръбени със синичко и розово, по долар и деветдесет и осем комплекта, заедно с пришити летви.

Господин Малой се изправи на дюшека.

– Пердета? Защо са ти пердета, за бога?

– Обичам всичко да е хубаво – поясни госпожа Малой. – Винаги съм обичала и на теб да ти е хубаво. – Долната ѝ устна се разтрепера.

– Но, мила – викна Сам Малой, – аз нямам нищо против пердетата. Обичам пердета...

– Само долар и деветдесет и осем! – Госпожа Малой потръпна. – Свидят ти се долар и деветдесет и осем. – Тя подсмръкна и гърдта ѝ се надигна.

– Не ми се свидят – оправда се господин Малой. – Но, мила, Христос ни е свидетел – какво ще правим с тия пердета? Нямаме прозорци!

Госпожа Малой плака, плака, а Сам я приласка да я утеши.

– Мъжете чисто и просто не разбират какво чувствуват жените – хълцаше тя. – Мъжете нито веднъж не са се постарали да се поставят на мястото на една жена...

Сам се протегна до нея и дълго разтриваше гърба ѝ докато най-сетне тя заспа.

ГЛАВА 9

Колата на Док спря пред лабораторията. Мак и момчетата тайно наблюдаваха Хейзъл, който помогна да внесат чувала с морските звезди. След малко Хейзъл се изкачи изтощен по стръмната пътечка към „Палас“. Панталоните му бяха напоени с морска вода чак до бедрата, а там, където бяха вече изсъхнали, солта образуваше бели пръстени. Той се отпусна тежко на лакирания, люлеещ се стол, негова собственост, и изцеди водата от гуменките си.

– Как се чувствава Док? – попита Мак.

– Чудесно – отвърна Хейзъл. – Не можеш му разбра ни една дума. Знаете ли какво каза за миризливите буболечки? Хайде по-добре да не ви разправям.

– Вижда ли ти се в добро настроение? – продължи да разпитва Мак.

– Как не! Уловихме двеста-триста звезди. Отлично се чувствава.

– Питам се да идем ли всичките. – Мак зададе този въпрос на себе си и сам си отговори: – Не, струва ми се, че е по-добре един да отиде. Отидем ли всички, ще го смутим.

– За какво става дума? – любопитствува Хейзъл.

– Имаме си план – рече Мак. – Ще ида аз, да не го уплашим. А вие, момчета, тук ще стоите и ще чакате. Ще се върна след малко.

Мак излезе, припна по стъпалата и прескочи железопътната линия. Господин Малой седеше върху една тухла пред своя парен котел.

– Как си, Сам? – подвикна му Мак.

– Много съм добре.

– Как е госпожата?

– Много добре. Да знаеш някакво лепило за плат и желязо?

Друг път Мак щеше да се хвърли презглава в такъв проблем, но сега не биваше да го отвличат.

– Не знам! – И той прекоси празното място и улицата и се шумгуна в приземния етаж на лабораторията.

Док беше свалил шапката си, тъй като сега нямаше никаква реална опасност да му се намокри главата, освен ако не се спускаше някоя водопроводна тръба. Беше се заловил да вади звездите от мокрите торби и да ги подрежда по хладния циментов под. Те се бяха усукали и вкопчили една в друга – морските звезди обичат да се залавят за нещо, а от цял час не напипваха нищо друго освен сами себе си. Док ги нареждаше в

дълги редици и поляка лека те се отпусаха, за да се изпънат най-сетне като правилни звезди по цимента на пода. Заострената кестенява брадичка на Док лъщеше от пот. Влизането на Мак го накара неспокойно да се изправи. Не че с Мак винаги идваше и бъркотията, не; с него обаче винаги влизаше и нещо друго.

– Как си, Док? – подвижна Мак.

– Отлично! – каза Док с известно неудобство.

– Чу ли за Филис Мей от „Мечешко знаме“? Ударила един пиян и зъбът му се забил в юмука ѝ, та ръката ѝ гноясала чак до лакътя. Показа ми зъба му. Порцеланов. Отровни ли са изкуствените зъби, Док?

– Аз мисля, че всичко, което излиза от човешка уста, е отровно – предпазливо отвърна Док. – Била ли е при лекар?

– Пазачът я оправил.

– Ще ѝ занеса малко сулфатиацол – каза Док и зачака разразяването на бурята. Знаеше, че Мак е дошъл за нещо друго, а и Мак беше сигурен, че Док го подозира.

– Док, да имаш нужда от някакви животни сега! – подхвана Мак.

– Защо? – Док въздъхна от облекчение, но все пак остана нащрек.

– Ще ти кажа, Док – Мак стана откровен и довери: Аз и момчетата трябва да изкараме по някой долар, просто трябва. Искаме ги за добра цел, бих рекъл за достойно дело.

– Ръката на Филис Мей?

Мак забеляза възможността, прецени я и се отказа от нея.

– Не – рече той. – Нещо много по-важно. Курвите не мрат тъй лесно. За друго. Аз и момчетата си помислихме дали пък нямаш нужда от нещо – да ти го доставим и тъй да си изкараме малко дребни.

Всичко изглеждаше просто и невинно. Док сложи в редицата още четири звезди.

– Ще ми трябва триста-четиристотин жаби – каза той. – Щях да си ги наловя сам, но довечера трябва да тръгна за Ла Хойа. Утре ще има отлив и ще мога да хвана някой и друг октопод.

– Пак ли толкоз плащаш за жаба? – запита Мак. – По пет цента парчето?

– Пак толкоз – каза Док.

Мак ликуваше:

– За жабите хич не мисли, Док! Ще ти хванем колкото искаш. За жабите хич не се тревожи! Ще ги наловим по река Кармел. Знаем едно място.

– Добре – съгласи се Док. – Ще взема колкото хванете, но ми

трябват най-малко триста.

– Гледай си работата, Док! Да не вземеш пък да не мигнеш заради жабите? Ще ги имаш, ако щеш осемстотин – Мак успокои Док за жабите, но през лицето му премина малко облаче. – Док – додаде той, – има ли някаква възможност да вземем твоята кола в долината?

– Не! – отсече Док. – Казах ти. Довечера трябва да тръгна за Ла Хо-йа, та да сваря утрешния отлив.

– Аха! – отчая се Мак. – Е, добре! Но ти не се тревожи! Можем да вземем старата камионетка на Ли Чун – лицето му потъмня още повече. Док – продължи той, – като ни е такава делова сделката, ще ни дадеш ли в предплата два-три долара за бензин? Знаем си, Ли Чун няма да ни даде бензин.

– Не може! – Док беше категоричен. Той и по-рано се беше хващал на тази въдица. Веднъж бе дал пари на Гей да отиде за костенурки. Даде му пари за две седмици, а в края на втората неделя Гей вече лежеше в затвора, обвинен от жена си, и изобщо не отиде за костенурки.

– Е, тогаз сигурно няма да можем да идем. – Мак се опечали.

Док обаче наистина имаше нужда от жаби. Помъчи се да измисли такъв изход, който да е и бизнес, но да не е и филантропия.

– Аз ще ти кажа какво да направиш – каза той. – Ще ти дам бележка до станцията, откъдето си купувам бензин, и те ще ти наточат десет галона. Тъй бива ли?

– Чудесно! – усмихна се Мак. – Така ще бъде чудесно. Тръгваме още утре, рано-рано заранта. И додето се върнеш от юг, ще сме наловили толкоз жаби, колкото не си виждал през целия си живот.

Док се доближи до масата и надраска бележка до Ред Уилямс от бензиностанцията, с която разрешаваше да се дадат на Мак десет галона бензин.

– Вземи – подаде той бележката на Мак.

– Док – Мак широко се усмихваше, – само да си посмял довечера, като си легнеш, да мислиш за жабите. Докато се върнеш, ще ти напълним и цукалото с жаби.

Изпълнен със съмнения, Док го изгледа как се отдалечава. Отношенията на Док с Мак и момчетата си бяха от край време любопитни, но никога не са бивали от полза за Док. Натъжен, той си припомни случая, когато Мак му продаде петнайсет котарака, а до вечерта стопаните им дойдоха и си ги прибраха до един. „Мак – беше го запитал Док, – защо ми носиш все котараци?“, на което Мак бе отвърнал: „Това, Док, е мое откритие, но на теб ще кажа, защото си ми добър приятел. Правиш си

голяма телена клетка и никаква примамка не ти трябва. Нали разбираш – просто слагаш вътре една женска котка и по тоя начин хващаш всички мръсни котараци на квартала.“

От лабораторията Мак пресече Улицата и бутна летящата врата на Личуновата бакалница. Госпожа Ли режеше бекон на големия касапски дръвник. Някаква братовчедка на Ли подреждаше леко повехнали марули – точно тъй, както всяко момиче би подреждало разпуснатите си букли. Върху един грамаден куп портокали спеше някаква котка. Ли Чун се намираше на обичайното си място, между тютюневия тезгях и лавиците с напитките. Когато Мак влезе, потропването на пръста му върху паничката за дребни пари леко се ускори. Мак реши да не губи време в уводи.

– Ли – почна той, – Док е изправен пред проблем. Получил е голяма поръчка за жаби от музея в Ню Йорк. За Док значи много. Махни печалбата! Да получиш таква поръчка – това е голяма чест! Док обаче трябва да замине на юг, а аз и момчетата обещахме да му помогнем. Мисля, че приятелите на всеки човек са длъжни да му се притекат на помощ с каквото могат и когато могат, особено на такова чудесно момче, като Док. Обзалагам се, че при тебе той харчи по шейсет-седемдесет долара всеки месец, нали?

Ли Чун продължаваше предпазливо да мълчи. Тлъстият му пръст едва помръдна от паничката за дребни, но потрепваше леко като изопната опашка на дебнеща котка. Мак премина към изложението:

– Ще ни разрешиш ли да вземем старата ти камионетка, да идем по Кармел и да наловим жаби за Док, за добрия стар Док?

Ли Чун тържествуващ се усмихна:

– Камион не стлува. Лазбит.

Това сепна Мак, но само за миг, и той пак се окопити.

– Виж! – рече той и разгърна бележката за бензина върху тезгяха. – Виж! Док се нуждае от тия жаби! Даде ми това нареждане за бензин само за да му ги доставим. Мога ли да излъжа Док? Гей е добър механик. Ще ни дадеш ли камионетката, ако я докара в добра форма?

Ли отметна глава, за да види Мак през полуочилата си. В предложението, както личеше, нямаше нищо смуцаващо. Камионът наистина не вървеше. Гей наистина беше добър механик, а нареждането за бензина беше достатъчно доказателство за добра воля.

– За колко влеме? – попита Ли.

– Може половин ден, може и цял. Докато наловим жабите.

Ли беше неспокоен, но не виждаше никакъв изход. Рискове имаше, той не се заблуждаваше в това.

– О'кей – съгласи се Ли.

– Много добре – каза Мак. – Знаех си, че Док може да разчита на тебе. Ей сега ще пратя Гей при камиона. – Обърна се да си върви, но сякаш се досети: – Между другото... Док ще ни плати по пет цента на парче. Ще наловим седем-осемстотин жаби. Няма ли да дадеш едно шише „Стари кецове“, докато се върнем с жабите?

– Няма! – приключи Ли Чун.

ГЛАВА 10

Франки започна да идва в Западната биологична, когато беше на единайсет години. Десетина дни той само стоеше пред вратата на приземния стаж и надничаше. Един ден прекрачи прага ѝ. Десет дни покъсно беше вече в приземието. Имаше много големи очи, а косата му беше тъмна, твърда и мръсна. Мръсни бяха и ръцете му. Той вдигна от пода шепа талаш, сложи го в кофата за боклук и погледна Док, който лепеше етикети на мострените стъкленици с пурпурни велели⁷. Най-сетне Франки се приближи до работната маса и допря до нея мръсните си пръсти. Да стигне дотук му трябваша три седмици, а беше готов да изхвъркне оттук всеки момент. Най-накрая Док го заприказва:

- Как се казваш, момчето ми?
- Франки.
- Къде живееш?
- Горѐ – посочи той хълма.
- Защо не си на училище?
- Не ходя на училище.
- Защо?
- Не ме искат.
- Мръсни са ти ръцете. Миеш ли се?

Франки беше поразен, отиде до умивалника и си изжули ръцете. Оттогава насетне той жулеше ръце до червено едва ли не всеки ден.

В лабораторията Франки идваше всеки ден. Завърза се приятелство без много приказки. Док установи по телефона, че думите на Франки отговарят на истината. В училището не го искаха. Не можел да запаметява, имало нещо нередно в координацията му на мисли и движения. Място за него нямаше. Не беше малоумен, не беше опасен. Родителите му, по-скоро единият, не можеха да го изпратят в институт, защото трябваше да се плаща. Франки рядко спеше в лабораторията, но прекарваше целия си ден в нея. Понякога се свиваше в сандъка с талаш и там заспиваше. Това се случваше може би, когато обстановката в къщи биваше натегната.

- Защо идваш тук? – запита го Док.
- Не ме биеш и ми даваш по пет цента.
- А у дома бият ли те?

7. Морски животни от сем. Сифонофори (мешести)

– У дома винаги се въртят разни чичковци. Някои ме бият и ме гонят, други ми дават по пет цента и ми казват да се махам.

– Къде е баща ти?

– Умря – неясно отвърна Франки.

– А майка ти?

– С чичковците.

Док подстрига косата на Франки и го отърва от въшките. От Ли Чун му купи нов гащеризон и раирана фанелка и Франки му стана роб.

– Обичам те – каза му Франки един следобед. – О, как те обичам!

Искаше да работи в лабораторията. Помиташе всеки ден, но все нещо не вървеше. Все не успяваше да изчисти пода, както трябва. Опитваше се да помага в подреждането на раците по големина. Рациите се намираха в едно ведро – и големи, и малки. Трябваше да се нареждат в големите тави – тия по три инча на едно място, четириинчовите на друго място и тъй нататък. Франки се помъчи, по челото му изби пот, но не сполучи. Разликата в големините просто не му влизаше в главата.

– Не така – съветваше го Док. – Внимавай, Франки! Слагай ги ей тъй, на пръста си, да им определиш дължината. Разбираш ли? Ето, този ти идва от върха на пръста до долния край на палеца. След това вземаш друг – пак да е от върха на пръста до палеца и готово.

Франки се опита, но пак не успя. И когато Док се качи на горния етаж, момчето се сгуши в сандъка с талаша и не се показа оттам целия следобед.

Иначе Франки беше хубаво, добро и мило момче. Научи се да пали пурите на Док и му се щеше Док да пуши непрекъснато, та да му пали пурите. Но от всичко Франки най-много обичаше на горния етаж на лабораторията да има гости. Ще се съберат момичета и мъже да си поседят и побъбрят, от големия грамофон ще долети музика, която проникваше право в стомаха му и туптеше там, а от това в съзнанието му се раждаха неясни, но красиви, огромни картини – Франки обичаше това. Свиваше се на земята, в ъгъла зад някой стол, където не можеха да го видят, но откъдето той можеше да наблюдава и да слуша. Избухнеше ли смях при някой виц, който не е успял да разбере, той също се смееше доволен зад стола, а преминеше ли разговорът към отвлечени неща, веждите му се смръщваха, ставаше напрегнат и сериозен.

Една вечер той извърши отчаяна постъпка. В лабораторията имаше малко празненство. Док беше в кухнята и наливаше бира, когато зад него изведнъж се появи Франки. Франки грабна една чаша бира, спусна се през вратата и я поднесе на едно от момичетата седнало в

голямото кресло.

Тя пое чашата и каза:

– О, благодаря! – и му се усмихна.

Док, който влезе в същия миг, поясни:

– Да, Франки много ми помага.

Франки не можа да забрави този миг. Повтаряше в ума си цялата сцена – как взел чашата, как седяло момичето, после гласа ѝ „О, благодаря!“ и после Док „Много ми помага... Франки много ми помага... разбира се, Франки много ми помага... Франки...“ Боже мой!

Той позна, че предстои голям гуляй, защото Док купи пържолки и голямо количество бира и му разреши да помогне в почистването на горните стаи. Но това беше нищо в сравнение с грандиозния план, зародил се в главата на Франки, който отсега виждаше какво ще стане. Приповтаряше си плана непрекъснато. Беше чудесен. Съвършен.

Хората надойдоха и насядаха в предната стая – момичета, млади жени, мъже – и гуляят започна.

Франки изчака да остане сам в кухнята; вратата трябваше да бъде затворена. Наложил се доста да почака. Но най-после остана сам, а и вратата беше затворена. Дочуваше глъчката на разговора и музиката от големия грамофон. Започна спокойно – най-напред подноса, после чашите, без да се счупят. Сега да ги напълни с бира, пияната малко да се утаи и да ги допълни.

Беше готов. Пое си дълбоко дъх и отвори вратата. Музиката и гласовете гръмнаха в ушите му. Франки взе подноса с бирата и влезе. Знаеше какво да прави. Тръгна право към същата млада жена, онази, която му беше благодарила по-рано. И тогава, точно пред нея, страшното се случи – самоувереността го напусна, ръцете му несръчно увиснаха, мускулите изпаднаха в паника, нервите съобщиха телеграфически за случилото се на един мъртъв телеграфист. Обратен отговор не дойде. Поднос и бира – всичко политна напред в скута на младата жена. За миг Франки остава неподвижен. След това се обърна и побягна. Стаята утихна. Чува го как тича по стълбите към приземието. Доловиха някакъв глух, скърцащ звук и после настъпи тишина.

Док слезе бавно по стълбите и се намери в приземието. Франки беше в сандъка, заровил се едва ли не на дъното. Над него се издигаше купчина талаш. Док го чу, че хълца. Почака миг два и след това полека се върна по стълбите.

Не можеше да стори нищо – нищо на света.

ГЛАВА 11

Камионетката на Ли Чун, Форд, модел Т, имаше славна история⁸. През 1923 година тя беше обикновен пътнически автомобил и принадлежеше на д-р У. Т. Уатърс. След петгодишна употреба той я продаде на един застрахователен агент на име Ратъл. Мистър Ратъл беше небрежен човек. Караше като луд колата, която бе получил в изрядно състояние. В съботните вечери мистър Ратъл пиеше, а от това страдеше колата. Броните ѝ бяха разбити и разкривени. И понеже си служеше с амбреажа по-често, отколкото трябва, налагаше се дисковете често да се сменят. Веднъж мистър Ратъл обсеби парите на един свой клиент и избяга в Сан Хосе, но го хванаха с някаква русокоса хубавица и след десет дни го тикнаха в затвора.

Каросерията на колата беше тъй разнебитена, че следващият ѝ собственик я преряза на две и прибави отзад малък камионен сандък.

По-следващият собственик свали предницата на кабината и предното стъкло. Той пренасяше сепии и обичаше свежият вятър да духа в лицето му. Казваше се Френсис Олмонс; животът му беше тъжен, защото винаги печелеше съвсем малко, по-малко, отколкото му беше нужно, за да живее. Баща му го бе оставил с малко пари, ала от година на година, от месец на месец, колкото и упорито да се трудеше, колкото и пестелив да беше, парите намаляваха, докато най-сетне Френсис просто изсъхна и се стопи.

Срещу една бакалска сметка камионетката премина в ръцете на Ли Чун.

По това време от нея бяха останали само четирите колела и моторът; моторът беше тъй капризен, муден и стар, че изискваше грижите и вниманието на специалист. Ли Чун не му ги осигури и се стигна дотам, че камионетката се настани във високата трева зад бакалницата, а между спиците ѝ поникнаха ружи. Задните колела бяха с плътни гуми, а предните, за да не допират земята, бяха подпирани на две дървени трупчета.

Може би всеки един от обитателите на „Палас“ би могъл да подкара камиончето, тъй като всички бяха опитни механици с практика, но Гей беше механик по призвание. За такива като него в езика би трябвало да има точен израз, нещо като „вързан в ръцете“, само че в обратен

8. Форд, модел Т – произвеждан от 1908 до 1927 г.

смисъл. Защото има хора, които могат да погледнат, да прослушат, да почукат, да бутнат тук и там и машината да тръгне. Просто има хора, в чието присъствие автомобилите се държат, както трябва. Такъв беше и Гей. Когато докосваха релето или жигльора на карбуратора, пръстите му бяха гальовни, мъдри и сигурни. Той можеше да поправи деликатните електромотори на лабораторията. Само да би поискал щяха да го вземат за постоянно в някоя от консервните фабрики; в тази промишленост, която горко страда когато не успее в дадена година да възвърне вложените си капитали под формата на печалба, машините са много помаловажни от финансовите доклади. И наистина, ако сардините можеха да се консервират само със счетоводни книжа, собствениците щяха да бъдат много щастливи. Те обаче използваха сломени от употреба, едва дишащи, остарели машини-чудовища, които се нуждаеха от постоянно внимание на човек като Гей.

Мак събуди момчетата рано. Изсърбаха по едно кафе и тутакси се струпаха при камионетката, клекнала сред бурените. Дойде редът на Гей. Той ритна подпрените предни колела.

– Вземете отнякъде помпа и ги напомпайте! – заповяда той и пъкна една клечка в резервоара под дъската, която служеше за седало. По някакво чудо в резервоара имаше половин инч бензин. Гей реши да прегледа най-вероятните болни места. Свали делкото, почисти клемите, нагласи чукчето и наковалнята и го постави обратно на мястото му. След това отвори карбуратора да се увери, че през него тече бензин. Завъртя манивелата да провери заяжда ли оста и дали буталата не са ръждасали в цилиндрите.

В това време помпата пристигна и Еди и Джоунс на смени се заеха с гумите.

„Тара-рим-пам-пам“ – тананикаше си Гей. Извади свещите, почисти полюсите и изстърга нагара. След това източи малко бензин в една консервна кутия и преди да монтира свещите, наля във всеки цилиндър по малко. После се изправи.

– Ще ни трябва акумулатор. Я проверете Ли Чун няма ли да даде.

Още не отишъл, Мак се върна с категоричното „не“ на Ли Чун, което трябваше да важи за всички по-нататъшни молби.

Гей дълбоко се замисли.

– Знаем едно място, където има един. При това е добър, ама аз няма да ида – каза той.

– Къде е? – заинтересува се Мак.

– В моята изба – рече Гей. – Сложил съм го на звънеца. Ако някой

от вас иска да се намъкне в мазето ми, без да го види жена ми, ще го намери върху страничната греда, вляво от входа. Но да внимава да не го хване жена ми!

Краткото съвещание избра Еди и той пое.

– Ако те хванат, не ми споменавай името! – подвикна Гей подире му. Той изпробваше скоростите. Педалът на амбреажа не можеше да се натисне до дъно, от което разбра, че хваща, но слабо. Педалът на спирачката влизаше докрай, което значеше, че спирачка въобще няма, но затова пък задният ход беше в изправност. При фордовете от този модел задният ход беше гаранция за сигурност. Когато спирачките не работят, човек винаги можеше да използва за спирачка задния ход. А когато малките скорости прекалено се износваха и не можеха да катерят нагорнищата, хората обръщаха колите и подкарваха заднешком. Гей установи, че задният ход е в ред и реши, че всичко е, както трябва.

Това, че Еди се върна с акумулатора без никакви усложнения беше добро знамение. Мисис Гей била в кухнята. Еди я чул как ходи насам нататък, но тя не го усетила. В тия работи той беше много добър.

Гей свърза акумулатора, даде газ и дръпна аванса.

– Връгнете му опашката – нареди той.

Чудо на чудесата беше Гей – тоя малък бог-техник, тоя свети Франциск на всички неща, които се въртят, движат и гърмят, този свети Франциск на бобините, арматурите и скоростите. И ако някой ден купищата таратайки, раздрънкалите Дюзенбергове, Бюици, Десото и Плимутти, Остини и Изота-Фраскини издигнат в хор възхвала на бога, това ще се дължи главно на Гей и на неговото братство.

Едно завъртване, едно малко завъртване на манивелата, и машината хвана, запъна се, заекна и отново потръгна. Гей отпусна аванса и отслаби газта. Превключи на динамо и Фордът на Ли Чун се закиска, заподскача напред-назад и весело задрънча, сякаш бе усетил, че работи за човек, който го обича и разбира.

Камиончето обаче поставяше две малки техническо-правни затруднения – нямаше нов номер и фарове. Но момчетата прикрепили на задния номер някакъв парцал, уж случайно, да скрива годините му, а предния номер зацапах с хубава гъста кал.

Съоръженията на експедицията бяха нищожни – няколко мрежи с дълги дръжки за ловене на жаби и няколко кеневирени чувала. Градските ловци, когато тръгнат на лов, от любов към спорта се товарят с храна и напитки, но не и Мак. Той с право се догаждаше, че тъкмо провинцията е мястото, откъдето идва храната. Целият им запас се състоеше от два

самуна хляб и остатъка в глиненото шише на Еди. Компанията се накачули в камиончето – Гей управляваше, а Мак седеше до него, – свиха покрай ъгъла на бакалницата и се отправиха към празното място, пробирайки пътя си между тръбите. Сам Малой им махна от мястото си до парния котел. Като слизаха от тротоара на улицата, Гей малко забави хода, защото от предните гуми на всички страни стърчаха парцали. Въпреки, че работиха пъргаво и припряно, когато потеглиха, слънцето вече преваляше.

Камионетката спря пред бензиностанцията на Ред Уилямс. Мак слезе и представи на Ред бележката.

– На Док не му достигнаха дребни – захвана той. – Тъй че ако ни налееш пет галона и вместо останалите пет ни дадеш един долар, ще изпълниш всъщност желанието на Док. Той трябваше да замине на юг, знаеш. Имал там важна работа.

– Знам, Мак – Ред добродушно се усмихна. – Само че Док се е поразмислил дали в цялата работа някъде няма да има капан и се е сетил за същото, за което и ти. Док не е чак толкоз глупав. Снощи ми се обади по телефона.

– Налей тогаз десетте галона – съгласи се Мак. – Но не! Почакай! Ще се разплиска и ще се излее. Сложи само пет, а другите пет ни ги дай в кутия, ей от тия, запечатаните кутии.

– Док се е сетил и за това – Ред се усмихна щастлив.

– Наливай десет галона! – капитулира Мак. – Но гледай в червото капчица да не остане!

Малката експедиция не мина през центъра на Монтерей. Предпазливостта заради номерата и фаровете накара Гей да избере задните улички. И без това, докато не стигнеха почти безлюдния път в долината на Кармел, щеше да им се наложи да изкачат баира Кармел и да се спуснат в долината, което прави цели четири мили все по главното шосе, през цялото време под окото на преминаващите полицаи. Гей избра една задна улица, която ги отведе на главното шосе при Питърс Гейт, точно където започваше стръмният хълм Кармел. С оглушително дрънчене Гей подкара нагоре и след петдесетина метра натисна педала до дъно. Знаеше, че няма да хване, защото зъбците се бяха изронили. На равното беше добре, но не и по нагорнище. Той спря, обърна камионетката и я нагласи с предницата надолу. След това даде газ и включи заден ход. Задният ход не беше износен. Бавно и упорито, но заднешката, камиончето запълзя по баира Кармел.

Бяха вече току под върха. Радиаторът, разбира се, закипя, но

повечето специалисти по модел Т бяха на мнение, че моторът не работи, както трябва, ако не ври.

Би трябвало да се напише есе, преливащо от ерудиция есе за моралното, физическото и естетическото въздействие на Форд, модел Т, върху американския народ. Две поколения американци знаеха повече неща за фордовите акумулатори, отколкото за човешкия зародиш, повече за планетната система на скоростите, отколкото за слънчевата система от планети. С модел Т изчезна част от схващането за частна собственост. Клещите престанаха да съществуват като частно притежание, а помпата принадлежеше на последния, който е сложил ръка върху нея. Повечето деца от този период биваха зачевани в модел Т и немалко от тях се раждаха в него. Англосаксонската максима за дома⁹ тъй се изкълчи, че оттогава въобще не можа да се възстанови в първоначалния си вид.

Със задницата напред камиончето се затътри упорито нагоре по хълма, премина кръстовището със страничния път „Джек Пийк“ и тъкмо заизкачва последната и най-голяма стръмнина, диханието на мотора изведнъж секна, той захълца и се задави. И когато моторът спря, диханието му напълно се изгуби.

– Какво има? – попита Мак.

– Май че е в карбуратора – каза Гей. Машината съскаше и цвъртеше от горещина, а струйката пара, която подскачаше над отвора на радиатора, ръмжеше като алигатор.

Карбураторът на модел Т е просто устроен, но за да работи, нуждае се от всичките си части. В него има една игла, която с върха си трябва да влиза в съответното отворстие, иначе карбураторът не може да работи.

Гей държеше иглата в ръка – върхът ѝ бе счупен.

– Как, по дяволите, мислиш, че е станало това? – попита той.

– Магия – рече Мак. – Чиста магия! Можеш ли я поправи?

– Не, дявол да я вземе! – каза Гей. – Трябва нова.

– Колко струва?

– Долар, ако купиш нова, четвърт долар на старо.

– Имаш ли един долар? – запита Мак.

– Да, хем няма да ми трябва.

– Добре тогава, върви и се връщай колкото можеш по-бързо, чу ли?

Ние ще те чакаме тук.

– И без това не можете да избягате без карбуратора – каза Гей,

9. „Моят дом е моята крепост“

излезе на пътя и вдигна ръка. Отминаха го три автомобили, но четвъртият го взе. Момчетата забелязаха, че се качва в колата, която изчезва по надолнището. И цели сто и осемдесет дни те повече никакъв не го видяха.

О, колко безкрайни са възможностите! Как можа да се случи тъй, че колата, която взе Гей, се повреди точно преди да влезе в Монтерей? И ако Гей не беше механик, нямаше да поправи колата. И ако не я бе поправил, собственикът ѝ нямаше да го заведе при Джими Бруша да пийнат по едно. А защо се случи тъй, че беше рожденият ден на Джими? От всички възможности на тоя свят – от всичките милиони възможности – се случиха само ония събития, които водят до затвора в Салинас. Спарки Инайа и Тин Колет се бяха сдобрили и помагаша на Джими да отпразнува рождения си ден. Влезе русата красавица. Избухна музикалният спор пред грамофона. Новият приятел на Гей, който знаеше една хватка от жиужицу, се опита да я демонстрира на Спарки, но сбърка хватката и си счупи китката. Сетне полицаят с болния стомах – всичко това бяха несвързани, откъснати една от друга подробности и въпреки всичко водеха в една посока. Съдбата просто не бе отреждала на Гей да иде на лов за жаби и затова си послужи с маса главоболия, хора и случки, за да му попречи. И когато накрая развързката дойде – стъклото на Холмановата обущарница бе счупено и компанията реши да изпробва изложените на витрината обувки, – стана тъй, че само Гей не чу сирената на пожарната команда. Само Гей не отиде да гледа избухналия наблизено пожар и когато полицията пристигна, свари го, седнал сам-самичък на витрината на Холман с кафява обувка от бокс на единия крак и с лачен чепик с горнище от сив плат на другия.

Когато се стъмни и откъм океана пропъзля студът, момчетата при камиона запалиха малък огън. Борове край тях стенеха под напора на свежия морски вятър. Момчетата се излегнаха върху боровите игли и се загледаха през клоните в самотното небе. В началото се питаха какви ли мъчнотии е срещнал Гей, докато се снабди с игла, но постепенно, с течение на времето престанаха изобщо да го споменават.

– Трябваше някой да отиде с него – каза Мак.

Към десет часа Еди се надигна.

– Горен хълма има някакъв строеж. Мисля да отида и да проверя дали нямат някой модел Т.

ГЛАВА 12

Монтерей бе град със стари и блестящи литературни традиции. С радост и известна гордост той си спомняше, че на времето в него е живял Робърт Луис Стивънсън¹⁰. Островът на съкровищата положително е бил с релефа и бреговата линия на нос Лобос. В по-ново време в Кармел се навъртаха голям брой хора на перото, но онзи стар автомат и онова отколешно достойнство на истинската белетристика липсваха. Веднъж градът здравата се разяри от неучтивото незачитане към един автор. Това се случи, когато умря Джош Билингс¹¹, големият хуморист.

Там, където сега е новата поща, на времето имаше дълбок стръмен дол, в който течеше вода, а над него бе опънат висящ мост. От едната страна на пролеза стърчеше разкошна стара кирпичена къща, а от другата страна беше къщата на доктора, който се занимаваше с всички болни, новородени и умрели в града. Той лекуваше и животни и понеже бе завършил във Франция, взе да практикува и балсамиране на трупове преди погребение. Някои от по-старите сметнаха тази практика за сантименталност, според други това беше губене на време, а трети виждаха в него светотатство, тъй като за балсамирането не се споменаваше в нито една от свещените книги. Но по-заможните семейства приеха този обичай и той като че ли почва да се превръща в мода.

Една утрин позастаряващият г-н Кариага слизал по стръмното от дома си към улица Алварадо. И тъкмо минавал по висящия мост, когато вниманието му било привлечено от някакво момченце и едно куче, които се катерели по стръмните стени на дола. Момченцето мъкнело един чер дроб, а кучето влачело на няколко метра подире си черва, в чийто край се подмятал един стомах. Г-н Кариага спрял и любезно се обърнал към момченцето:

- Добро утро!
- Добро утро, сър! – В ония дни момченцата били учтиви.
- Къде отиваш с тоя чер дроб?
- Ще си го нарежа за стръв и ще ловя скумрии.
- А кучето? – Г-н Кариага се усмихнал. – И кучето ли ще лови

10. Р. Л. Б. Стивънсън (1860–1894) – шотландски романист и поет, автор на известния „Островът на съкровищата“

11. Джош Билингс – псевдоним на Хенри Хуилър Шоу (1818–1885), американски хуморист.

скумрии?

– И то си намери нещичко. Негово си е, сър. Намерихме тия неща в дола.

Г-н Кариага се усмихвал и отминал, а умът му започнал да работя. Това не било говежди чер дроб, бил много малък. Не било и телешки дроб – бил много червен. Не било и овчи дроб... Умът му изведнъж се сепнал. На ъгъла срещнал г-н Райън.

– Някой да е умирал снощи в Монтерей? – запитал той.

– Не зная – рекъл г-н Райън.

– Да са убили някого?

– Не са.

Тръгнали заедно и г-н Кариага му разказал за момченцето и кучето.

В „Кирпичената кръчма“ имало неколцина граждани, сбрани за утринния си разговор. Там г-н Кариага отново разправил приключението си и още недовършил в кръчмата влязъл полицейският. Той трябвало да знае има ли умрял.

– От Монтерей никой не е умирал, но в хотел „Дел Монте“ се помина Джош Билингс – казал той.

Мъжете в кръчмата млъкнали. Една и съща мисъл преминала в главите им. Джош Билингс бил велик човек, голям писател. Почел Монтерей да издъхне тук, а ето че сега с него се подиграват. Без много приказки от присъстващите бил съставен комитет. Сериозните мъже тоз час стигнали пролеза, минали по моста, почукали на вратата на доктора, същия, дето бил завършил във Франция.

А той от много работа вечерта бил легнал по-късно. Хлопането го вдигнало от кревата и по нощница, с разрошена коса и брада, отворил. Г-н Кариага строго се обърнал към него:

– Вие ли балсамирахте Джош Билингс?

– Да... Защо?

– А какво направихте с червата му?

– Защо... хвърлих ги в пролеза. Все там ги хвърлям.

Накарали го незабавно да се облече и всички забързали към брега. Ако момченцето не било отложило работата си, щяло да стане твърде късно. Когато комитетът пристигнал, то тъкмо се качвало на лодката. Червата били на пясъка, изоставени там от кучето.

Тогава накарали френския доктор за събере карантията. Принудили го страхопочитателно да я измие и колкото може по-бързо да я изчисти от пещчинките. Докторът трябвало да поеме разноските за оловната кутия, която била поставена в ковчега на Джош Билингс. Защото

Монтерей не е град, който ще допусне непочтеност към един човек на перото.

ГЛАВА 13

Мак и момчетата кротко спяха върху боровите иглици. Малко преди да се развидели, Еди се върна. Беше извървял доста път, докато намери Форд, модел Т. И когато намерил, замислил се: струва ли си, или не си струва да вади жигльора от мястото му. Можело да не съвпадне. Ето защо взел целия карбуратор. Момчетата не го усетиха кога се е върнал. Той се отпусна до тях и заспа под боровете. Модел Т имаше чудно преимушество – частите му бяха не само взаимозаменяеми, те не можеха и да се разпознават.

От склона на Кармел се открива приказна гледка: извивката на залива с пенестите вълни по пясъка, дюните по Сийсайд, а долу, точно в подножието на хълма – топлата интимност на града.

Мак се събуди с утрото, поопъна панталоните си, дето го убиваха, и се изправи да погледа залива. Съзря няколко корабчета с таляни – приближаваха се към брега. Срещу Сийсайд беше спрял танкер – наливаха му петрол. Зад гърба на Мак зайците шаваха из храсталака. Тогава изгръ слънцето – изгръ и изтърси въздуха от нощния студ тъй, както се изтърсва черга. Като усети първата му топлинка, Мак потръпна.

Докато Еди монтираше новия карбуратор, момчетата хапнаха малко хляб. Когато всичко беше готово, без да го палят, момчетата избутаха камиончето до шосето, включиха го на скорост и продължиха да го бутат, докато запали. Еди седна на кормилото и със задницата напред изкачиха стръмнината, прехвърлиха върха, отбиха се от пътя и поеа надолу, към долината, покрай Хатън Фийлдс. В долината на Кармел листата на земните ябълки бяха сивозелени, а покрай реката растяха пишни върбалаци. Момчетата тръгнаха по левия бряг. Щастието им се усмихна още на първата крачка. Един ръждиво-червеникав родайландски петел, който бе тръгнал да скита твърде далеч от родния си двор, пресече пътя им и без особено да отбива от шосето, Еди го прегази. Седнал в задната част на камионетката, Хейзъл започна да го скубе в движение, пушайки перата (това единствено и най-широко разпръсващо се доказателство) да летят от ръката му; лекият утринен бриз, който повяваше откъм Джеймсбърг, ги пое и отнесе няколко от червените перца чак до нос Лобос, а други издуха навътре в морето.

Кармел е приятна рекичка. Не е много дълга, но по пътя си има всичко, каквото една река би трябвало да притежава. Тя извира в

планините, премята се през глава, тече в плитчини, сблъсква се с яз и образува езеро, прелива над яза, бучи сред огромни, заоблени камъни, лениво се провира под чинарите, разлива се и образува вирове, в които се въди пъстърва, рие бреговете си, под които живеят раци. Зиме се превръща в порой, в една малка, но подла и свирепа река, а лете в нея газят дечурлига и бродят въдичари. По бреговете ѝ примигват жаби, от двете ѝ страни расте висока папрат. Тайно от другите, сутрин и вечер при нея слизат на водопой елени и лисици, а сегиз-тогиз ще се мерне и кугуар и приклеknал ниско, ще залочи водата ѝ. Чифлиците в тази малка и плодородна долина опират до реката и смучат водите ѝ за своите овощни и зеленчукови градини. Край нея се навъртат пдпдъдци, а по здрач подсвиркват диви гълъби. Покрай брега пристъпват миещи се мечки, тръгнали на лов за жаби. Кармел е такава, каквато трябва да бъде една река.

На няколко мили навътре в долината реката е отсякла един висок чукар, от който висят лозници и папрати. В основата на чукара има вир, дълбок и зелен, и отвъд вира – малко песъчливо място, удобно да спреш и да си сготвиш вечеря.

Мак и момчетата благополучно стигнаха това място. Тук беше чудесно. Ако имаше жаби, те трябваше да се намират именно тук. Място да си отдъхнеш, място да се почувствуващ щастлив. По пътя дотук им вървя. В добавък към големия червен петел те си носеха и торба моркови, изпаднала от някой камион със зеленчуци, и пет-шест глави лук; лукът не беше паднал от камион. В джоба си Мак имаше пакетче кафе. В камионетката се търкаляше и една петгалонова кутия с изрязан капак. Глиненото шише беше пълно почти до половина. Носеха и такива неща, като сол и пипер. Мак и момчетата бяха склонни да мислят, че всеки, който пътува без сол, пипер и кафе, е истински бунак. Без никакви усилия и залисии и без много да му мислят, те дотърколиха на пясъка един до друг четири заоблени камъка. Петелът, който бе дръзнал тази сутрин да предизвика изгрева, сега лежеше очистен, обезкрилен и обезнозен в пълната с вода петгалонова тенекия, а край него плуваха обелените лукови глави; в туй време между камъните лумна малък огън от сухи върбови клони, един съвсем малък огнец. Само глупците могат да палят големи огънове. На този петел му беше нужно по-дълъжко време да уври, защото и по-дълъжко време бе расъл и трупал мазнинка. Но щом водата захвана тихичко да клокочи, от него веднага се надигна приятен аромат.

Мак ги инструктира:

– Жаби най-добре се ловят нощно време. Затуй предлагам да си

полежим, додето се стъмни.

Те насядаха на сянка и постепенно, един по един, се изпънаха и заспаха.

Мак беше прав. Денем жабите много много не шават; крият се из папратта и тайничко надничат от дупките си под камъните. Жаби се ловят нощем с фенер. Мъжете спяха, разбирайки, че им предстои усилна нощ. Буден остана само Хейзъл – той поддържаше малкия огън под врящата птица. Хейзъл извади джобното си ножче и го заби в месото на петела.

При отвесната скала няма златни следобеди. Към два часа слънцето преминава над нея и върху пясъчния бряг припада сянка, изпълнена с потаен шепот. Чинарите шумоляват от следобедния ветрец. По камъните се спущат дребни водни змии, грациозно навлизат във водата и изправили глави като миниатюрни перископи, плуват насам-натам из вира, оставяйки подире си две леки, отдалечаващи се дири.

Във вира подскочи една огромна пъстърва. Папатаците и комарите, които избягваха слънцето, сега наизлязоха и забръмчаха над водата. Всички слънцелюбиви буболечки – мухите, водните кончета, осите и стършелите – се прибраха по домовете си. И когато сянката достигна пясъчния бряг, когато се обади първият пѣдпѣдък, Мак и момчетата се пробудиха. Сърцераздителен беше ароматът на сготвения петел. Хейзъл бе откъснал дафиново листо и го беше пуснал в супата. Вътре бяха и морковите. На отделно камъче, по-далечко от огъня, колко да не кипне, къкреше кафето. Мак се разсъни, изправи се, протегна се, залитна към вира, загреба с шепи вода, плисна лицето си, захрачи, плю, изплакна си устата, изпръхтя, пристегна колан, почеса си краката, среса мократа си коса с пръсти, отпи от глиненото шише, оригна се и седна до огъня.

– Ей богу, мирише на хубаво.

Когато се събудят, кажи речи същото вършат всички мъже. Примерът на Мак бе горе-долу последван и от другите. Скоро всички са събраха при огъня и обсипаха Хейзъл с похвали. Хейзъл заби джобното си ножче в месото на петала.

– Няма да е много крехък – обяви той. – Трябва да ври най-малко две седмици, за да стане крехък. Колко години му даваш, Мак?

– Аз съм на четирийсет и осем – каза Мак – и пак не увирам толкова мъчно.

– Помислете си – обади се Еди – до каква възраст може да стигне един петел, ако не го разкарват насам-натам и ако не боледува, а?

– Въпрос, на който никой не ще успее да отговори – отсече Джоунс.

Беше приятно. Глиненото шише ги обикаляше и стопляше.

– Еди – продължи Джоунс, – съвсем нямам намерение да се оплакам. Просто си мислех. Да речем, че под бара държиш две-три шишета. Да речем, че наливаш уискито в едното, виното – в другото, бирата – в третото...

Това предложение накара всички да млъкнат поразени.

– Не искам нищо да кажа – побърза да добави Джоунс, – харесва ми и така... – Джоунс продължи да говори, защото разбра, че е допуснал голяма грешка, а не беше в състояние да млъкне. – Такова, каквото е сега, ми харесва, защото никога не можеш да знаеш как точно ще се напиеш от него. Като пиеш уиски – задъхано рече Джоунс, – малко или много знаеш какво ще ти се случи. Тия, дето ги избива на бой, се бият, тия, дето ги кара на плач, плачат, но от това... – примирено додаде той, – от това какво?... Не знаеш – дали ще те накара да се покатериш на някой бор или пък ще те бутне да плуваш чак до Санта Круз. Това е по-интересно – отпаднало завърши Джоунс.

– Като стана дума за плуване... – намеси се Мак, за да измести не тактичната тема на разговор и да запуши устата на Джоунс, – та си помислих какво ли стана с онова момче, Макинли Морън. Помните ли го, водолаза?

– Спомням си го – каза Хюи. – Все заедно се мъкнехме. Работа за него много нямаше и го удари на пиене. А хич не е лесно хем да си водолаз, хем да пиеш. Поболя се. На края си продаде костюма, скафандъра и дихателите, пропи се съвсем и напусна града. Не разбрах къде отиде. След историята с оня италианец, дето го повлече котвата на „Дванайсетте братя“, вече за нищо не го биваше. Макинли се спусна след него, но му се спухаха тъпанчетата и оттогава за нищо вече не го биваше. А на италианеца – нищо.

– През сухия режим той доста печелеше – каза Мак и отново опита шишето. – Получаваше по двайсет и пет долара на ден от властите, да търси по дъното няма ли скрит алкохол, и вземаше по три долара на сандък от Луи кръчмаря, за да не намира нищо. Така я беше нагласил, че за да бъдат и властите доволни, всеки ден им вадеше по една каса бутилки. Луи не протестираше – всичко беше нагласено нарочно, та да не викат други водолази. Доста пари направи Макинли.

– Да – рече Хюи, – но и той беше като всички останали: взе малко пари и реши да са ожени. Смени три жени и най-сетне парите му се свършиха. Знаех си, че така ще стане. Ще купи някоя сребърна лисица и шат! – докато се обърнеш, лепнала му са нова жена.

– Чудно, какво ли стана с Гей? – подхвърли Еди. Споменавах го за пръв път.

– Мен ако питаш, същото – отсече Мак. – На женен човек доверие да нямаш. Колкото и да мрази жена си, пак при нея ще се върне. Започва да мисли, да размишлява и се връща у дома си. На такъв повече вяра не можеш да имаш. Вземете Гей – жена му го бие. Но аз си залагам главата, три дни не я ли види, почва да си въобразява, че той е виновен и се връща да иска прошка.

Ядоха продължително и изтънчено. Набождаха късовете, поизцеждаха ги, изчакваха ги да изстинат и чак след това оглогзваха месото от костите. Морковите нанизваха на изострени върбови клонки и когато в кутията не остана нищо, надигнаха я едни след друг да доизпият бульона. Край тях припадеше вечерта – нежна като музика. Пъдпъдъците се викаха едни друг при водата. Във вира подскачаше пъстърва. И щом дневната светлина се стопи в мрака, над вира долетяха и запърхаха нощните пеперуди. Кафеничето ги обиколи – да ги стопли. Бяха сити, мълчаливи. Най-сетне Мак се обади:

– Дявол да го вземе! Мразя лъжците.

– Кой те е излъгал? – попита Еди.

– Не ме интересуват тия, дето послъгват колкото да мине, колкото да има за какво да се говори. Мразя хората, които себе си лъжат.

– Кой се е излъгал? – настоя Еди.

– Аз! – каза Мак. – А може би и вие, момчета. Виджте ни къде сме – Мак беше откровен, – жалка и от бога проклетата сган! Решихме, че искаме да дадем гуляй на Док. Дигнахме се, дойдохме тука и си прекарваме дяволски приятно. После ще се върнем и ще си получим парите от Док. Ние сме петима, а то значи, че ще изпием пет пъти повече пиене от него. Не съм сигурен, че правим това за Док. Не знам дали не го правим за себе си. А Док е достатъчно свестен, за да постъпи така. Док е най-свестният човек, когото съм срещал. И не ми се ще да съм и аз от ония, дето само гледат да намажат от него. Нали знаете как веднъж му изкопчих един долар? Взех да му разправам някаква страшна история и точно на средата се усетих, че той чудесно разбира що за безсмислици му дрънкам. Спрях на средата и рекох: „Док, всичко това – викам – е гадна лъжа!“ А той бръкна в джоба си и извади един долар. „Мак – вика ми тогава той, – според мен човек, който е стигнал чак дотам, да крои лъжи, за да получи пари, значи наистина има нужда.“ И взе, че ми даде долара. На другия ден му го върнах. Без да го похарча. Стисках го цяла нощ и чисто и просто му го върнах.

– Не знам друг толкоз много да обича гуляите като Док – каза Хейзъл. – Ще му устроим гуляй и толкоз! Какво сложно има тук?

– Не зная – продължи Мак. – Ще ми се да му дам нещо, ама без да си го изкарвам от него.

– Какво ще кажете за един подарък? – предложи Хюи. – Да речем, че купим уиски и му го дадем да си прави с него, каквото си иска?

– Това е вече друго нещо! – зарадва се Мак. Точно тъй ще сторим. Ще му дадем уискито и да ни няма.

– Като че не знаеш какво ще стане – намеси се Еди. – Анри и ония от Кармел ще надушат уискито и тогаз вместо нас петимата ще го пият двацет души. Веднъж Док сам ми рече, че го надушвали кога пържи пържоли от улица Консервна чак до Южния нос. Не виждам каква е ползата. По-добре ще му бъде, ако угощението дадем ние. Мак премисли и това съображение.

– Може би си прав – каза той, – но да речем, че заедно с уискито му подарим и нещо друго, например копчета за ръкавели с монограм.

– Вятър работа! – възнегодува Хейзъл, – Док не обича таквиз боклуци.

Настъпила бе нощта. В небето се белееха звезди. Хейзъл ръчна огъня и на пясъчния бряг се открие кълбо от светлина. Горе на хълма се разнесе дрезгавият лай на лисица. От планината в нощта се спусна мирисът на пелин. Откъм камънаците, където водата се оттичаше от дълбокия вир, долиташе бълбукане.

Мак превърташе в ума си последното съображение, когато шум от стъпки ги накара да се обърнат. Близо до тях се беше промъкнал едър и мрачен мъжага с пушка през рамо, а по петите му срамежливо и леко вървеше един пойнтер.

– Какво търсите тука, вашта кожа? – запита непознатият.

– Нищо – отвърна Мак.

– Долу има табелка. Лов, риболов, палене на огън и стануване забранено! Дигайте си партушините, гасете огъня и се пръждосвайте оттук!

Мак смирено се изправи:

– Не знаех, капитане. Честна дума, не сме видели табелката, капитане.

– Табелки има навсякъде. Не може да не сте ги видели.

– Вижте какво, капитане, сбъркали сме и съжالياваме – каза Мак, замълча и внимателно заглежда недодяланата фигура. – Вие сте военен, нали, сър? Винаги ги познавам. На военните раменете не са като на обикновените хора. Толкоз дълго съм служил във войската, че ги

различавам.

Раменете на човека незабелязано се изпънаха, без никой да разбере това, ала поведението му стана друго.

– В моя имот не позволявам да се пали огън.

– Добре де, съжаляваме – продължи Мак. – Веднага си тръгваме, капитане. Ние... разбирате ли работим за едни учени. Мъчим се да наловим жаби. Хората работят върху рака, а ние им помагаме с жаби.

Човекът за миг се поколеба.

– Че какво правят с жабите? – запита той.

– Как да ви кажа, сър... Заразяват жабите с рак и така ги проучват, правят си опити. И ще ликвидират рака, само да има жаби! Но щом не ни искате в своя имот, ние, капитане, веднага ще си отидем. Ако знаехме, нямаше да дойдем. – В този момент Мак като че за пръв път забеляза кучето. – Боже мой, каква чудесна кучка! – ентузиазира се той. – Прилича ми на Нола, дето миналата година спечели състезанието във Вирджиния. Сигурно е вирджинска, нали, капитане?

Капитанът се подвоуми и излъга:

– Да – отсече той накъсо. – Но куца. Кърлежите я нападнаха точно по плешката.

Мак бе моментално обладан от съчувствие: – Може ли да проверя, капитане? Я ела, мойто момиче! Ела, ела при мене. – Пойнтерът погледна господаря си и се примъкна до Мак. – Хвърли в огъня две три съчки да видя по-добре! – заповяда той на Хейзъл.

– Раната е горе, високо, та не може да си я ближе – поясни капитанът и се наведе през рамото на Мак да гледа.

Мак изстиска малко гной от страхотната зееща рана върху плешката на кучето.

– И аз имах едно куче с такава работа – гнойта проникна чак навътре и го уби. Скоро е раждала, нали?

– Да – потвърди капитанът, – шест. Слагам й йод.

– Не – рече Мак, – не помага. Да имате в къщи английска сол?

– Има в един голям буркан.

– Тогаз ще направите загриващ компрес с английска сол и ще го поставите тук. Нали виждате, отслабнала е от кученцата. Срамота е да се разболееш точно сега. И кученцата ще загубите. – Пойнтерът надникна дълбоко в очите на Мак и близна ръката му. – Да ви кажа ли, капитане, какво ще направим? Ще я излекувам аз. Английската сол ще си каже думата. Това е най-доброто.

– Знаете ли – капитанът погали кучката по главата, – горе пред

къщата имам един басейн, пълен с жаби. Ношно време от тях не мога да спя. Я елате, потърсете там. По цяла нощ квакат. Много ще се радвам, ако ме отървете от тях.

– Прекрасно от ваша страна – каза Мак. – Обзалагам се, че докторите ще ви бъдат благодарни за това. Но най-напред ми се иска да сложим на това куче компрес. – Мак се обърна към другите: – Изгасете огъня, искрица да не остане и почистете наоколо. Нима ще оставим такава бъркотия? Аз и капитанът ще отидем да се погрижим за Нола. Като почистите, елате и вие. – Мак и капитанът се отдалечиха, закрачили един до друг.

– Бас държа, стига да е искал, Мак е можел да стане президент на Съединените щати – отбеляза Хейзъл и ритна пясък върху огъня.

– И какво щеше да прави? – възрази Джоунс. – В това не би имало нищо весело.

ГЛАВА 14

Вълшебна е ранната утрин на улица Консервна. В мъглявия промек, когато е вече светло, но слънцето още не е изгряло, обляна в сребристо сияние, Улицата сякаш увисва някъде извън времето. Уличните фенери угасват, а буренакът става блестящозелен. Вълнообразните покриви на консервните фабрики светят с опаловото лъчезарие на платината и стария пиринч. В този миг автомобили още няма. Улицата е притихнала, без движение и без труд. Чува се прибойт, който подплисва между купищата отпадъци от фабриките. Миг на затишие, миг на пустота, една кратка ера на отдих. Котките се прехвърлят през стоборите и като сироп се проточват на земята да дирят рибешки глави. Смълчани кучета пристъпват в ранната утрин с царствена походка и разсъдливо търсят място да надигнат крак. Пристигат морските чайки, изплющават с криле и кацват върху покривите на фабриките в очакване на всекидневните отпадъци. Те се нареждат една до друга по най-високите части на покривите. Откъм скалите при морската станция Хопкинс долитат гласовете на тюлените, които вият като кучета. Въздухът е прохладен и свеж. В задните дворове лалугерите издигат утринните си купчинки от влажна пръст, изплъзват и придърпват цветята в дупките си. Мяркат се малко хора толкова, колкото да изглежда още по-пусто. Прибира се някое от момичетата на Дора, което е било на посещение при клиент, прекалено богат или прекалено болен, за да дойде лично в „Мечешко знаме“. Гримът ѝ е малко поразмазан, а нозете ѝ са уморени. Ли Чун изважда кофите за смет и ги подрежда на бордюра. Откъм морето се задава старият китаец, прешляпва Улицата и се загубва нагоре покрай „Палас“. Фабричните пазачи поглеждат навън и примигват на утринната светлина. Разпоредителят на „Мечешко знаме“ излиза на верандата по фанелка, протяга се, прозява се и храчи. С дълбок ехтеж като в тунел откъм тръбите се носи хъркането на квартирантите на господин Малой. Това е опаловият час, границата между деня и нощта, когато времето спира и се замисля за себе си.

В една такава утрин, в часа на тази светлина, по Улицата безгрижно се шляеха двама войници и две момичета. Много уморени и много щастливи, те идваха от „Ла Ида“. Момичетата бяха снажни, едрогърдести и здрави, а в русите им коси цареше лек безпорядък. Носеха вече поомачкани официални рокли от имприме, които прилепваха към закръглените

им очертания. На главите си и двете бяха сложили по едно войнишко кепе – на едната килнато назад, а на другата – нахлупено напред, почти кацнало на носа. Имаха сочни устни, разтворени ноздри и раздалечени бедра, но бяха много уморени.

Войниците вървяха с разкопчани якета, преметнали коланите си под пагоните. Вратовръзките им бяха леко разхлабени, колкото да разкопчат горното копче на ризите си. На главите си бяха наложили шапките на момичетата – едната сламена, мъничка и жълта, с китка маргарити на периферията, а другата – бяла и плетена, с кръгли украсеници от син целофан. Вървяха, хванати за ръце, и на всяка стъпка ги люлееха. Войникът от външната страна носеше голяма кафява кесия с изстудена бира в консервни кутии. Крачеха бавно в опаловото сияние, бяха прекарвали страшно весело и сега се чувстваха отлично. Усмиваха се по тайно като капнали от умора деца, които си припомнят снощното веселие. Споглеждаха се, усмиваха се и клатушкаха ръце. Като минаха покрай „Мечешко знаме“, извикаха: „Здравей!“ на пазача, който плюеше. Ослушаха се в хъркането от тръбите и прихнаха да се смеят. Пред бакалницата на Ли Чун спряха да надникнат в хаотичната му витрина, откъдето сечива, дрехи и храни напиреха да грабнат хорското внимание. Поклащайки ръце и влачейки нозе, те достигнаха края на улица Консервна и кривнаха към железопътната линия. Момичетата се покатериха на релсите и тръгнаха по тях, а войниците прихванаха налетите им талии да ги придържат. Минаха край работилницата за лодки и се отправиха към подобие на парк, което принадлежеше на морската опитна станция Хопкинс. Пред станцията имаше малък извит плаж, миниатюрен плаж, скътан между малките рифове. Гальовните утринни вълни ближеха пясъка и тихо шептяха. От стърчащите скали се носеше тънкият мирис на морски водорасли. Когато четиримата стигнаха плажа, иззад имота на Том Уърк се подаде първото ъгълче на слънцето; то прескочи залива, позлати водата и скалите изведнъж пожълтяха. Момичетата седнаха чинно на пясъка и дръпнаха полите си над коленете. Единият войник проби четири кутии бира и ги раздаде на останалите. После мъжете се излегнаха с глави в скута на момичетата и ги погледнаха в очите. Усмиваха се едни на други, сякаш си предадоха някаква морна, но тиха и сладка тайна.

Някъде откъм станцията се разнесе лаят на куче – беше ги забелязал пазачът, черен и свъсен мъжага, забеляза ги и неговият свъсен пес. Провикна се към тях, но те не помръднаха и тогава той слезе на плажа, а кучето продължаваше да джавка.

– Не знаете ли, че тук е забранено да се лежи? Махайте се! Това е частна собственост.

Войниците се направиха, че не чуват. Все така се усмихваха, а момичетата галеха косите им по слепите очи. Най-сетне, едва помръдвайки, единият войник обърна глава, тъй че бузата му пропадна между краката на момичето. Той мило се усмихна на пазача.

– Защо не си налягаш задника? – любезно каза той и отново се извърна към момичето.

Слънцето освети русата ѝ коса. Тя почеса войника по ухото. Дори не видяха, че пазачът се е прибрал в къщичката си.

ГЛАВА 15

Когато стигнаха чифлика, момчетата свариха Мак в кухнята. Кучката лежеше на една страна, а Мак притискаше към кърлежовата рана парцалче, напоено с разтвор от английска сол. Между краката ѝ едрите и тлъсти като колбаси кученца ровеха с муцунки и се блъскаха кое да суче, а кучката търпеливо гледаше Мак в очите, казвайки му сякаш: „Виждаш ли? Колко се мъча да му обясня, ама не ме разбира.“

Капитанът държеше лампа и наблюдаваше Мак.

– Радвам се, че научих и това – каза той.

– Не ми се ще аз да ви уча какво да правите, сър – поде Мак, – но кученцата трябва да се отбият. В майка им не е останала капчица мляко и ще я съдвчат на парчета.

– Знам – съгласи се капитанът. – Може би трябваше да оставя едно, а другите да издавя. Но бях толкова зает с работа из полето. Хората вече не се интересуват от кучета-птичари както по-рано. Сега им дай пудели, боксери и добермани.

– Така е – съгласи се Мак, – но като пойнтера куче няма. Не мога да разбера какво ги е прихванало хората. А вие наистина ли щяхте да ги издавите, сър?

– Как да ви кажа – започна капитанът, – откакто жена ми се залови с политика, мен ме хванаха дяволите. Избраха я в областната камара и когато не заседават, ходи да държи речи. Върне ли се в къщи, през цялото време чете закони и пише законопроекти.

– Сигурно е отвратително... искам да кажа, сигурно ви е страшно самотно – каза Мак. – Ех, да имах едно такова – и той вдигна едно свито и уплашено кученце, – на бас се хващам, че за три години от него ще направя истински птичар! Предпочитам да е женско.

– Искате ли едно от тия? – предложи капитанът.

Мак вдигна очи.

– Искате да кажете, че ще ми дадете? О, искам, как да не искам!

– Изберете си – каза капитанът. – Днес вече никой не разбира от птичари.

Момчетата застанаха наред кухнята и засъбираха първи впечатления. Явно беше, че жената я няма – отворени консерви, тиган с все още полепена по него дантела от пържени яйца, трохи по кухненската маса, отворена кутия с ловджийски патрони върху сандъчето за хляб – всичко

крещеше, че жената отсъства; в същото време белите завески и белите хартии по лавиците с чиниите и двете малки кърпи за лице върху сушилката подсказваха, че тук е шетала женска ръка. Подсъзнателно те бяха доволни, че сега я няма. Жените, които имат обичая да обличат лавиците с хартия и да окачат такива малки кърпи за ръце, питаеха някакво вродено недоверие и неприязън към Мак и момчетата. Такива жени познаваха, че насреща си имат най-страшната заплаха за всеки дом, тъй като Мак и момчетата предлагаха безгрижие, всякакви мисли и приятна компания – нещо напълно противоположно на реда, прибраността и чистотата. Ето защо момчетата се зарадваха, че я няма.

Капитанът очевидно чувствуваше, че са му направили услуга, и не ги пусна да си вървят.

– Може би, момчета – колебливо подхвърли той, – искате нещичко за стопляне, преди да се заловите с жабите?

Те погледнаха към Мак. Мак се мръщеше, сякаш премисля.

– Имаме си нещо като правило – когато сме по научна работа, нищо да не близваме – обясни той, но веднага, от предпазливост да не е отишъл твърде далеч, додаде, – но понеже вие бяхте тъй добър с нас... а бе нямам нищо против една глътчица. За момчетата не знам.

Момчетата се съгласиха, че и те не биха имали нищо против една глътчица. Капитанът взе фенерче и слезе в зимника. Чуха как размества някакви дърва и сандъци и след малко се качи по стълбите с едно петгалоново дъбово буренце в ръце, което постави на масата.

– През сухия режим са докопах до малко пшеничено уиски и си го скътах. Мислих си един ден да проверя какво ще стане с него. Доста е отлежало. Почти го бях забравил. Жената, знаете... – той млъкна, защото беше ясно, че го разбраха.

Капитанът изчука чеп на бурето и сне чаши от покритата с накъдрена хартия лавица. От петгалоново буре да налееш малки глътки никак не е лесно. Поради това всеки получи половия водна чаша бистра кафеникава течност. Тържествено изчакаха капитана, изрекоха: „Хайде здравичка!“ и надигнаха чашите. Глътнаха, мяснаха, облизаха устни и в очите им светна едва доловима искрица.

Мак се вторачи в празната си чаша, като че ли на дъното ѝ бе изписано свещено послание. После дигна поглед.

– Нищо не може да се каже – рече той. – Такова нещо в бутилки не слагат. – Вдъхна дълбоко и след това изкара дъха си през носа. – Не помня да съм опитвал нещо по-хубаво.

Капитанът беше явно доволен. Погледът му се отмести към бурето.

– Не е лошо. Какво ще кажете – още малко?

Мак отново се загледа в чашата си.

– Да, но съвсем малко. А няма ли да е по-добре да прелеем в някоя кана? Така може да се излее.

Две часа по-късно те си спомниха за какво се дошли.

Басейнът с жабите беше четвъртит – петдесет стъпки широк, седемдесет стъпки дълъг и четири стъпки дълбок. По краищата му растеше тучна мека трева. Тясна канавка довеждаше водата от реката, а от басейна към овощната градина тръгваха други тесни вади. Беше пълно с жаби, с хиляди жаби. Гласовете им ехтяха в нощта – бучаха, лаеха, крякаха, скърцаха. Пееха за звездите, за топящата се луна, за развълнуваната трева. Деряха се от любовни песни и закани. Мъжете пропълзяха в тъмното към басейна. Капитанът крепеше почти пълна кана уиски; всеки си носеше чаша. Капитанът им беше намерил неповредени фенерчетата. Хюи и Джоунс мъкнеха кеневирени чували. И макар че приближаваха тихо, жабите ги усетиха. Нощта, която се тресеше от жабешката песен, сега изведнъж потъна в тишина. Мак, момчетата и капитанът седнаха на тревата да пийнат по една последна глътчица и да начертаят плана за офанзивата.

Смел беше тоя план.

Хората положително са ловили жаби от хилядолетия, откакто жаби и хора живеят заедно на тоя свят. И през тези векове се е създала тактиката на нападение и отбрана. С мрежа, с лък, с боздуган или с пушка човекът безшумно (мисли си той) се промъква към жабата. Тактиката изисква жабата да стои неподвижно, да стои съвсем неподвижно и да чака. Правилата на играта налагат жабата да чака до последния миг, когато пада мрежата, когато боздуганът е вече във въздуха, когато пръстът натиска спусъка; тогава жабата скача, цамбурва във водата, спуска се на дъното и стои там, докато човекът си отиде. Така става, така е ставало винаги. И жабите имат пълно право да очакват, че всеки път ще става именно така. Сегиз-тогиз мрежата ги изпреварва, боздуганът ги настига, пушката гръмва и жабата загива, но всичко това от край до край е честно и влиза в играта. Жабите нямат нищо против. Но как можеха да предположат каква ще бъде новата тактика на Мак? Как можеха да предвидят ужаса, който последва? Внезапното блясване на фенерчетата, крясъците и ревовете на мъжете, устремът на нозете им? Всяка жаба подскокна, цамбурна в блатото и подивяла се спусна на дъното. Тогава редицата на мъжете скочи във водата и като удряше с крака, биеше водата и риташе, тръгна в начупена линия из басейна. Обезумели и вдигнати от

спокойните си допреди малко места, жабите се впуснаха да плуват пред полуделите шибаци крака, а краката приближаваха. Жабите са добри плувци, но им липсва издръжливост. Събрани в единия край на басейна, най-сетне те бяха сгъстени и притиснати. А краката и диво скачащите тела вървяха подир тях. Шепа жаби изгубиха ума и дума, шмугнаха се между краката, озоваха се отвъд тях и се спасиха. Но мнозинството реши завинаги да напусне този басейн и да си потърси ново жилище в нов край, където не стават подобни неща. И една вълна от умопомрачени, отчаяни жаби, големи, малки, кафяви, зелени, мъжки и женски, една вълна преля над брега, запълзя, заскача и се сборичка. Жабите се катереха по тревата, залавяха се една за друга – малките яхваха големите. Но тогава – о, ужас на ужасите! – фенерите ги откриха. Двама мъже ги засъбираха като ягоди. Редицата излезе от водата, притисна ги в гръб и започна да ги бере като картофи. Десетки, стотици жаби бяха напъхани в конопените торби и конопените торби се изпълниха с изтощени, изплашени и разочаровани жаби, с мокри, хленчещи жаби. Разбира се, някои избягаха, а други се спасиха в басейна. Но в жабешката история никога не бе имало такава масова екзекуция. Жаби с килограми, с десетки килограми. Не ги преброиха, но сигурно бяха шест-седемстотин. Щастлив, Мак завърза гърлата на чувалите. Чувалите бяха мокри, от тях капеше вода, а въздухът бе прохладен. За да не простинат, преди да се върнат в къщата, момчетата седнаха на тревата да изпият още по една глътчица.

Кой знае, едва ли капитанът някога се е веселил така. Той беше задължен на Мак и момчетата. По-късно, когато пердетата се подпалиха и ги угасиха с малките кърпи за лице, капитанът успокои момчетата, че няма за какво да се тревожат. Чувствуваше, че само да искаха, за него ще бъде чест, ако изгорят до основи и къщата му дори.

– Жена ми е чудна жена – каза той с ораторски патос. – Най-чудната жена! Трябвало е да се роди мъж. А пък ако беше мъж, нямаше да се ожена за нея. – Дълго се смя на собствените си думи, повтори ги, потрети ги, изрече ги четири пъти и взе решение да ги запомни, за да ги каже на още много други хора.

Напълни каната с уиски и я подаде на Мак. Поиска да тръгне с тях и да заживее в приюта „Палас“. Реши че ако жена му познава Мак и момчетата, непременно ще ги хареса. Накрая легна на пода и заспа, сврял глава между кученцата. Мак и момчетата си наляха още по една глътчица и го изгледаха сериозни.

– Той ми даде тая кана уиски, нали? – попита Мак. – Вие чухте ли

го?

– Разбира се, че ти я даде – потвърди Еди, – чух го.

– Даде ми и кученце, нали?

– Да, и кученце. Избери си от сюрията. Всички го чухме. Защо питаш?

– Никога не съм обирал пияните и няма да ги обирам – каза Мак. – А сега, да се махаме оттук! Ще се събуди, ще му е чоглаво и за всичко ние ще излезем виновни. Повече тук не ми се стои. – Мак погледна обгорелите пердета, пода, лъснал от уиски и кучешки мръсотии, и тлъстата мазнина, която замръзваше на печката. Приблужи кученцата, грижливо ги огледа, опипа им костите и мускулите, надникна в очите им, провери челюстите и си избра едно красиво нашарено женско с тъмночервена муцунка и бистри, тъмножълти очи. – Хайде с мен, миличко! – подвикна му той.

Духнаха лампата поради опасността от пожар. Когато напуснаха къщата, небето вече провиделяваше.

– Досега на по-приятна екскурзия не съм ходил – рече Мак. – Но през цялото време си виках да не се върне жена му и тръпки ме побиваха. – Кученцето квичеше в ръцете му и той го скри под палтото си. – Чудо човек! – допълни Мак, – само че трябва да го предразположиш. – И закричи към мястото, където бяха оставили Форда. – Не бива да забравяме, че правим всичко това за Док. А нещата се нареждат и по всичко личи, че Док е момче с късмет.

ГЛАВА 16

Може би най-усилният сезон, който момичетата „Мечешко знаме“ са имали, беше оня март, когато дойде големият улов на сардини. Причината бе не само в това, че рибата течеше с милиарди в сребърни реки и че парите течаха също тъй щедро. В гарнизона пристигна нов полк, а новите войници, преди да мирясат, винаги обикалят, докато всичко опитат. Тъкмо по това време Дора беше позагазила, защото Ева Фланегън бе заминала в отпуската до Сейнт Луис, Филип Мей бе счупила крака си, като слизала от влакчето на ужасите в Санта Крус, а Елзи Дъбълботъм се беше отдала на деветдневен пост и молитва и за нищо друго не я биваше. Претъпкани с пари, мъжете от рибарската флотилия се изреждаха по цял следобед. Отплуваха по тъмно, ловуваха през нощта, та да могат да се забавляват след пладне. Вечер прииждаха войниците от новия полк, въртяха се насам-нататък, пускаха грамофона, пиеха кока-кола и си избираха момичета за деня, когато ще получат заплати. Дора си имаше неприятности с подоходния данък – тя бе оплетена от тайнствената загадка, която обявяваше занаята ѝ за незаконен, а го облагаше с данък. И като капак на всичко бяха и редовните клиенти – постоянните посетители, които идваха от години: работниците от кариерите за чакъл, конярите от фермите, железничарите – всички те влизаха от главния вход, и градските големци и видни индустриалци – те пък минаваха през задния вход, откъм железопътната линия – за тях имаше определени малки, старомодно обзаведени стаички.

Не стига, че месецът беше ужасно тежък, ами точно по средата му трябваше да избухне и епидемията от инфлуенца. Тя обхвана целия град. Разболяха се госпожа Талбот и дъщеря ѝ от хотел „Сан Карлос“. Разболя се Том Уърк. Разболяха се Бенджамин Пийбоди и жена му. Зарази се нейното светейшество Мария Антония Фийлд. Цялото семейство Грос легна болно.

Лекарите на Монтерей – а те не бяха малко, когато трябваше да се грижат за обикновените болести, нещастните случаи и неврозите – сега тичаха като луди. Пациентите, които макар и да не плащаха сметките си, имаха пари да ги платят, им отвориха толкова много работа, че докторите не успяваха да я свършат. Улица Консервна, която раждаше поустойчива раса от останалите райони на града, не прихвана болестта веднага, ала най-сетне бе повалена и тя. Училищата бяха затворени.

Нямаше къща без трескаво дете и болни родители. Болестта не взе жертви както през 1917 година, но у децата показа тенденция да преминава във възпаление на ушите. Лекарите бяха много заети, а улица Консервна и без това не минаваше за достоен финансов риск. Док от Западна биологична лаборатория нямаше право да практикува медицина. Но беше ли той виновен, че всички от Улицата идваха при него за лекарски съвет? Преди да разбере какво става, той се видя литнал от колиба на колиба, мереше температури, даваше разслабително, вземаше назаем и раздаваше одеяла и дори разнасяше от къща на къща храна, а от постелите майките го гледаха с възпалени очи, благодаряха и му предоставяха цялата отговорност за оздравяването на децата си. Когато имаше опасност да изпусне някой случай, той телефонираше на местните лекари и те, ако случаят беше наистина спешен, понякога идваха. Ала за хората всички случаи са спешни. Док почти не мигваше. Живееше само от бира и сардели. В бакалницата на Ли Чун, където влезе да си вземе бира, той срещна Дора, дошла да си купи ножичка за нокти.

– Изглеждате ми съсипан – отбеляза Дора.

– Съсипан съм – призна Док. – Не съм спал цяла седмица.

– Зная – каза Дора. – Чух, че било много зле. Па и в лошо време дойде.

– Какво да ви кажа – рече Док, – досега още никого не сме изпуснали, но има няколко деца, които са много тежко. Децата на Рансъл са развили възпаления.

– Мога ли да ви помогна с нещо? – запита Дора.

– Знаете, че можете – каза Док. – Хората са тъй подплашени и безпомощни. Ето, вземете Рансъловите деца – уплашени са до смърт, страх ги е да седят сами. Ако вие или някое от момичетата можеше да стои при тях...

Дора, която беше мека като коремче на плъх, можеше да бъде и твърда като брус. Тя се върна в „Мечешко знаме“ и организира работата. За нея това се случи в лош час, но го направи. Готвачът-грък приготви един десетгалонов котел силна супа и непрекъснато го допълваше и претопляше. Момичетата се мъчеха да не изоставят работата си, но ходеха на смени из къщата и където отидеха, носеха кастрони супа. Държаха почти непрекъсната връзка с Док. Дора се допитваше до него и изпращаше момичетата, където кажеше той. През това време търговията в „Мечешко знаме“ не престана да цъфти. Грамофонът не замлъкна нито веднъж. Мъжете от рибарската флотилия и войниците чакаха на опашка. А момичетата свършваха работата си, грабваха кастроните със супа и

отиваха да наглеждат Рансъловите деца, децата на Макарти, на Фериа. Измъкваха се от задния вход и понякога, седнали край спящите деца, клюмваха на столовете си и заспиваха. На работа те вече не си слагаха грим. Нямахте защо. Дора рече, че би могла да впрегне в работа и цялата членска маса на Дома за стари дами. Това беше най-усилният сезон, който момичетата от „Мечешко знаме“ си спомняха. И когато най-последно се свърши, всички бяха доволни.

ГЛАВА 17

Въпреки своята дружелюбност и своите приятели, Док беше самотен и недоверчив човек. Мак може би знаеше това най-добре от всички. Дори и в компания Док винаги изглеждаше сам. Когато лампите му светеха, завесите бяха спуснати, а на големия грамофон се въртяха хоралите, Мак често наблюдаваше лабораторията от приюта „Палас“. Той знаеше, че при Док има момиче, но това караше Мак да изпитва чувството на страхотна самотност. Мак беше сигурен, че дори в сладостния и близък допир с момиче Док е самотен. Док беше нощна птица. Лампите на лабораторията светеха по цели нощи, но той, както изглежда, не спеше и през деня. А музиката се разнасяше от лабораторията по всяко време на деня и нощта и обгръщаше всичко наоколо. Понякога, когато лабораторията потънеше в мрак и сънят сякаш най-после се възцареше, от прозорците ѝ изведнъж долитаха кристално чистите детски гласчета на Сикстинския хор.

Док трябваше да поддържа сбирките си. Стремеше се да не пропуска благоприятните отливи по брега. Морските скали и пясъчните плажове бяха неговият склад. Потрябваше ли му нещо, знаеше къде да го дери. Всичките му стоки се сортираха още на брега – морските люлчици на една страна, октоподите на друга, кръглите червеи на трета, морските теменуги на четвърта. Знаеше къде могат да се намерят, но не винаги можеше да ги лови точно когато му трябват. Защото природата си заключва нещата и само от време на време ги предлага. Док трябваше да познава не само отливите, а и да знае кога даден отлив е благоприятен за дадено място. И когато приближеше такъв отлив, той сбираще сечивата си в колата, опаковаше стъклениците и бурканите, паничките и контейнерите и тръгваше за плажа, скалите или рифовете, където бяха складиран животните, от които имаше нужда.

Този път бе получил поръчка за млади октоподи, а най-близкото място, откъдето можеше да ги налови, беше изпъстрената с едри камъни отливна зона на Ла Хойа, между Лос Анджелис и Сан Диего. Това означаваше и в двете посоки да измине по петстотин мили, а пристигането му трябваше да съвпадне с оттеглянето на водите.

Младите октоподи живеят между камъните, заровени в пясъка. Плашливи като всички млади, те предпочитат дъна с много дупки, пукнатини и буци тиня, в които могат да се укриват от кръвожадните и да се

запазят от вълните. Но по същите места живееха и морските люлчици, тъй че, изпълнявайки определената поръчка за октоподи, Док можеше да попълни и запасите си от морски люлчици.

Отливът щеше да започне в четвъртък, в пет часа и седемнадесет минути сутринта. Ако Док напуснеше Монтерей в сряда сутринта, лесно щеше да стигне там тъкмо навреме в четвъртък. Би взел със себе си някого за раздумка, но някак съвсем случайно всички или отсъстваха, или пък бяха заети. Мак и момчетата бяха в долината на Кармел да събират жаби. Трите млади жени, негови познати, които биха се зарадвали да тръгнат с него, работеха и не можеха да напуснат работа в средата на седмицата. Анри художникът беше зает, тъй като универсалният магазин на Холман този път беше наел за пилона си не седящ, а кънкьор. На висока мачта над магазина беше закована малка кръгла платформа, на която той се въртеше с летните са кънки. На тази площадка кънкьорът се намиреше вече три дни и три нощи. Беше решил да счупи рекорда за пързаляне с летни кънки в кръг върху кръгла площадка. Предишният рекорд беше 127 часа, тъй че му оставаше още доста време. Анри бе заел поста си отвъд улицата, пред бензиностанцията на Ред Уилямс. Беше очарован. Замисляше грамадна абстракция, озаглавена „Подкоровият сън на един пилонен кънкьор“. Анри не можеше да напусне града, докато и кънкьорът не напуснеше мачтата. Той негодуваше, че в пързалянето с летни кънки върху платформа на мачта има философски страни, които още никой не е засегнал. Анри седеше на стол, облегал върху мрежата, която прикриваше входа на Редуилямсовия мъжки нужник. Приковал очи в шеметно високата пързалка, той очевидно не можеше да придружи Док до Ла Хойа. И Док трябваше да тръгне сам, защото отливът нямаше да чака.

Рано сутринта той си приготви нещата. Личните вещи сложи в малка чанта. В друга чанта бяха инструментите и спринцовките. Като се стегна, той причеса и подряза кафявата си брада, провери дали моливите са в джоба на ризата му и дали е закачил лупата си за ревера. Ваните, бутилките, стъклените панички, контейнерите, гумените ботуши и едно одеяло той подреди върху задната седалка. Беше опаловият час. Изми съдовете, останали от три дена, и хвърли боклука в морето. Затвори вратите, но не ги заключи и към девет часа беше вече на път.

Док пътуваше по-бавно от другите хора. Не караше бързо и често спираше да хапне кренвирши. Като минаваше по авеню „Маяк“, той махна с ръка на едно куче, което се извърна и му се усмихна. В Монтерей, още преди да е тръгнал, Док усети глад и се отби при Хърман за

кренвирш и бира. И докато ядеше сандвича и отпиваше от бирата, спомни си един отколен разговор. Блейздел, поетът, веднъж му бе казал: „Толкова много обичаш бира, че се хващам на бас, ако някой ден не си поръчаш шейк от бира и мляко.“ Макар че това беше проста шега, оттогава тя тревожеше Док. Чудно, как ли щеше да наглежда шейк от бира и мляко? Мисълта го душеше, но не можеше да я изостави. Тя се пробуждаше всеки път, когато си поръчваше чаша бира. Ще се пресече ли млякото? Нужно ли е да се слага захар? Беше като сладолед с фъстъци: влезе ли тя веднъж в главата, не можеш го забрави. Док довърши сандвича и плати на Хърман. Към блестящите машини за млечни шейкове, наредени покрай стената зад бара, той нарочно не погледна. Ако решиш да поръчаш шейк от бира и мляко, мислеше си той, по-добре да го направиш в чужд град, където не те познават. Но човек с брада, който си поръчва шейк от бира и мляко в град, гдето не го познават... ами ако повикат полицията? Брадатите хора и без друго винаги са малко подозрителни. Не можеш да кажеш, че си пуснал брада, защото ти харесва. Хората не обичат да им се казва истината. Трябва да обясняваш, че имаш рана на лицето и не можеш да се бръснеш. Веднъж, още като студент в Чикагския университет, Док бе сполетян от любовна мъка и освен това беше много преуморен от работа. Реши, че няма да е лошо, ако предприеме една много дълга разходка. Преметна раница на рамо и през Индиана, Кентъки и Северна Каролина, а после през Джорджия стигна кажи речи до Флорида. Минаваше край фермери и планинци, край поляци и рибари. И навсякъде хората го питаха защо е тръгнал пеш.

Тъй като обичаше истината, той се мъчеше да обясни. Казваше, че е нервен и освен това иска да разгледа страната, да усети мириса на пръстта, да погледа тревите, птиците и дърветата, да вкуси земята, а това не можело да стане другояче, освен ако не тръгнеш пеша. И понеже казваше истината, хората не го харесваха. Мръщеха се, клатеха глави, плескаха се по тила и се смееха, като си даваха вид, че смятат това за лъжа и са хванали лъжеца. А някои, уплашени за дъщерите и свинете си, го пъдеха, отпращаха го да си върви и го съветваха за негово добро повече да не се навърта из техния край.

Така Док престана да казва истината. Разправяше, че се е хванал на бас и че се зарекъл да спечели сто долара. Тогава всички го харесваха и му вярваха. Канеха го на вечеря, предлагаха му легло, готвеха му обяд, пожелаваха му щастие и го смятаха за страшно добро момче. Док все още обичаше истината, но знаеше, че не всички я обичат, че тя може да бъде много опасна любовница.

В Салинас Док не спря за кренвирши. Затова пък спря в Гонсалес, в Кинг Сити и в Пасо Роблес. В Санта Мария си поръча кренвирши и бира двойна порция, тъй като оттам до Санта Барбара предстоеше дълъг път. В Санта Барбара хапна супа, марули и салатата от зелен фасул, мачкани картофи, пирог от ананаси, синьо сирене и кафе, после напълни резервоара и отиде в тоалетна. Докто в сервизната служба проверяваха маслото и гумите, Док наплиска лицето си и когато се върна при колата, свари да го чакат неколцина кандидати да ги вземе.

– На юг ли сте, мистър?

Док пътуваше много. И затова не беше вчерашен. Човек трябва да подбира спътниците си много внимателно. Най-доброто е да случиш опитен спътник, тъй като опитните веднага мълкват. А новациите се стремят да се отблагодарят за возенето, като се правят интересни. На Док веднъж му се беше надула главата от един такъв. След като си решил вече кого да вземеш казваш, че не отиваш надалеч. И ако спътникът се окаже пряко силите ти, можеш да го свалиш. От друга страна, можеш да имаш късмет и да случиш човек когото си заслужава да познаваш. Док прегледа набързо опашката и си избра компаньон – един слабик мъж със син костюм. Приличаше на търговски пътник. Около устата му се връзваха дълбоки бръчки, очите му бяха замислени.

– На юг ли сте, мистър? – Той гледаше Док с неодобрение.

– Да – потвърди Док, – до недалеч.

– Ще ме вземете ли?

– Качвай се! – заповяда Док.

Когато стигнаха Вентура, от обилната вечеря не беше минало много време, поради което Док спря само за бира. Спътникът не бе продувал нищо. Док спря до крайпътния павилион.

– Искате ли бира?

– Не – процеди спътникът. – И мога направо да ви кажа, че според мен идеята да се шофира под влиянието на алкохола не е особено добра. Хич не ме интересува какво ще правите с живота си, но в случая сте с автомобил, а той, в ръцете на пиян шофьор, може да се окаже смъртоносно оръжие.

Най-напред Док беше леко изненадан.

– Слезте от колата – меко предложи той.

– Какво?

– Ще ви ударя един в носа – рече Док, – ако не сте въвн от колата, преди да съм преброил до десет... Едно... две... три...

Човекът заопипва дръжката на вратата и с гърба напред бързо се

измъкна от автомобила. Но шом се намери вън, почна да крещи:

– Сега ще повикам полицията! Ще кажа да ви арестуват!

Док отвори чекмеджето върху арматурното табло и извади оттам един гаечен ключ. Гостът му забеляза този жест и побърза да се отдалечи. Разярен, Док застана пред тезгяха на павилиона. Сервитърката, руса хубавица с почти гушав врат, му се усмихна:

– Какво ще обичате?

– Шейк от бира с мляко.

– Каквооо?

Ето че очакваното се случи, и то как! Но нали все пак рано или късно трябваше да се случи? По-добре сега.

– Шегувате ли се? – попита русокосата.

Док, съкрушен, разбра, че не може да обясни, не може да каже истината.

– Не съм добре с пикочния мехур – каза той. – Бипалихеторсонектомия – докторите тъй му викат. Трябва да пия шейк от мляко с бира. По лекарско предписание.

Русокосата съчувствено се усмихна.

– О! Пък аз си помислих, че се шегувате – хитровато каза тя. – Кажете как да го направя? Не знаех, че сте болен.

– Много съм болен – потвърди Док – и на още по-зле отива. Сложете малко мляко и допълнете с половин бутилка бира. Другата половина ми налейте в чаша. На шейка захар не слагайте. Тя му поднесе чашата и той опита с половин уста, Не беше много лошо – просто имаше вкус на престоляла бира с мляко.

– Сигурно е ужасно – подхвърли русокосата.

– Като свикнете, не е чак толкоз лошо – каза Док. – Пия го от седемнайсет години.

ГЛАВА 18

Док бе карал бавно. Когато спря във Вентура, беше късен следобед – всъщност толкова късно, че в Карпентерия хапна само един сандвич със сирене и прескочи до клозета. Освен това смяташе да се навечеря както трябва в Лос Анджелис, а стигна там вече по тъмно. Прекоси града и спря пред едно голямо заведение, за което бе чувал, че поднасяли прясно заклани кокошки. Поръча си пилешко пържено, супа от ситно нарязани картофи, топли чаени бисквити с мед и парче ананасов кейк със синьо сирене. Даде да му напълнят термоса с горещо кафе, поръча да му приготвят шест сандвича с шунка и за закуска си купи два кварта бира.

Да се пътува през нощта не беше тъй интересно. Не се виждаха кучета; фаровете осветяваха само шосето. Док натисна педала, за да съкрати пътя. Когато стигна Ла Хойа часът приближаваше два. Той премина през града и отиде чак на канарата, под която се простираше отливната плитчина. Тук Док спря, изяде един сандвич, отпи малко бира, угаси фаровете и се сви на седалката да поспи.

От часовник не се нуждаеше. Работеше с отливите толкова отдавна, че можеше да усети оттеглянето на водата и насън. С утрото Док се събуди, погледна през стъклото и видя, че морето вече се отдръпва от каменистата плитчина. Сръбна малко горещо кафе, изяде три сандвича и изпи цял квартал бира.

Отливът настъпва незабелязано. Показват се заоблените камъни, които сякаш се издигат нагоре, а океанът се отдръпва и оставя след себе си малки езерца, мокри водорасли, мъхове и сюнтери във всички багри на дъгата – кафяви, сини, розови. По дъното се търкалят невероятните отпадъци на морето – счупени или разцепени черупки, остатъци от скелети, откъснати клещи от раци – морското дъно е фантастично гробище, в което пълзят и се боричкат живите.

Док нахлузи гумените ботуши и педантично нагласи непромокаемата шапка на главата си. Взе ведрата, стъклениците и железния лост, сложи сандвичите в единия джоб, термоса – в другия и се спусна от скалата към плитчината на отлива. Като тръгна след оттеглящото се море, той повдигаше камъните с лоста и сегиз-тогиз ръката му светкавично се потапяше в застоялата вода и вадеше оттам разгневени и усукани октоподчета, която руменееха от яд и плюеха мастило по ръцете му. После

ги пускаше в стъкленницата с морска вода при другите и обикновено новодошлият биваше тъй разлютен, че нападаше събратята си.

Денят му донесе добър лов. Док улови двадесет и две октоподчета. Събра няколкокостотин морски люлчици и ги скри във ведрото. Вървя след отлива до пукването на зората и изгрева на слънцето. Плитчината се простираше на около двеста метра, след нея идваше редицата грамадни рифове с полепнали по тях водорасли и отвъд тях дъното пропадаше дълбоко във водата. Док стигна до каменната бариера. Събрал вече каквото му трябва, в остатъка от времето той надничаше под камъните, навеждаше се и се взираше в езерцата, по чиито блестящи мозайки бързаше и кипеше живот. Най-сетне стигна до скалната преграда, където дългите и кафяви като кожа водорасли се спущаха във водата. По скалите се тъпяха червени морски звезди, а морето пулсираше нагоре и надолу в очакване отново да се втурне навътре. Между два покрити с водорасли камъка Док забеляза във водата да просветва нещо бяло, но след миг плаващите водорасли го закриха. Той се покатери по хлъзгавите скали, хвана се здраво и внимателно се присегна да отстрани кафявата растителност. И се вцепени. Отдолу го погледна лицето на момиче, хубаво и бледо, с тъмни коси. Очите бяха отворени и чисти, лицето бе застинало, косата нежно се увиваше около главата. Хлътнало в цепнатината, тялото не се виждаше. Устните бяха леко разтворени, виждаха се зъбите, а на лицето бе изписано спокойствие и отмора. То беше съвсем плитко под водата, която с бистротата си го правеше още по-хубаво. На Док се стори, че гледа това лице с часове: то се връза като нажежено желязо в паметта му.

Док бавно отдръпна ръка, кафявите водорасли доплуваха отново и закриха лицето. Сърцето му силно затупа, гърлото го стегна. Грабна ведрото, стъкленниците и лоста, спусна се полека по плъзгавата скала и се отправи назад към пясъка.

Пред него се понесе лицето на момичето. Той седна на едрия сух пясък да изуе ботушите си. В буркана октоподчетата се бяха свили и всяко гледаше да стои колкото е възможно по-далеч от другите. В ушите на Док зазвуча музика – пронизително сладостната мелодия на флейта, която никога нямаше да си спомни повторно, придружена от акордите на всички дървени инструменти, наподобяващи разбиването на морски вълни. Флейтата се извиси в гами, които човешкото ухо не би могло да долови, но дори и там тя продължаваше да разлива своята свръхестествена мелодия. Кожата по ръцете му настръхна. Той потръпна, а очите му се навлажниха от виране в красотата. Очите на момичето бяха

сиви и ясни, тъмната коса се носеше във водата и нежно покриваше лицето. Тази картина се запечата в съзнанието му за вечни времена. Док се седя така, докато през рифа се промъкна първата струя вода, означаваща началото на прилива. Той седя така, заслушан в музиката, а морето вече нахлуваше през барриерата от рифове. Ръката му отмерваше такта, а в мозъка му свиреше ужасяващата флейта. Очите бяха сиви, устата леко се усмихваха, а може би си поемаха дъх от възторг.

Някакъв глас сякаш го събуди. Над него бе застанал човек.

– Риба ли?

– Не, събирах...

– Какво? Какви са тия неща?

– Октоподчета.

– Искаш да кажеш дяволска риба? Не знаех, че ги има и тук, макар че, откакто съм роден, все по тия места съм живял.

– Човек трябва да ги търси – беззвучно каза Док.

– Я ми кажи – започна човекът – какво ти е? Виждаш ми се болнав.

Флейтата отново се извиси, ниско се обадя пицикаторото на виолончелите, а морето напираше ли напираше към брега. Док се отърси от музиката, отърси се от лицето, отърси ледните тръпки от тялото си.

– Къде е най-близката полицейска станция?

– Горее, в града. Защо, какво се е случило?

– Там при рифа има труп.

– Къде?

– Ей там! Притиснат между две скали. Момиче.

– Не думай! Който намери труп, получава премия. Забравих колко беше.

Док се изправи и взе да си събира багажа.

– Съобщете вие. Аз не се чувствавам добре.

– Стреснало те е, нали? Как е трупът, зле? Разложен или изяден?

Док му обърна гръб.

– Вземете премията. Аз не я искам.

И тръгна към колата. В главата му звучаха само най-високите, най-пронизителните тонове на флейтата.

ГЛАВА 19

Може би никоя реклама на универсалния магазин „Холман“ не бе събуждала такива благоприятни отзиви, както наетият кънкьор върху мачтата. Дни наред той не слезе от малката кръгла площадка – обикаляше я с летните си кънки и дори нощем го виждаха там, възправил тъмен силует в небето. Така всички се увериха, че дори и през нощта не слиза от горе. Но всеобщо бе мнението, че нощно време от центъра на площадката излизал стоманен прът и че кънкьорът се завързвал за него. Но той не седна нито веднъж, тъй че никой не обръщаше внимание има ли стоманен прът, или няма. Идваха да го видят от Джеймсбърг и дори от крайбрежието при Граймз Пойнт. От Салинас хората идваха на стада, а тамошният магазин, „Фармърз меркънтайл“, ангажира кънкьора за следващия му гастрол, когато имаше вероятност да счупи собствения си рекорд и по този начин да постави новия световен рекорд не другаде, а в Салинас. Кънкьори върху мачтови площадки не се срещаха под път и над път, а този беше най-добрият досега и поради това през последната година беше принуден непрекъснато да чупи само собствения си световен рекорд.

Холман беше преодолел от това начинание. Магазинът можа да разпродаде едновременно бельото и чаршафите си, кухненската посуда, порцелана и дори залежалите си стоки. Тълпи от хора пълнеха улицата и наблюдаваха самотния човек на площадката.

Вече втори ден на мачтата, той проводи долу вест, че някой стрелял по него с флорберова пушка. Рекламният отдел се замисли. Той взе предвид възможните позиции за стрелба и установи виновника. Оказа се че това е старият доктор Меривейл, който, скрит зад пердето на кабинета си, пукал с една въздушна пушка марка „Дейзи“. Не го упрекнаха и той обеща да престане. Беше много известен в масонската ложа.

Анри художникът остана на стола си пред станцията на Ред Уилямс. Той разработваше всички възможни философски теории по въпроса и стигна до заключението, че и той би трябвало да издигне у дома си такава площадка, за да опита сам. Всички в града бяха малко или много развълнувани от кънкьора. В ония части на града, откъдето кънкьорът не се виждаше, търговията западна, а колкото повече се приближаваше човек до „Холман“, толкова повече тя цъфтеше. Мак и момчетата също дойдоха, погледаха минутка и се върнаха в приюта „Палас“. В цялата

работа не успяха да открият никакъв особен смисъл.

Холманови сложиха на витрината си двойно легло. Когато кънкьорът счупеше световния рекорд, трябваше да слезе и да заспи на това именно легло, без да си сваля кънките. В долната част на кревата висеше малко картонче, на което бе написана търговската марка на дюшека.

Това спортно събитие предизвика интерес и спорове в целия град, но за най-интересния въпрос, въпроса, който вълнуваше целия град, никой нито веднъж не отвори дума. Никой не го спомена и все пак той занимаваше всекиго. Безпокоеше се госпожа Тролат на излизане от пекарната „Скоч“ с торба козунаци в ръка, по този въпрос размишляваше и господин Хол от магазина за мъжки потреби. Колчем помислеха за него трите момичета на Уилоуби започваха да се кикотят. Но никому не стигна куража да го постави открито.

Най-много от всички този въпрос смушаваше Ричард Фрост, един сприхав и умен младеж. Въпросът го завладя. В сряда вечер той се разгорещи, а в четвъртък вечер вече не го свърташе. В петък вечер се напи и се сби с жена си. Тя поплака малко и след това се направи на заспала. Чу го как се измъква от завивките и отива в кухнята. Продължаваше да пие. После го чу, че тихомълком се облича и излиза. Поплака си още малко. Беше много късно. Госпожа Фрост бе сигурна, че Ричард е слязъл към „Мечешко знаме“.

Ричард непоколебимо тръгна надолу между боровете и излезе на авеню „Маяк“. Кривна вляво и се отправи към „Холман“. В джоба си бе напъхал бутилка и малко преди да стигне магазина, отпи още една дълга глътка. Уличните фенери светеха наполовина. Градът беше пуст. Не помръдваше жива душа. Ричард застана по средата на улицата и погледна нагоре.

На върха на високата мачта той смъртно забеляза самотната фигура на кънкьора. Пак надигна бутилката. После сви ръце на фуния и дрезгаво се провикна:

– Хей!

Отговор не дойде.

– Хей! – извика той по-силно и се огледа да не би полицаите да се покажат иззад банката.

Някъде от небесата долетя раздражен отговор:

– Какво искаш, бе?

Ричард отново вдигна ръце към устата си.

– Как... как ходиш... на онова място?

– Имам си тук едно канче.

Ричард се обърна и пое назад по пътя, който го бе довел дотук. Мина по авеню „Маяк“, изкачи се между боровете, стигна къщата си и влезе. Като се събличаше, усети, че жена му е будна. Когато спеше, гърлото ѝ обикновено клокочеше. Той се мушна в леглото, а тя му направи място.

– Имал си канче – каза Ричард.

ГЛАВА 20

На другата сутрин камиончето, модел Т, се завърна победоносно на улица Консервна, прескочи канавката и изскърца през буренака до мястото си зад бакалницата на Ли Чун. Момчетата подпряха предните му колела с дървените трупчета, източиха останалия бензин в петгалоновата тенекия, ваеха си жабите и изтощени се прибраха у дома, в приюта „Палас“. Докато момчетата се мъчеха да запалят голямата печка, Мак направи официално посещение на Ли Чун. Той разказа за големия успех на експедицията, за стотиците уловени жаби. Ли срамежливо се усмихваше в очакване на неизбежното.

– Този път сме добре – ентузиазирано почна Мак. – Док ще ни плати по пет цента на жаба, а имаме близо хиляда.

Ли кимна. Цената беше нормирана. Всеки знаеше това.

– Док го няма – продължи Мак. – Бога ми, колко много ще се зарадва, като види всички тия жаби!

Ли отново кимна. Знаеше, че Док го няма, и разбираше също какъде отива разговорът.

– А какво ще кажеш... – подаде Мак, сякаш мисълта току що му бе хрумнала. – В момента сме малко закъсали... – Той се помъчи да придаде на думите си смисъла на нещо необичайно.

– Никакво уиски – каза Ли Чун и се усмихна.

– Че за какво ни е уиски? – Мак се обиди. – Имаме си цял галон от най-чудното уиски, до което някога се е допирал език – цял един галон, ако не и повече, проклет да е! Между другото аз и момчетата бихме искали да прескочиш до нас да го опиташ. Казаха да те поканя.

Противно на волята си, Ли радостно се усмихна. Не биха му предлагали, ако нямаха.

– Не – рече Мак, – да говорим открито. Аз и момчетата доста сме го закъсали и сме доста изгладнели. На теб ти е известно, че жабите се плащат по един долар за двацет парчета. Но Док сега го няма, а ние сме гладни. Тъй че намислихме следното: понеже не искаме да губиш, ще ти дадем двацет и пет жаби за долар. Имаш пет жаби печалба и двете страни са доволни.

– Не! – отсече Ли. – Никакви пали!

– По дяволите, Ли! Ние имаме нужда само от малко продукти. Виж какво, искаме да направим на Док едно малко тържество, когато се

върне. Питие имаме колкото щеш, но може би ще ни трябват малко пържоли, такива работи въобще. Той е толкова чудесно момче! Я кажи, дявол да го вземе, когато жена ти я болеше зъб, кой й даде опий?

Мак победи. Ли беше задължен на Док, дълбоко задължен. Само че трудно можеше да разбере отде накъде задълженията му към Док трябва непременно да означават вересия за Мак.

– Ние не искаме да залагаме жабите при тебе – продължи Мак, – а направо ще ти дадем на ръка по двайсет и пет жаби за всеки долар стока. И ти също ще заповядаш на тържеството, нали?

Мозъкът на Ли, също като мишка в долап със сирене, започна да души предложението. Той не успя да установи нищо опасно. Всичко беше законно. Жабите наистина бяха валута, що се отнася до Док, цената им беше установена, а Ли щеше да получи двойна печалба. Печелеше от петте жаби в добавка, а освен това имаше и надценката на стоките си. Цялата работа зависеше от това – имат ли наистина жаби.

– Да вълвим да видим жаби – каза той най-после.

Пред „Палас“ Ли опита уискито, погледна мокрите торби с жаби и се съгласи на сделката. Постави обаче условие, че няма да приема умрели жаби. Мак му отброи петдесет жаби в една консервна кутия, върна се с него до бакалницата и получи бекон, яйца и хляб за два долара.

Очаквайки оживена търговия, Ли донесе един сандък и го сложи при зеленчука. После изсипа петдесетте жаби в него и го покри с мокър кеневирен чувал, за да поддържа духа на своите питомци.

Търговията наистина се оживи. От склона се смъкна Еди и си купи „Бул Дърам“ за две жаби. Малко по-късно, когато цената на кока-колата се повиши от една на две жаби, Джоунс се обиди. Всъщност стана тъй, че към края на деня огорчението се увеличи, а цените се покачиха. Вземете например пържолите – най-добрите пържоли не биваше да струват повече от двайсет жаби кило, но Ли взе да ги дава за двайсет и пет. Конфитюрът от праскови стигна астрономическата цена от осем жаби за кутия втори номер. Ли държеше клиентите си за шията. Той беше напълно сигурен, че нито Евтиният базар, нито Холман биха се съгласили на тази нова парична система. И ако момчетата държаха да имат пържоли, трябваше да платят на Ли цената, която той поставяше. Страстите особено се разгорещиха, когато на Хейзъл, който от дълго време мечтаеше за чифт златисти копринени нашивки, бе заявено, че ако не иска да заплати за тях трийсет и пет жаби, може да иде другаде да си ги купи. В невинното и достойно за похвала търговско споразумение започваше вече да прониква отровата на алчността. Злобата растеше. Но растеше и

купчината от жаби в сандъка на Ли.

Паричните неприятности не можеха да се загнездят много дълбоко у Мак и момчетата, защото не бяха сметкаджии. Те не измерваха радостта си с продадена стока, своето „аз“ – с банкови сметки, нито обичта си – с цената, която им струваше тя. Макар и умерено раздразнени от това, че Ли ги приемаше като средство за икономическо замогване, а вероятно и за икономически скок, то не пречеше беконът и яйцата за два долара да плуват в стомасите им върху една достойна глътка уиски, а точно върху закуската да плува друга глътка уиски. Седяха на собствените си столове в собствения си дом и наблюдаваха Дарлинг, която се учеше да пие консервирано мляко от една сардинена кутия. Дарлинг беше и съдбата ѝ бе отредила да си остане щастлива кучка, защото в една компания от петима мъже има пет различни теории за дресирането на кучетата – теории, които влизаха в конфликт помежду си, поради което Дарлинг въобще не получи никакво възпитание. Дарлинг беше преждевременно развита кучка. Още от самото начало спеше в леглото на тоя, който последен ѝ бе предложил подкуп. За нея понякога те наистина открадваха. Ревнуваха я един от друг. От време на време и петимата се съгласяваха, че нещата трябва да се променят и че Дарлинг трябва да бъде привикната на дисциплина, но докато разискваха какъв ще бъде методът, намерението им неизменно се изпаряваше. Бяха влюбени в нея. Малките локвички, които тя оставяше по пода, намираха за очарователни. Дотягаха на всичките си познати с нейната интелигентност и биха я уморили от ядене, ако в края на краищата тя не проявяваше повече благоразумие от тях. Джоунс ѝ направи леговище в дъното на стария часовник, но Дарлинг не го използва нито веднъж. Според капризите си тя спеше ту с един, ту с друг. Дъвчеше одеялата, разпаряше дюшеците, пиелеше перушината на възглавниците. Кокетираше и настройваше господарите си един срещу друг. А те я намираха възхитителна. Мак възнамеряваше да я научи някой и друг фокус, та да я показва по панаирите, но така си и остана, без дори да я обезпокои.

Беше следобед, те седяха, пушеха, храносмилаха, разсъждаваха и сегиз-тогиз сръбваха по една тънка глътка от каната. И всеки път се предупреждаваха, че не бива много да пият, тъй като останалото беше наречено за Док. Не трябваше и за миг да забравят това.

– Как мислите, по кое време ще се върне? – запита Еди.

– Обикновено се връща към осем-девет – каза Мак. – Сега трябва да решим кога да дадем гуляя. Според мен довечера.

– Разбира се – съгласиха се останалите.

– Ами ако е уморен? – подхвърли Хейзъл. – Не е малко път.

– Глупости! – обади се Джоунс. – Човек никъде не си почива тъй, както на един сносен гуляй. Бивал съм пребит като куче, че чак панталоните ми са се влачили, и като отида на гуляй – все едно, че не е било.

– Трябва добре да го обмислим – каза Мак. – Къде ще бъде, тук?

– Ако питаш Док, той си обича музика да му свири. Като има веселба при него, грамофонът му не млъква. Сигурно ще се зарадва повече, ако се съберем при него.

– Това е така – продължи Мак, – но аз мисля, че гуляят трябва да бъде нещо като изненада. А с какво ще покажем, че това е тържество и че не сме се чисто и просто довели с една кана уиски?

– Какво ще кажете за украса? – предложи Хюи. – Да бъде нещо като Четвърти юли или Все светии. Мак отправи поглед в пространството и отвори уста. Представи си всичко.

– Хюи – рече той, – мисля, че това е вече нещо. Никога не съм вярвал, че ще се сетиш за такава работа, но бога ми тоя път ти удари патката право по главата. – Гласът му омекна, а очите му се вторачиха в предстоящото. – Просто си го представям: Док се връща у дома; уморен; спира колата; цялата къща осветена; мисли, че някой се е намъкнал; качва се по стълбите и... не може да познае – всичко украсено – драпирана хартия, малки подаръци, огромна торта. Исусе, той разбира, че това е тържество. Тържество, а не миша пръдня! А ние сме се скрили, тъй че минават няколко минути без той да разбере кой е направил всичко това. Тогава се показваме с викове. Не си ли представяте каква физиономия ще направи? Боже мой, Хюи, не ми е ясно как можа да се сетиш.

Хюи се изчерви. Неговата идея беше много по-скромна, всъщност взета на заем от новогодишната вечер в „Ла Ида“, но щом въпросът се поставяше така, той нямаше нищо против да се възползува.

– Помислих си просто, че няма да е лошо – каза той.

– Напротив, великолепно! – прекъсна го Мак. – И когато изненадата малко попремине, нищо не ми пречи да кажа на Док кой е измислил всичко това.

Те се отпуснаха и се замислиха. В представите им украсената лаборатория изглеждаше като оранжерията на хотел „Дел Монте“. Дръпнаха още няколко глътки само за да придадат вкус на своя план.

Ли Чун държеше забележителен магазин. Така например повечето магазини през октомври доставят жълта и черна разтегателна хартия, черни книжни котараци, маски и тикви от картон. Около Все светии търговията е оживена и тогава тези неща изчезват. Разпродават ли се,

или ги изхвърлят, но през юни, да речем, не можеш да си ги купиш. Същото се отнася и до реквизита за Четвърти юли – знаменца, разноцветни ленти и фойерверки. Къде отиват през януари? Няма ги, никой не знае къде са. Но при Ли Чун не беше тъй. При Ли Чун човек можеше да си купи валентинови сърца през ноември, трилистни детелини, секирки и книжни череша¹² през август. Той още пазеше фойерверки, складирани през 1920 година. И една от загадките беше къде държи всички тези неща, след като магазинчето му не беше много голямо. Имаше бански костюми, доставени по времето, когато на мода са били дългите поли, черните чорапи и шарените кърпи за глава. Имаше велосипедни челюсти, совалки за наплитане на дантели и маджонг¹³. Имаше значки, на които пишеше „Не забравяйте Мейн“, и филцови байрачета в чест на Побойника Боб¹⁴. Имаше сувенири от Тихоокеанската международна изложба в Панама през 1915 година – малки кулички от скъпоценни камъни. В Личуновата търговия имаше още една общоневъзприета особеност. Никога не правеше разпродажби, никога не намаляваше цените и никога не пускаше преоценени стоки. Стока, която през 1912 година е струвала трийсет цента, струваше трийсет цента и сега, макар на някои да се струваше, че мишките и молците са снизили стойността ѝ. Но никой не повдигаше въпрос. Ако човек иска да украси една лаборатория ей тъй, по-общо, без да се придържа о сезонните празници, а просто да създаде впечатление за нещо средно между пиршество и парад от знамената на всички народи, бакалницата на Ли Чун е единственото място, откъдето трябва да се снабди с необходимото.

Мак и момчетата знаеха това. Мак каза:

– А отде ще вземем голямата торта? Ли има само от малките готови торти.

На Хюи му беше провървяло толкова много преди малко, че сега отново опита късмета си:

– А защо Еди да не опече торта? – предложи той. – Нали известно време е работил като готвач в „Сан Карлос“?

Внезапното въодушевление от тази идея изтръгна от спомените на Еди признанието, че никога не е пекъл торта.

На всичко отгоре Мак постави въпроса откъм сантименталната му страна:

– За Док това ще значи много. Няма да бъде като ония гадни и

12. Декорации за деня на св. Патрик (17 март)

13. Древна китайска игра за 4 души, подобна на домино

14. Прозвище на американския адмирал Робли Еванс (1864–1912)

кисели купешки торти. Ще бъде торта, направена със сърце!

Със стопяването на следобедна и уискито въодушевлението се покачваше. Набезите до Ли Чун станаха безброй. Единият жабешки чувал бе вече празен, а сандъкът на Ли се препълни. Към шест часа привършиха галона уиски и вече се купуваха по половин квартал „Стари кецове за тенис“ срещу петнайсет жаби, но затова пък върху дъските на приюта „Палас“ се издигаше грамада от декоративни материали: километри разтегателна хартия в чест на всички признати празници, както и някои, които вече не се празнуваха.

Еди се грижеше за печката като квачка. Той печеше торта в легена. Като направи известни съкращения в рецептата ѝ, компанията гарантира, че всичко ще излезе, както трябва. Но тортата започна да се държи необикновено още от самото начало. Когато тестото бе готово, то почна да се гърчи и да пъшка, сякаш в него се боричкаха и премятаха някакви животинки. Във фурната то издигна мехур, голям колкото бейзболна топка – тази топка се втвърди, лъсна и след това спадна със съсък. От това се образува такава вдлъбнатина, че Еди замеси още едно кълбо тесто и запълни дупката. Тортата и сега продължаваше да се държи странно – дъното прегаряше и пускаше черен дим, а горната ѝ лепкава част се надигаше и спадаше със слаби последователни експлозии.

Когато най-сетне Еди я извади да изстине, тя приличаше на някоя от миниатюрите на Бел Гедийс¹⁵ – бойно поле върху застинала лава.

На тортата не ѝ провървя, защото, докато момчетата украсяваха лабораторията, Дарлинг изяде каквото можа, повърна го и накрая се сви в още топлото тесто и се унесе в сън.

Награбили разтегателните хартии, маските, метлените дръжки и картонените тикви, червените, белите и сините ленти, Мак и момчетата прекосиха празното място и Улицата и отидоха в лабораторията. С последните жаби се разделиха заради един квартал „Стари кецове за тенис“ и два галона вино от 49 цента.

– Док много обича вино – каза Мак. – Струва ми се, че обича виното повече от уиски.

Док никога не заключваше лабораторията. Придържаше се о теорията, че всеки, който наистина иска да се промъкне вътре, лесно би сторил това, че хората по природа са честни и че на последно място не притежава нищо особено, което обикновеният човек би искал да открадне.

15. Бел Гедийс – художник-декоратор в „Метрополитен опера“, известен с миниатюрите си от хартиена каша

Ценните му неща – книгите, грамофонните плочи, хирургическите инструменти и микроскопите – това бяха все предмети, които никога практичен обирник не би погледнал повторно. Тази теория беше безупречна, що се отнася до крадците, джебчиите и клептоманите, но по отношение на приятелите му беше напълно безпредметна. Книгите му често се „заемаха“. В негово отсъствие не можеше да оцелее нито една консерва зелен фасул, а няколко пъти, завръщайки се късно, бе намирал и гости в леглото си.

Момчетата струпаха декорацията в антрето и тогава на Мак му хрумна нещо.

– На какво най-много ще се зарадва Док?

– На веселбата! – отвърна Хейзъл.

– Не – каза Мак.

– На украсата? – подхвърли Хюи. Той се чувствуваше отговорен за украсата.

– Не. На жабите! Те ще го накарат да се почувствува най-добре. А докато се върне, току виж Ли Чун затворил и той чак до утре няма да може да си види жабките. Не, господа! – извика Мак. – Жабите трябва да бъдат тук, точно в средата на стаята, с малко разноцветни ленти и надпис: „Добре дошъл у дома, Док!“

Комисията, която посети Ли, се сблъска с упоритата му съпротива. В подозрителния му ум възникнаха всякакви възможности. Обясниха му, че и той ще присъства на пиршеството, тъй че ще наблюдава отблизо своето имущество, че никога не прави въпрос, чии са жабите. Мак написа разписка, с която прехвърляше за всеки случай жабите на Ли Чун.

И щом несъгласието му малко поемекна, те отнесоха сандъка в лабораторията, забодоха отгоре му бели, сини и червени ленти, написаха с йод върху един картон

„Добре дошъл!“ и с това всъщност украсяването почна. От уискито вече нищо не бе останало, но те се чувствуваха в истинско празнично настроение. Кръстосаха разтегателните гирлянди и окачиха тиквите по тях. Към веселието се присъединиха минавачи от улицата но като условие преди това изтичаха до бакалницата на Ли за още пиене. За късо време в гуляя взе участие и Ли Чун, но тъй като имаше пословично слаб стомах, стана му лошо и се наложи да си отиде. В единайсет часа опържиха пържолите и ги излапаха. Някой, който се беше заровил в плочите, откри албум с плочи на Каунт Бейзи¹⁶ и големият грамофон гръмна. Шумът се понесе от работилниците за лодки чак до „Ла Ида“. Група

клиенти на „Мечешко знаме“ взеха по погрешка Западната биологична за конкурентно заведение и се втурнаха по стълбите с радостни подвиквания. Разярените домакини ги изхвърлиха, но това стана възможно едва след продължителна весела и кървава схватка, при която вратата се изкърти и два прозореца се счупиха. Неприятно беше и изпочупването на стъкленниците. Като минаваше през кухнята за клозета, Хейзъл събори тигана с горещата мазнина върху себе си и пода и жестоко се изгори.

В един и половина отнякъде се домъкна някакъв пиян и пусна забележка, която бе сметена обидна за Док. Мак му друсна един, който още се помни и разисква. Човекът се надигна на нозе, описа малка дъга и се строполи върху сандъка сред жабите. Някои се помъчи да смени плочата, изпусна мембраната и счупи кристалната игла.

Никой досега не е изучавал психологията на едно замиращо празненство. Колкото и да е бясно, кресливо и кипящо, обзема го треска, настъпва тишина и тогаз то бързо-бързо свършва – гостите си разотиват, заспиват или пък се замъкват другаде, на друго празненство, и оставят зад гърба си един мъртвец. Лампите в лабораторията светеха. Предната врата висеше настрани само върху едната си панта. Подът беше посипан с натрошено стъкло. Наоколо бяха разхвърляни грамофонни плочи, някои счупени, други само пукнати. На пода, върху библиотеката и под леглото имаше чинии с огризки от пържоли и замръзваща мазнина. Катурнати, чашите за уиски лежах унило. Някой, който се беше мъчил да се покатери по библиотеката, бе измъкнал цял рафт книги и беше ги разпилял с разпрани корици в безпорядък по пода. Беше пусто, беше свършило.

От счупения край на сандъка подскочи една жаба и приклепна да се увери, че няма никаква опасност. След нея се измъкна втора. Те усетиха аромата на чистия, влажен и прохладен въздух, който нахлуваше през вратата и през счупените прозорци. Едната седна върху поваления картон, на който пишеше „Добре дошъл, Док!“. После и двете плахо подскокнаха към вратата.

След малко по стълбите подскачаше малка река от жаби – една главоломна, жива река. Не мина много и улица Консервна загъмжа от жаби, покри се с жаби. Едно такси, което докарваше доста закъснял клиент в „Мечешко знаме“, смачка пет. Но малко преди да съмне, от тях не остана и следа. Някои бяха намерили канала, други се бяха промъкнали нагоре по хълма до резервоара, трети се спуснаха във водосточите, а

четвърти просто се изпокриха из бурените на празното място.

А лампите в притихналата и празна лаборатория продължаваха да светят.

ГЛАВА 21

В задната стаичка на лабораторията белите плъхове тичаха из клетките си, бутаха се, скимтяха. В ъгъла на отделна клетка с див и разтревожен поглед една бяла мишка лежеше над потомството си от слепи и голи дечица и ги кърмеше.

Гърмящите змии подпиряха бради върху навитите си снаги, вторачили от клетките си навъсени, петнисточерни очи. Един отровен гущер с кожа като торбичка от мъниста бавно се отдръпна назад и започна мързеливо и несръчно да дращи телените пръчки на клетката си. Анемониите в аквариума разцъфнаха и показаха своите зелени и пурпурни мустачки и резедавите си стомахчета. Ситните морски водни помпи меко пърхаха, а тънките струйки, изцъркани от тях, съскаха във ваните и образуваха лъчи от въздушни мехурчета под водата.

Беше опаловият час. Ли Чун извади кофите за смет па тротоара. Пазачът на „Мечешко знаме“ застана на верандата и взе да храчи. От парния котел изпъзля Сам Малой, седна на своя дънер и се загледа в просветляващия изток. От скалите при морската станция Хопкинс долетя монотонният лай на тюлените. Старият китаец се показа откъм морето с мократа си кошница и зашляпа нагоре по стръмнината.

Тогава в улица Консервна сви автомобил и Док приближи фасадата на лабораторията. Очите му бяха зачервени от изтощение, едва се движеше от умора, Когато колата спря, той за миг остана на седалката да пречисти нервите си от всички грапавини на пътя. И тогава слезе. Чули стъпките му по стъпалата, гърмящите змии отвориха уста и се послушаха, размахвайки раздвоени езичета. Плъховете диво хукнаха презглава из клетките си. Док се качи по стълбите. Погледна учуден висящата врата и счупените прозорци. И умората сякаш го напусна. Пъргаво влезе и обиколи стаите, като газеше натрошените стъкла. Наведе се живо, вдигна една счупена плоча и погледна заглавието ѝ.

В кухнята разляната мазнина беше побеляла на пода. Гняв пламна в очите на Док. Отпусна се на леглото си, главата му хлътна между раменете, а тялото му се сви от яд. После внезапно подскочи и включи големия грамофон. Постави плоча и пусна отгоре ѝ мембраната. От високоговорителя се разнесе само един съскащ рев. Той вдигна мембраната, спря диска и отново седна на леглото.

По стълбите се зачу бумтежът на несигурни стъпки и на вратата се

показа Мак. Лицето му беше зачервено. Застана колебливо напред стаята и подхвана:

– Док... аз и момчетата...

В началото Док като че не го видя. После скочи. Мак отстъпи назад.

– Вие ли направихте това?

– Ами че аз и момчетата...

Дребният, но корав пестник на Док профуча и се стовари в муцуна-та на Мак. Очите на Док блестяха от кръвожадна животинска злоба. Мак се строполи тежко на пода. Юмрукът на Док беше здрав и бърз.

Зъбите на Мак разцепиха устната му, а един от тях се вгъна рязко навътре.

– Стани! – заповяда Док. Мак се изправи с мъка, отпуснал ръце. Док му нанесе втори удар – хладнокръвно пресметнат и отмъстителен. Кръв бликна от устните на Мак и потече по брадата му. Той направи опит да оближе кръвта.

– Вдигни ръце! – извика Док. – Вдигни ръце да се биеш, кучи сине! – Той отново го удари и чу хрущенето на счупени зъби.

Главата на Мак се килна назад, но този път той не падна, защото се подпираше. Ръцете му останаха отпуснати до тялото.

– Давай, Док! – едва можа да промълви Мак през разранените си устни. – Заслужавам си го.

Док сви рамене, победен.

– Кучи син! – мрачно изрече той. – Ах ти, мръсен кучи син! – После седна на леглото и погледна одрасканите си от ударите пръсти.

Мак се отпусна на един стол и обърна лице към Док. Очите му се бяха разширили, изпълнени с болка. Той дори не обърса кръвта, която се стичаше по брадата му. В главата на Док започнаха да се оформят първите акорди на „Един и същ закон небето и земята свързва“ от Монтеверди – безкрайната печал и примирение в скръбта на Петрарка по Лаура. В музиката, зазвучала в главата му и в пространството, в тази музика Док видя разкъсаната устна на Мак. Мак седеше притихнал и смирен, като че едва ли не и той чуваше музиката. Док погледна към мястото, където стоеше албумът на Монтеверди, но си припомни, че грамофонът е счупен.

Док се изправи.

– Иди си измий лицето – каза той, излезе, смъкна се по стълбите, прекоси Улицата и отиде при Ли Чун. Без да го погледне, Ли извади от хладилника два квартра бира. После взе парите, без нищо да издума. Док

прекоси Улицата обратно.

Мак беше в клозета и чистеше окървавеното си лице с мокри книжни салфетки. Док отвори едната бутилка и като поднесе под нея чаша под ъгъл, за да не се получи прекомерно голяма яка от пяна, нежно я напълни. Напълни втора чаша и отнесе и двете в предната стая. Мак се върна, продължавайки да попива устата си с мокри салфетки. Док му посочи с глава едната чаша. Мак отвори гърло и без да преглъща, изля в него половината чаша. После шумно въздъхна и се вторачи в бирата. Док беше пресушил своята. Донесе бутилката, напълни чашите повторно и седна на кревата.

– Как стана това?

Мак сведе очи към пода и от устата му в бирата капна капка кръв. Обърса отново разкъсаните си устни.

– Аз и момчетата искахме да ти устроим празник. Мислехме, че ще се върнеш снощи.

– Разбирам – кимна Док.

– Само че го изпортихме – каза Мак. – И каква полза, ако ти кажа, че съжالياвам? Съжالياвал съм цял живот. Това не е за първи път. Винаги е било така. Мак отпи голяма глътка. – Бях женен. Същото. Каквото и да направя, все калпаво ще излезе. Тя не можа повече да изтърпи. И нещо хубаво да направех, пак ставаше тъй, че й отравях живота. Подарък да й направя, все ще има нещо не съвсем в ред. Само я наскърбяхах. И повече не можа да изтрае. И така беше навсякъде, додето не го ударих на палячовщини. Сега вече за нищо друго не ме бива освен да се правя на палячо. Мъча се да размивам момчетата.

Док отново кимна. Сбрала в едно примирение и печал, в главата му музиката отново зазвуча.

– Знам – рече той.

– Зарадвах се, когато ме удари – продължи Мак. Помислих си: това ще ми бъде за урок, никога няма да го забравя. Но по дяволите, аз нищо няма да запомня. Никакъв урок не е това, Док – извика Мак, – мен ако питаш, всички бяхме весели и прекарахме чудесно. Знаехме си, че си доволен, защото празненството е в твоя чест. И се радвахме. Мен ако питаш, беше веселба и половина. – Той махна с ръка към остатъците по пода. – Като бях женен, беше същото. Всичко ще намисля, а после... никога не излиза, както съм го намислил.

– Знам – повтори Док, После отвори втората бутилка и напълни чашите.

– Док – каза Мак, – аз и момчетата всичко ще почистим и ще си

платим за счупеното. Ще си платим, па макар и подир пет години.

Док бавно поклати глава и попи пяната по мустаците си.

– Не. Аз ще си почистя. Зная кое къде стои.

– Ще си платим, Док.

– Не, Мак, няма да платите. Все ще мислите за това и дълго време все ще ви тревожи, но няма да платите. Само стъклениците струват може би триста долара. Не казвай, че ще си платите. От това само ще се чувствувате неудобно. Ще минат две, а може и три години да минат, докато забравите и се отпуснете наново. А че няма да платите, няма.

– Струва ми се, прав си – съгласи се Мак. – Бог да ме убие, зная, че си прав. Но какво да направим?

– Размина ми се – рече Док. – Изкарах си го на устата ти. Хайде да забравим!

Мак допи бирата и стана.

– Довиждане, Док.

– Довиждане... Кажи, Мак, а какво стана с жена ти?

– Де да знам – отвърна Мак. – Отиде си. – Той се свлече непохватно по стълбите, прекоси празното място и се изкатери по стръмната пътека за приюта „Палас“. Док го изгледа през прозореца. Сетне примирено по-сегна към метлата зад бойлера. И изгуби цял ден да почиства безпорядъка.

ГЛАВА 22

Анри художникът не беше французин и истинското му име не беше Анри. Той не беше и истински художник. Но така се бе вживял в разните историйки за Латинския квартал в Париж, че сякаш живееше там, макар и никога да не бе стъпвал в Париж. Трескаво следеше по списанията дадаистичните движения и схизми с цялата им ревност и фанатизъм, поразително прилични на женските, мистериите около създаването и разпадането на школите. Редовно въставаше против остарелите похвати и изразни средства. Едната година се отказваше от перспективата. На другата – от червения цвят, нищо че беше основата на пурпурния. Накрая изобщо се отказа да рисува. Не беше известно дали Анри е добър художник, защото с такава страст се хвърляше в разните направления, че почти не му оставаше време да нарисува каквото и да било.

Рисуването му можеше да се постави под въпрос. Защото човек не би могъл да го прецени напълно, имайки предвид само произведенията му от различно оцветени кокоши пера и мидени черупки. Но като лодкостроител той бе ненадминат. Анри бе неповторим майстор. Преди години, когато започна лодката си, той живееше в палатка, докато сглоби корпуса и каютата. Тогава се премести в тях и намерил се вече под покрив, се посвети изцяло на лодката. Не строеше, а ваяше. Лодката имаше дължина тридесет и пет стъпки и профилът ѝ непрекъснато се преустройваше. Известно време беше с остър нос и ветриловидна задница като разрушител. Друг път далечно напомняше каравела. Тъй като Анри нямаше никакви пари, минаваха месеци, докато си намери било парче желязо, било шепя пиринчени болтове. Но друго не му и трябваше, защото Анри изобщо нямаше желание да довърши лодката.

Лодката се намираще на една оградена с борове поляна, наета от Анри за пет долара годишно. Сумата включваше данъците и задоволяваше собственика на мястото. Лодката стоеше в стойка върху бетонни подпори. Когато Анри го нямаше, от едната ѝ страна висеше въжена стълба. Прибереше ли се в къщи, той изтегляше стълбата и я спускаше само когато му идваха гости. Покрай три от стените на малката каюта беше поставил широки тапицирани пейки. На тях спеше, на тях сядаха гостите. При нужда разтваряше сгъваема маса. От тавана висеше месингова лампа. Галерата му беше необикновено прибрана, в нея всяка подробност идваше в резултат на месеци обмисляне и труд.

Анри беше мургав и мрачен. Продължаваше да носи барета дълго, след като хората ги бяха изоставили, пушеше с лула от кратуна, а тъмната му коса все падаше върху лицето. Анри имаше много приятели, които горе-долу разделяше на такива, които го хранят, и такива, които той сам трябваше да храни. Лодката му нямаше име. Казваше, че ще я кръсти, когато я довърши.

Анри живееше в лодката си и я строеше от десет години. През това време се ожени на два пъти и завърза доста полутрайни връзки. Но всички тези млади жени го напускаха по една и съща причина. Каютата – два и половина на два и половина – беше твърде тясна за двамина. Не им се нравеше, че всеки път, когато се изправиш, блъскаш главата си в тавана, и освен това чувстваваха определена нужда от нужник. Корабните клозети явно не можеха да се използват при една прикована за брега лодка, а пък Анри отказваше да се съгласи на какъв да е, случаен, сухоземен нужник. За тази цел той и приятелката му за дадения период трябваше да се отдалечават между боровете. И възлюбените му го изоставяха една по една.

С Анри се случи нещо много необикновено. То стана точно когато го напусна момичето, което той наричаше Алис. Всеки път, щом остане сам, за известно време той си налагаше официален траур, но в действителност изпитваше чувство на облекчение. Можеше да яде каквото си иска. Радваше се, че за късо време се е отървал от непрестанните женски биологични функции.

Беше му станало навик всеки път, когато го изоставят, да си купува галон вино, да се изтяга върху удобното твърдо ложе и да се напива. Понякога тайно си поплакваше, но това беше лукс, който обикновено го караше да изпитва чудното усещане, че всичко му е наред. Четеше на глас Рембо с много лош акцент и се възхищаваше от плавната си реч.

Необикновеното стана тъкмо по време на формалния му траур по загубената Алис. Беше нощ, лампата му гореше и той току що бе започнал да се напива, когато внезапно разбра, че не е сам. Очите му предпазливо обиколиха каютата и зърнаха там, в другия ѝ край, да седи млад, приличен на сатаната мъж, тъмноок и красив. От погледа му се излъчваше мъдрост, духовна сила и енергия, зъбите му проблясваха. В лицето му имаше нещо много приятно и същевременно ужасно. До него седеше златокосо момченце, почти бебе. Човекът погледна момченцето, момченцето вдигна очи и се разсмя тъй радостно, сякаш ей сега щеше да се случи нещо чудно хубаво. После човекът извърна очи към Анри, усмихна се и отново се спогледа с момченцето. От горния джоб на жилетката

си мъжът намъкна старомоден бръснач с право острие, отвори го и направи на момченцето знак с глава. – След това сложи ръка върху къдриците му – момченцето все тъй весело се смееше надигна брадата му и му преряза гърлото, а момченцето продължаваше да се смее. Анри изкрещя от ужас. Едва по-късно се опомни, че и мъжът, и момченцето вече ги няма.

Когато сътресението малко попремина, Анри изхвъркна от каютата, праметна се през борда на лодката и се втурна надолу между боровете. След няколкочасово ходене най-сетне се озова на улица Консервна.

Док се занимаваше с някакви котки в приземния етаж, когато през вратата нахлу Анри. Анри започна да разказва, а Док продължаваше да си работи и щом Анри свърши, Док се приближи до него да разбере доколко всичко това е истински страх и доколко театър. Беше предимно страх.

– Дух ли е това, как мислиш? – настояваше Анри. – Да не е спомен за нещо случило се или пък някой мой подсъзнателен уплах? Да не би да съм се побъркал? Казвам ти, видях го! Пред очите ми стана, видях го ясно, както и тебе виждам!

– Не зная – рече Док.

– А защо не дойдеш с мен да видиш? Може пак да се появи.

– Няма да дойда – каза Док. – Я си представи, че е дух? аз в духове не вярвам и видя ли го, страшно ще се уплаша. А представи си, че ти го видиш, а пък аз не го видя – значи е било халюцинация и тогава ти ще се уплашиш.

– Но какво да направя? Ако пак го видя, вече знам какво ще се случи и сигурно ще умра. Той нямаше вид на убиец, разбираш ли? Беше хубав и момченцето беше хубаво, а и двамата пет пари не даваха. И взе, че преряза гърлото на момченцето. Видях го!

– Не зная – отвърна Док. – Нито съм по душевните болести, нито съм ловец на вещици, нито пък имам намерение тепърва да ставам.

В приземния етаж се чу гласът на момиче.

– Здравей, Док! Мога ли да вляза?

– Влизай! – рече Док.

Момичето беше почти красиво и много пъргаво. Док ѝ представи Анри:

– Бълнува го един въпрос – или е било дух, или го измъчва болен мозък, а не знае кое от двете. Разкажи ѝ, Анри.

Анри повтори цялата история. В очите на момичето светнаха искри.

– Но това е страшно! – възкликна тя, когато Анри свърши. – Никога през живота си не съм помирисвала дух. Хайде да отидем горе, да видим ще се върне ли!

На Док му стана малко криво, когато излязоха заедно. В края на краищата тя беше дошла като негова приятелка.

Момичето така и не видя духа, но хареса Анри и едва пет месеца по-късно тясната каюта и липсата на клозет я накараха да го напусне.

ГЛАВА 23

Приютът „Палас“ бе налегнат от черно униние. Изпари се цялата радост. Мак се върна от лабораторията с разкъсана уста и разбити зъби. В знак на нещо като самонаказание той не си измени лицето. Легна на леглото си, праметна завивката презглава и цял ден не стана. Сърцето му беше разкъсано като устата. Припомни си всички злини, които бе вършил в живота си. Всичко, сторено от него, сега му се струваше лошо. Обзе го печал.

Известно време Хюи и Джоунс седяха така, взираха се в празното пространство, после се смъкнаха намръщени до консервната фабрика „Хедиондо“ да искат работа и бяха приети.

Хейзъл се чувствуваше тъй зле, че слезе в Монтерей, сби се с един войник и умишлено загуби боя. И това, че го натупа здравата човек, когото Хейзъл можеше да смаже, без окоето му да мигне, малко го поокоопити.

Дарлинг беше единственото щастливо същество в целия дом. Тя прекара деня под леглото на Мак, блажено дъвчейки обувката му. Беше умна кучка с много остри зъби. На два пъти в черното си отчаяние Мак се присягаше под кревата, хващаше я и я слагаше до себе си да му прави компания, но тя се отскубваше и продължаваше да дъвче обувката му.

Еди тихомълком се замъкна в „Ла Ида“ на размумка с приятеля си, бармана. Получи две-три чаши пиене и взе на заем шепа петаци, с които пет пъти поред пуска монетния грамофон да му свири „Меланхоличното гадже“.

Върху Мак и момчетата легна облак – те сами съзнаваха това и знаеха, че си го заслужават. Бяха се превърнали в измета на обществото. Всички добри намерения бяха забравени. Забравен бе и фактът, че пиршеството им е било всъщност в чест на Док. Вестта за случката стигна „Мечешко знаме“. Разказваха я из консервните фабрики. В „Ла Ида“ пияниците изтънко я разнищваха. Ли Чун отказваше да коментира. Чувствуваше се финансово сразен. Историята се разду и тръгна в следния вид: откраднали пиене и пари, вмъкнали се в лабораторията с взлом и умишлено, от чиста злоба и злосторничество, я разсипали. Така разсъждаваха всички, които се представяха, че знаят повече. Имаше пияници от „Ла Ида“, които бяха намислили да прескочат до „Палас“, да хвърлят една гора бой на компанията и да научат момчетата, че на човек като Док

такива неща не се правят.

От възмездието ги възпря само чувството на солидарност с момчетата и бойните им качества. Имаше хора, които, дълго търсили материал за своята добродетел, сега използваха случая, за да я проявят. Най-свишеп от всички беше Том Шелигън – ако знаеше за тържеството, и той щеше да присъствува.

Обществото бе изхвърлило Мак и момчетата вън от своите граници. Те минаваха покрай парния котел, но Сам Малой не ги заговаряше. Затвориха се в себе си и никой не можеше да предскаже как ще се измъкнат от този облак. Защото на отлъчването от обществото човек може да отвърне по два начина – или да се измъкне от облака, като си обещае, че ще стане по-добър, по-чист и по-благовъзпитан, или да си остане лош, да настрои против себе си целия свят и да върши още по-лоши неща. Последното обикновено е най-разпространеният отговор на презрението.

Мак и момчетата пазеха равновесие върху везните на доброто и злото. Към Дарлинг бяха любезни и мили, помежду си – сдържани и търпеливи. Когато първия удар отмина, заловиха се с такова чистене, каквото приютът „Палас“ не бе виждал. Лъснаха сребърните части на печката и изпраха всичките си дрехи и завивки. Бяха станали платежоспособни, а оттам и неизобретателни. Джоунс и Хюи работеха и внасяха заплатите си в къщи. Пазаруваха горе, на Евтиния базар, защото не можеха да понасят укора в очите на Ли Чун.

Тъкмо по това време на Док му хрумна мисъл, която можеше да бъде и вярна, но тъй като в разсъжденията му липсваше един фактор, не се знаеше дали е прав. Беше Четвърти юли. В лабораторията при Док беше Ричард Фрост. Пиеха бира, слушаха плочи от новия албум на Скарлати и зяпаха през прозореца. Пред приюта „Палас“ се търкаляше грамаден повален дънер, на който Мак и момчетата бяха насядали на утринното слънце, обърнати с лице надолу към лабораторията.

– Погледни! – каза Док. – Ето ти тебе истински философи. Мак и момчетата, предполагам, знаят всичко, станало по света, и положително всичко, което има да става. Сигурен съм, че на тоя свят те могат да живеят по-добре от другите. Във времена като днешните, когато амбициите, нетърпението и завистта разкъсват другите на парчета, те са безгрижни. Всички ония, които наричаме „преуспели“, са хора болни, с развалени стомаси и развалени нрави, докато Мак и момчетата са здрави и необикновено чисти. Правят каквото си искат. Задоволяват апетита си, без да го кръщават с други имена. – Тази реч тъй пресуши гърлото на

Док, че той пресуши чашата бира. Щракна с два пръста във въздуха и се усмихна. – Нищо не може да се сравни с първата глътка бира!

– Аз пък мисля, че са като всички други – обади се Ричард Фрост, – само че нямат пари.

– Могат да имат – продължи Док. – Могат живота си да провалят и да имат пари. Мак притежава качествата на гений. Нуждаят ли се от нещо, до един са изобретателни. Така добре познават природата на нещата, че никога не можеш да ги уловиш в нужда.

Ако Док знаеше за скръбта на Мак и момчетата той не би направил следващото си изказване, но никой досега не беше му разказал за обществения натиск, който се упражняваше над обитателите на „Палас“.

Като напълни бавно чашата си, Док рече:

– Мога, струва ми се, да ти дам доказателство. Нали ги виждаш как са седнали с лице насам? Ето, след около половин час парадът по случай Четвърти юли ще мине по авеню „Маяк“. Само да извърнат глави, и ще го съзрат, само да се изправят, и ще могат да го наблюдават, две преки да минат, и ще стигнат досам него. Обзалагам се на кварт бира, че и главите си няма да обърнат дори.

– Да речем, че не се обърнат – каза Ричард Фрост. – Какво шо означава тона?

– Какво ще означава – викна Док. – Чисто и просто, че знаят какво ще видят на парада. Знаят, че най-напред ще върви автомобилът на кмета с разноцветните лентички, опънати по капака на мотора. След него ще се зададе Дългият Боб на белия си кон със знамето. След това Градският съвет, после две роти войници от гарнизона, след тях Братството за защита на елените, с морави чадъри, после франкмасонската ложа с бели шраусови пера и мечове, след нея ложата на Колумбовите масони с червени шраусови пера и мечове... Мак и момчетата познават всичко това. Оркестърът ще свири. Виждали са го. И за какво им е пак да го гледат?

– Няма жива душа, която не би отишла да гледа парад – възпротиви се Ричард Фрост.

– Хващаш ли се на бас?

– Хващам се.

– Винаги ми се е виждало странно... – поде Док. – Качествата, които ценим у човека – доброта и щедрост, откритост, честност, разбиране и чувство, – всички те съпътствуват неудачите в нашата система. А ония черти, които презираме – нетърпимостта, алчността лакомията, низостта, егоизма, – те са пътят към успеха. И макар хората да се възхищават

от стойността на първите, те всъщност обичат плодовете на последните.

– Че кой ще ти иска да бъде добър, ако за това трябва да гладува! – подхвърли Ричард Фрост.

– Но тук не става дума за глад! То е нещо свършено различно. Да продаваш човешките души, за да спечелиш света, е нещо от край до край доброволно и едва ли не повсеместно... но не съвсем. Такива като Мак и момчетата има навсякъде по света. Срещал съм ги в лицето на един сладоледопродавач в Мексико и на един алеут в Аляска. Нали знаеш как бяха решили да ми устроят празненство и как не им провървя? Но са поискали да ми устроят празненство! Това е било порив. Я чуй! – сепна се Док. – Не е ли това музиката?

Той чевръсто напълни чашите и двамата се приближиха до прозореца.

Мак и момчетата седяха отчаяни на своя дънер и гледаха към лабораторията. От авеню „Маяк“ долитаха звуците на оркестъра, а сградите отблъсваха барабания екот. Автомобилът на кмета се показва изведнъж – на радиатора му се вееха разноцветни ленти, – после Дългият Боб на белия си кон със знамето, после музиката, после войниците, защитничките на елените, франкмасоните, Колумбовите масони... Ричард и Док напрегнато се наведоха напред, но наблюдаваха не парада, а редицата мъже, седнали на дънера.

Не се помръдна нито една глава, не се изпъна нито един врат. Парадът отмина, а те така си я останаха, неподвижни. Парадът беше свършил. Док пресуши чашата си, леко щракна с два пръста във въздуха и рече:

– Ха! Нищо не може да се сравни с първата глътка бира.

Ричард се отправи към вратата.

– Каква бира предпочиташ?

– Същата – мило рече Док. Той се усмихваше към Мак и момчетата, горе, на стръмното.

Лесно е за този, който гледа отстрани, да каже, че „времето ще излекува всичко, че ще отmine и това, че хората ще забравят“ и още разни такива. Но когато не си отстрани, времето спира, хората не забравят, озоваваш се в непоклатим вакуум. Док нямаше представа за болката и унищожителната самокритика в приют „Палас“ – иначе непременно би се помъчил да направи нещо. А Мак и момчетата не знаеха какво чувства Док – иначе биха изправили отново глави.

Настъпи тежък час. Злобата мрачно крачеше по запустялото място. Сам Малой се сби няколко пъти с жена си и тя през цялото време

плачеше. Поради еката на парния котел плачът ѝ ехтеше тъй, сякаш идва изпод водата. И възелът на всички злини бяха сякаш Мак и момчетата. Приветливият пазач на „Мечешко знаме“ изхвърли един пияница, но го изхвърли тъй здравата, тъй надалече, че му строши гръбнака. Алфред трябваше да ходи до Салинас три пъти и чак тогава всичко се разясни, но от това Алфред не се почувствува по-добре. Обикновено беше твърде добър, за да наскърби когото и да било.

На всичко отгоре в града се подвизаваше една групичка високо морални дами, които в защита на мъжката половина от американската младеж настояваха да бъдат закрити всички бърлоги на порока. Това горедолу се случваше веднъж в годината, в мъртвия сезон между Четвърти юли и областния панаир. В такива случаи Дора обикновено затваряше „Мечешко знаме“ за една-две седмици. Не беше чак толкова страшно. Всеки получаваше отпуска, правеха се дребни поправки на канализацията и мазилката. Но тази година дамите подеха истински кръстоносен поход. Искаха скалпове. Скучното лято ги бе направило избухливи. Стигна се дотам, че трябваше да им се припомни кой всъщност притежава имотите, в които се практикува порокът, какви са наемите и какви дребни затруднения биха възникнали вследствие на тяхното закриване. Ето как за малко дамите щяха да се превърнат в сериозна обществена заплаха.

Дора затвори заведението за цели две седмици, а тъкмо докато „Мечешко знаме“ беше затворено, в Монтерей се състояха три официални срещи. Вестта за затварянето на дома бързо се разнесе, поради което Монтерей загуби петте официални конференции, насрочени за идната година. Навсякъде всичко се влоши. Наложиха се Док да тегли заем от банката, за да възстанови изпочупената на пиршеството стъklarия. Елмър Ричатай заспа върху релсите на Южната тихоокеанска железница и загуби и двата си крака. Внезапна, съвсем неочаквана гръмотевична буря откъсна един таян и три гемии от кея и после ги изхвърли разбити и тъжни на плажа Дел Монте.

За подобна поредица от нещастия обяснение няма. Всеки обвинява себе си. С гузната си съвест хората си припомнят греховете, които тайно са извършили, и се питат дали пък те не са причинили злощастията. Един отдава всичко на слънчевите петна, друг, позовавайки се на закона за случайностите, не желае да вярва в това. Загубиха дори лекарите, защото, макар мнозина да бяха болни, от болестите им нямаше сметка. Не можах да помогнат нито изпитаните очистителни, нито патентованите лекарства.

Не стига това, ами се разболя и Дарлинг. Когато болестта я повали, тя беше тлъсто и живо кученце, но петдневната треска така я смъкна, че заприлича на скелет, покрит с гола кожа. Кървавочервената ѝ муцунка стана розова, а венците ѝ побеляха. От болестта очите ѝ придобиха стъклен блясък, а телцето ѝ гореше в огън, въпреки че понякога трепереше от студ. Не искаше ни да яде, ни да пие; издутият ѝ корем се сви и залепна о гръбнака, през кожата ѝ се брояха дори прешлените на опашката. Очевидно се касаеше за разстройство.

Сега вече приютът „Палас“ бе обхванат от истинска паника. Дарлинг бе придобила огромно значение за всекиго. Хюи и Джоунс незабавно напуснаха работа, за да бъдат по-близко, да ѝ помагат. Редуваха се на смени. Слагаха на челото ѝ кърпа, напоена със студена вода, а тя слабееше и отиваше все по-зле. Най-накрая, макар че не искаха, Хейзъл и Джоунс бяха избрани да я заведат при Док.

Завариха го да чертае някаква карта на приливите и отливите и да сърба пилешка супа, главната съставна част на която беше не пилешко, а морски краставици. Стори им се, че ги поглежда малко хладно.

– За Дарлинг – оправдаха се те, – болна е.

– Какво ѝ е?

– Мак каза, че било дрисък.

– Не съм ветеринар – каза Док. – Не разбирам как се лекуват тия неща.

– Да, но все пак не можеш ли да я прегледаш? – настоя Хейзъл. – Много е болна, горката.

И докато Док преглеждаше Дарлинг, те застанаха на пост от двете му страни. Док погледна очните ябълки и венците, бръкна в ушите ѝ – да види дали не е треска, прекара пръст по ребрата ѝ, които изтрополяха като тараба, и я погали по злочестия гръбнак.

– Не иска ли да яде? – запита Док.

– Храним я насила, даваме ѝ силна супа, яйца и рибено масло.

Стори им се, че Док се държи студено, професионално. Той отново се върна при своите карти и при супата. Но затова пък сега Мак и момчетата имаха какво да правят. Свариха супа от месо, силна като уиски. Сложиха рибеното масло върху задната част на езика ѝ, та поне малко да погълне. Дигнаха ѝ главата, пъкнаха в устата ѝ една фуния и наляха студената супа. Дарлинг трябваше или да преглъща, или да се задави. Хранеха я на всеки два часа и я наливаха с вода. По-рано спяха на сме-ни, сега всички стояха будни. Седяха мълчаливи и чакаха кризата на Дарлинг.

Кризата дойде рано сутринта. Момчетата клюмаха по столовете си полузаспали, но Мак беше буден и не откъсваше очи от кучето. Той забеляза, че ушите на Дарлинг потрепнаха двукратно и гърдите ѝ се надигат. Безкрайно слаба, тя едва се изправи на тънките си крака, повлече се по земята, глътна четири езика вода и се строполи на пода.

Мак изкрещя и като подскачаше тежко, разбуди останалите. Момчетата не говореха, а викаха. Ли Чун, който изнасяше кофите с боклук на тротоара, ги чу и изръмжа под нос. Чу ги и Алфред, пазачът, но си помисли, че имат гуляй.

Към девет часа Дарлинг беше погълнала, вече сама, едно сурово яйце и половин пайнт¹⁷ разбит каймак. Към обяд явно наддаде на тегло. На другия ден вече подскачаше, а в края на седмицата беше напълно здрава кучка.

Най-сетне в стената на злото се появи пукнатина. Доказателствата личаха навсякъде. Върнаха кораба с таяна във водата и той заплава. Обадиха на Дора, че вече е безопасно и може да отвори „Мечешко знаме“. Ърл Уейкфийлд улови морски дракон с две глави и го продаде на музея за осем долара. Стената на злото и напрежението бе съборена, разби се на парчета. Същата нощ пердетата на лабораторията се спуснаха и до два часа от нея се разнасяха хорали; в два музиката престана, но отвътре никой не излезе. Някаква сила се пребори със сърцето на Ли Чун и в миг на източна доброта той прости на Мак и момчетата и отписа дълга за жабите, които още от началото беше само едно парично главоболие. И за да им докаже, че им е простил, той взе, че им подари половин литър „Стари кецове за тенис“. Пазаруването им на Евтиния базар бе оскърбило самолюбието му, но сега всичко беше отново в ред. Посещението на Ли в „Палас“ съвпадна с първия разрушителен подтик на доброто здраве у Дарлинг след болестта ѝ. Сега тя беше напълно разглежена и никой не мислеше да ѝ вкарва в пътя. Когато Ли Чун пристигна с подаръка си, Дарлинг опропастваше, предназначено и с радост, единствения чифт гумени ботуши на Хейзъл, а нейните щастливи господари ѝ ръкопляскаха.

Мак никога не бе ходил в „Мечешко знаме“ с професионална цел. Струваше му се, че за него това ще бъде нещо като кръвосмешение. До игрището за бейзбол имаше друг един дом – там ходеше той. Затова, когато влезе в бара на „Мечешко знаме“, всички си помислиха, че е дошъл за бира. Той се приближи до Алфред.

17. Пайнт – около половин литър

– Тук ли е Дора?

– За какво ти е? – полюбопитствува Алфред.

– Искам да я питам нещо.

– Какво?

– Това не ти влиза в работата – пресече го Мак.

– Добре де! Както щеш. Да проверя дали ще иска да те приеме.

Миг по-късно той въведе Мак в кабинета ѝ. Дора седеше зад едно покрито с рулетка писалище. Оранжевата ѝ коса бе напластена на гевреци върху главата, а на челото ѝ се мъдреше зелена козирка за слънце. Хванала парче от някаква перодръжка, тя подреждаше книгата си, т. е. добрия стар тефтер, който имаше само две графи. Беше облечена в пишно розов копринен пеньоар, чието деколте и ръкави завършваха с дантела. С влизането на Мак тя завъртя стола си и се обърна с лице към него. Алфред остана на вратата, но Мак не помръдна, докато Алфред не я затвори и не се махна. Дора подозрително го оглеждаше,

– Е? Какво мога да сторя за тебе? – най-сетне го запита тя.

– Виждате ли, мадам... – почна Мак – с една дума, вярвам, знаете какво направихме у Док преди известно време.

Дора повдигна козирката на главата си и остави перодръжката в старомодната стойка от навита тел.

– Да – потвърди тя, – чух.

– И тъй, мадам, ние направихме това заради Док. Ако щете вярвайте, ама искахме да му устроим празненство. Само че той не се прибра навреме и... и всичко се оплеска.

– И аз така разбрах. Добре, какво ще искаш от мене?

– Ами... аз и момчетата решихме да ви питаме... Вие знаете нашето мнение за Док. Искахме да ви питаме какво според вас би трябвало да направим за него, та да му покажем...

– Хм! – замисли се Дора и като се отпусна на стола, кръстоса нозе и поприбра пеньоара над коленете си. Изчука от пакетчето цигара, запали я и заразсъждава: – Дали сте му гуляй, а той не е присъствувал. Значи, трябва да дадете гуляй, на който да присъствува.

– Ей богу! – възкликна Мак по-късно, когато разказваше за това на момчетата. – То било проста работа! Ето, това се казва жена и половина! Не току тъй я наричат „мадам“. Жена и половина!

ГЛАВА 24

Мери Талбот, тоест госпожа Том Талбот, беше красива. Имаше червеникава коса със зеленикави отблясъци. Кожата ѝ бе златиста със зелен оттенък, а очите ѝ – зелени, на златисти петънца. Лицето ѝ беше триъгълно, с широки скули, раздалечени очи и остра брадичка. Имаше дълги нозе като на балерина и като ходеше, сякаш не стъпяше по земята. Когато беше развълнувана – а тя се вълнуваше едва ли не постоянно, – лицето ѝ пожълтяваше. Пра-пра-пра-прабаба ѝ била изгорена на кладата като вещица.

От всичко на тоя свят Мери най-много обичаше веселията. Обичаше да устройва журове, обичаше и да ходи по журове. Но понеже Том Талбот не печелеше кой знае колко, Мери нямаше възможност непрекъснато да дава гуляи, поради което принуждаваше другите да правят това. Току ще телефонира на някоя приятелка и безцеремонно ще ѝ каже: „Не е ли време да направиш едно журче?“

Обикновено Мери имаше по шест рождени дни в годината, уреждаше костюмирани вечери, изненадващи тържества, празнични веселия. Бъдни вечер при нея беше нещо удивително. Защото Мери сияеше от всяко празненство и мъкнеше мъжа си Том по вълните на своя захлас.

Следобед, когато Том биваше на работа, Мери понякога поднасяше чай на съседските котки. Върху малко столче нареждаше кукленски чашки и чинийки. Събираше котките, а те не бяха малко, и повеждаше с тях дълги, изчерпателни разговори. Беше нещо като игра, на която тя необикновено много се радваше – нещо като иронична игра, която караше Мери да забравя, че няма много хубави дрехи, че в семейството Талбот няма никакви пари. Двамата с Том кажи речи постоянно се намираха съвсем близо до абсолютното финансово дъно, но дори и когато наистина започваха да стържат по дъното, Мери пак успяваше да уреди някакво тържество.

Тя просто умееше да прави това. Можеше да зарази цяла къща с жизнерадост и използваше дарбата си като оръжие срещу унинието, което дебнеше около къщата в очакване всеки миг да се нахвърли върху Том. Така виждаше Мери своята задача – да не допусне унинието да завладява Том, тъй като всеки знаеше, че „един ден Том ще преуспее“. Тя смогваше най-много от всичко да прогонва от къщи мрачните неща, ала по някой път те се промъкваха в Том и го унищожаваша. В такива

моменти той сядаше и с часове мъдруваше, а Мери неистово подклаждаше спасителния огън на безгрижието.

Веднъж – беше първо число от месеца, бяха дошли кратки известия от водната компания, наемът не беше платен, с обратна поща се бяха върнали ръкописът, изпратен на списание „Колиърз“, и карикатурите от списание „Ню Йоркър“, а плевритът ужасно го болеше – Том влезе в спалнята и се тръшна на леглото.

И понеже сивосинкавият цвят на мрачното му настроение се провря под вратата и през ключалката, Мери всичко разбра и тихичко влезе при него. Държеше букетче градински синап, увито във фунийка от книжна дантела.

– Виж как мирише – каза тя и поднесе букета под носа му.

Той помириса цветята, но замълча.

– Знаеш ли какъв ден сме днес? – попита го тя и трескаво започна да мисли с какво да го развесели.

– Защо не се примирим веднъж завинаги? – избухна Том. – Разсипани сме. Потъваме. Каква полза да се залъгваме?

– Не, не е тъй – каза Мери. – Ние сме хора с късмет. Винаги сме били хора с късмет. Помниш ли когато намери десет долара в една книга, помниш ли когато братовчедка ти изпрати пет долара? С нас нищо не може да се случи.

– Та то се е случило! – рече Том. – Съжалявам, но този път приказки няма да помогнат. Омръзна ми да се правим на какви ли не. Един път поне да бъдем каквито сме, поне един път!

– Тъкмо мислех довечера да дам малък гуляй – поде Мери.

– С какво? Да не вземеш да изрежеш от списанията картинките с печено месо и да ги поднесеш на тепсия? Омръзнаха ми тия шеги! В тях вече няма нищо смешно. Само тъжно.

– Бих могла да устроя един съвсем скромнен прием – настоя тя. – Ей тъй, по домашно. Без официални тоалети. Днес е годишнината от основаването на Дамската спортна лига. Ти дори не си спомняш.

– Няма смисъл – каза Том. – Разбирам, че всичко това е долно, но просто нямам сили да се противя. Но сега... я да се махаш отгук! Остави ме на мира и затвори вратата! Махай се или...

Тя внимателно го изгледа и разбра, че не се шегува. Излезе и нечутно затвори вратата, а Том се обърна върху леглото и скри лице в ръцете си. В съседната стая Мери продължаваше да шумоли. Окичи вратата със стари коледни украшения – стъклени топки и лъскави гирлянди – и написа плакат, на който се четеше: „Добре дошъл, Том, геройо наш!“

Ослуша се до вратата, но не можа нищо да долови. Малко обезкуражена, тя издърпа столчето и го застла с една салфетка. В една чаша по средата на столчето пъхна букета, а край нея нареди четири чаени чашки и четири панички. После отиде в кухнята, сложи чай в каничката, напълни чайника с вода и го остави на печката. След това излезе на двора.

До уличната ограда се препичаше Кити Рандолф.

– Мис Рандолф – каза Мери, – поканила съм няколко приятелки на чай. Ако обичате, заповядайте.

Кити Рандолф се претърколи безразлично по гръб и се изпъна на топлото слънце.

– Гледайте да дойдете преди четири часа – продължи Мери, – защото мъжът ми и аз сме канени в хотела на прием по случай стогодишнината на Дамската спортна лига.

Тя обиколи къщата и се озова в задния двор, където къпиновите филизи вече прехвърляха оградата. На земята клечеше Кити Касини, ръмжеше си нещо и свирепо подмяташе опашка.

– Мисис Касини – започна Мери, но млъкна, защото видя, че Кити Касини бе хванала мишка, нежно я потупваше с невъоръжена лапа, а мишката се отскубваше ужасена и влачеше схванати задните си крачета. Котката я оставяше да се домъкне почти до къпиновите храсти и тогава внимателно се присягаше, при което в челюстите ѝ разцъфтяваха бели шипове. Тя изящно ги впиваше в гърба на мишката и я притегляше сгърчена към себе си, а опашката ѝ потръпваше от възбуда и удоволствие.

Том вече се унасяше в сън, когато чу, че някой повтаря името му.

– Какво става? Къде си? – скочи той. Дочу Мери да плаче, изтича на двора и разбра. – Не гледай! – извика Том и уби мишката. Кити Касини беше подскочила върху оградата и яростно го стрелкаше оттам. Том вдигна камък, удари я право в стомаха и я прекатури на земята отвъд оградата.

В къщи Мери продължи да хленчи. Наля водата в каничката и я сложи на масата.

– Седни – покани тя Том и той приклепна на пода пред столчето.

– Не мога ли да получа голяма чаша? – запита я той.

– Не обвинявам Кити Касини – рече тя, сякаш не го чу. – Познавам котките. Тя не е виновна. Но, Том, как ще я каня отсега нататък? Няма да е лесно. Просто за известно време няма да мога да я понасям. – Погледна Том и откри, че бръчките по челото му вече ги няма и че не примигва така отчаяно. – Ах, колко работа ще си имам тия дни с тая Дамска

лига! Просто не виждам как ще се справя.

Същата година Мери Талбот даде тържество по случай забременяването си. Всички казаха: „Боже мили! Славно ще я кара нейното дете!“

ГЛАВА 25

Положително цялата улица Консервна и може би целият Монтерей усещаха, че е настъпила промяна. Хубаво е човек да не вярва в добри и лоши знамения. В тях никой не вярва. Няма никаква полза да се градят вероятности върху тях и никой не гради вероятности. На улица Консервна като навсякъде другаде не бяха суеверни, ала предпочитаха да не минават под разтворена стълба и да не отварят чадър в стаята. Док се занимаваше с чиста наука и не се поддаваше на суеверията; и все пак, прибирайки се веднъж късно през нощта, намери на прага си венец от бели цветя¹⁸ и дълго не беше на себе си. Но повечето хора от улица Консервна не вярваха в такива неща – те просто живееха с тях.

За Мак нямаше съмнение, че над приюта „Палас“ е надвиснал тъмен облак. Беше направил разбор на провалено тържество и установи, че нещастieto се е загнездило във всяка цепнатина, че нея вечер злочестината бе избила като копривна треска. А веднъж насадиш ли се в такава история, най-добре е просто да си легнеш, додето се размине. Иначе не можеш се пребори. Не че Мак беше суеверен.

Сега по Улицата бе започнала да се разлива някаква мека радост, която оттам плъпваше навсякъде. На Док почти свръхестествено му провървя с една поредица от посетителки, за което той и наполовина не положи никакво усилие. Кученцето в „Палас“ растеше като фасулено стъбло и опирайки се на възпитанието, всадено в хилядите предишни поколения, започна самичко да се възпитава. Дарлинг се погнуси от напикаването по пода и вече излизаше навън. Безспорно тя щеше да се превърне в добра и очарователна кучка. Душевното ѝ равновесие не пострада от болестта.

Доброжелателството се промъкваше като дим по всяко кътче от Улицата. То стигна чак до Хърмановия павилион за кренвириши, проточи се до хотел „Сан Карлос“. Усети го Джими Бруша и неговият песнопоец-барман Джони. Почувствува го Спарки Инайа и с радост се сви с трима от новите градски полицаи. То стигна дори до областния затвор в Салинас, където Гей, който позволяваше на шерифа да го бие на шах и поради това си живееше добре, изведнъж доби самочувствие и повече не загуби нито една партия. По този начин той се прости с всичките си привилегии, но затова пък мъжкото му достойнство се възвърна.

18. Старо поверие на северните индианци – който прескочи венец от бели цветя, умираше

Усетиха го тюлените и в техния лай се вмъкнаха извивки и нотки, които биха възраждали сърцето на свети Франциск. Както си зубреха вероучението, момиченцата неочаквано вдигаха глави и без всякаква причина почваха да се кикотят. За да се установи източникът на тази растяща радост и благополучие, нужно бе може би да се изобрети специален, силно чувствителен електрически локатор. Триангулацията несъмнено щеше да определи мястото на този източник в нощния приют и аперитив „Палас“. „Палас“ наистина гъмжеше от радост. Тя изпълваше Мак и момчетата. Видяха Джоунс да скача от стола си, за да изиграе няколко светкавични стъпки уанстеп, и после отново да си сядат на мястото. Хейзъл неопределено се усмихваше, без да има за какво. Радостта беше тъй всеобща и тъй всеобхватна, че на Мак мъчно се удаваше да я управлява и насочва към целта, която си беше поставил. Еди, който работеше на редовни промеждутъци в „Ла Ида“, бе натрупал многообещаваща изба. Той вече не изливаше бирата в глиненото шише. Тя, казваше Еди, придала на сместа вкус на нещо изветряло.

Сам Малой посади грамофончета – да се вият над парния котел. Направи си малък брезентов навес и привечер често присядаше под него с жена си, а тя наплиташе дантела на някаква покривка за легло.

Радост настана дори в „Мечешко знаме“. Търговията вървеше добре. Кракът на Филис Мей благополучно зарастваше и тя вече се готвеше отново да тръгне на работа, Ева Фланегън си дойде от Сейнт Луис щастлива, че е отново у дома. В Сейнт Луис било задушно и съвсем не тъй хубаво, както дотогава се рисуваше в спомените ѝ. По него време, когато там е било тъй хубаво, тя ще да е била и по-млада.

Новината, или по скоро мисълта за празненството в чест на Док не се разнесе веднага. Тя не разцъфна като цвят. Хората разбраха, но оставиха нещата да се развият сами, постепенно, като буби в пашкулите на своето въображение. Мак не си правеше илюзии.

– Миналия път всичко стана насила – обясни той на момчетата. – А така празненство не се прави. Човек трябва да е убеден.

– Добре де, кога ще го направим? – нетърпеливо залита Джоунс.

– Не знам – призна си Мак.

– Изненадващо ли ще бъде? – заинтересува се Хейзъл.

– Не ще и дума, тъй е най-добре – каза Мак. Дарлинг му донесе намерената от нея топка за тенис и той я захвърли през вратата в буренака. Дарлинг се втурна след нея.

– Ако знаехме кога е рожденият ден на Док – подхвърли Хейзъл, – можехме напимер за рождения му ден...

Мак зяпна. Хейзъл непрекъснато го изненадваше.

– Боже мой, Хейзъл! – извика той. – В теб има нещо! Но да, ако е за рождения му ден, ще има, значи, и подаръци. Точно това се иска. Остава само да разберем кога се пада.

– Не е мъчно – каза Хюи. – Ще го питаме.

– Дума да не става! – възпротиви се Мак. – Нали ще разбере! Питай някого за рождения му ден, особено след като вече си му устройвал веселба като нашата и той веднага ще се сети защо питаш. Май ще е по-добре да отида при него и без да се издавам, да подуша кое как е.

– И аз ще дойда с тебе – обади се Хейзъл.

– Не. Отидем ли двама, ще си помисли, че нещо му кроим.

– Да, ама нали идеята беше моя?

– Лесна работа! – успокои го Мак. – Като излезе всичко найеве, нищо не ми пречи да кажа на Док, чия е била идеята. Но ми се струва, че е по-хубаво да отида сам.

– А той как е, сърдит ли е? – попита Еди.

– Нищо подобно, всичко е наред.

Мак намери Док в долната част на лабораторията. Навлякъл дълга каучукова престилка, нахлузил гумени ръкавици, за да си пази ръцете от формалина, той тъкмо вкарваше боя във вените и артериите на някакви акули. Малката бъркачка още разбъркваше синята боя, а червената вече се намираще в спринцовката. Нежните ръце на Док работеха прецизно, забождаха иглата в определеното място и притискаха буталото, което изтласкваше боята в кръвоносните съдове. Готовите риби подреждаше на спретнато купче. Те отново щяха да минат под иглата, за да им впръсне синя боя. Акулите бяха добри обекти за дисекция.

– Здравей, Док! – подвикна Мак. – Сигурно си много зает.

– Колкото искаш – отвърна Док. – Как е палето?

– Чудесно. Ако не беше ти, щеше да умре.

За миг Док бе връхлетян от вълната на предпазливостта, но тя веднага се оттегли. Complimentите обикновено го правеха бдителен. Вземане даване с Мак бе имал отдавна. Но този път в тона му нямаше нищо друго освен благодарност. Док знаеше, че Мак обича кучето.

– Какво става в „Палас“? Как я карате?

– Идеално, Док, просто идеално. Имаме си два нови стола. Защо не минеш някой ден да ни видиш? Сега при нас е много хубаво.

– Ще намина – обеща Док. – Еди още ли носи шишето?

– Естествено! Но сега вече не слага бира и ако питаш мен, тъй е по-добре. Силата му е по-голяма.

– Че то и по-рано не беше слабо – отбеляза Док. Мак търпеливо чакаше. Рано или късно Док сам щеше да повдигне въпроса и той чакаше. В случай че Док започне сам, подозренията ще бъдат по-малко. Такава е била винаги тактиката на Мак. – Не съм срещал Хейзъл. Да не е болен?

– Не – отвърна Мак и започна атаката, – нищо му няма. Но се е хванал с Хюи на един спор... Вече става цяла седмица. – Мак се закиска. – И знаеш ли кое е смешното? Карат се за нещо, от което и двамата нищо не разбират. Аз не се намесих, защото нищо не зная, ама те... Дори малко се поразсърдиха.

– За какво става дума? – попита Док.

– Тя е дълга и широка. Хейзъл непрекъснато си купува разни календарчета и таблици и дебне в кой ден ще ти върви, коя звезда е щастлива и тем подобни. А Хюи смята, че всичко това е само куп глупости, Хейзъл казва например, че като знаеш кога е роден човек можеш да му предскажеш бъдещето, а Хюи му вика, че само го лъжат с тия календари. Аз нищо не зная. А ти какво мислиш, Док?

– Кажй речи каквото и Хюи – каза Док. После спря бъркачката, изми спринцовката и я напълни със синя боя.

– Оная вечер как се разгорещиха! – продължи Мак. – Питат ме кога съм роден, казвам 12 април, Хейзъл хукна, купи някаква табличка и прочете всичко, каквото пишеше за мене. Какво да ти кажа, тук-таме съвпаднаше. Но казват все хубави неща, а пък щом е за себе си, човек приема хубавите неща. Пишеше, че съм бил храбър, че съм бил умен и любезен към приятелите си. Според Хейзъл всичко било вярно. А ти кога си роден, Док?

След такава дълга тирада въпросът прозвуча съвсем непреднамерено. В него човек не можеше да открие нищо нередно. Но не бива да забравяме, че Док познаваше Мак от доста време. Не го ли познаваше, щеше да каже осемнайсети декември, тоест истинския си рожден ден, а не двацет и седми октомври, което съвсем не беше рожденият му ден.

– На двадесет и седми октомври – отвърна Док. – Да видим Хейзъл какво ще каже за мене.

– И без друго това са глупости – приключи Мак, – но Хейзъл ги приема сериозно. Ще му кажа да провери и за тебе, Док.

Когато Мак си отиде, Док заблъска глава да открие в какво се състои номерът. Защото разбра, че номер има. Познаваше похватите на Мак, неговия метод. Познаваше стила му. И се чудеше за какво ще му е на Мак тази дата. Едва по-късно, когато се понесоха слуховете, едва тогава Док проумя всичко. И се почувствува малко по-спокоен, тъй като

бе очаквал, че Мак ще му пусне някоя въдица.

ГЛАВА 26

Двете момченца си играеха на двора на работилницата за лодки до момента, когато на оградата се покатери една котка. Тоз час те се втурнаха подире ѝ, подгониха я към железопътната линия и напълниха там джобовите си с чакъл от трасето. Котката се скри в гъстия буренак, но те задържаха камъчетата, защото и по тегло, и по форма, и по големина чудесно ставаха за хвърляне. Човек не знае кога ще му дотрябва толкова камъче. Свиха по улица Консервна и запратаха един камък към набръчканата ламаринена стена на Морденовата консервна фабрика. От прозореца на канцеларията надникна някакъв стреснат мъж, после се хвърли към вратата, но момчетата излязоха по-бързи от него. Още не отворил, те вече се спотайваха зад голямата греда на празното място. Там не можеше да ги открие и след сто години.

– Хващам се на бас, че и цял живот да търси, пак не може да ни намери – каза Джоуи.

Не мина много и се умориха да се крият, пък и никой вече не ги търсеше. Изправиха се и тръгнаха по улица Консервна. Застояха се дълго пред витрината на Ли и си помечтаха за клещите, за трионите, за фуражките, каквито носят машинистите, за бананите. След това прекосиха Улицата и седнаха на най-долното от стъпалата за втория етаж на Западната биологична.

– Знаеш ли, че тоя тук има буркани с бебета? – каза Джоуи.

– Какви бебета? – попита Уилърд. |

– Бебета като бебета, само че преди да се родят. (

– Не вярвам – рече Уилърд.

– Не те лъжа. Виждало ги е момчето на Спарг и разправяше, че били ей толкоз големи, а ръцете и краката им били мънички. И очите също.

– А косата? – заяде се Уилърд.

– За косата нищо не каза.

– Трябвало е да го питаш. Знаем го, че е лъжец.

– Пази се да не те чуе – предупреди Джоуи.

– Ами! Можеш да му кажеш какво съм казал. Не ме е страх от него. И от тебе не ме е страх. От никого не ме е страх. Искаш ли да ти докажа? – Джоуи не отговори. – Кажи де!

– Не – каза Джоуи. – Мислех си защо пък да не се качим и да го

питаме тоя дали е вярно, че има бебета в буркани. Ако има, може и на нас да ги покаже.

– Сега го няма – каза Уилърд. – Когато е тук, и колата му е тук. Отишъл е някъде. Но аз мисля, че това е лъжа. Момчето на Спарг е лъжец. Според мен и ти си лъжец. Да ти докажа ли?

Очертаваше се скучен ден. За да си достави забавление, Уилърд трябваше доста да се потруди.

– И освен това си страхливец. Искаш ли да ти докажа? – Джоуи не отвърна. Уилърд смени тактиката. – Къде е баща ти? – запита той уж съвсем между другото.

– Умря – каза Джоуи.

– Така ли? Не бях чувал. От какво умря?

Джоуи не отговори веднага. Уилърд знаеше за баща му, но нямаше да прекрати разпита, без да се сбие, а Джоуи се страхуваше от Уилърд.

– Той... той се самоуби.

– Нима? – Уилърд направи изумена физиономия. – Как?

– С мишеморка.

– Какво си е помислил? Че е плъх? – Уилърд гръмко се засмя. Джоуи се ухили на шегата, но без особен възторг.

– Сигурно си е помислил, че е плъх – извика Уилърд. – Пълзеше ли по земята ей тъй, гледай, Джоуи, ей тъй? Бръчкаше ли си ей тъй носа? А имаше ли опашка дърта и дълга опашка? – Уилърд се превиваше безпомощно от смях. – А защо не е взел капан за мишки да си напъха главата? – И двамата се засмяха, но с това шегата на Уилърд се изтърка. Затова той реши да пусне друга. – А как изглеждаше, като глътна отровата. Така ли? – и той събра очи, отвори уста и се изплези.

– Беше му лошо целия ден. Умря чак през нощта. И много го болеше.

– А защо направи това? – попита Уилърд.

– Не можа да си намери работа – обясни Джоуи. – Близо една година стоя без работа. И знаеш ли най-смешното? На сутринта дойде един да му предлага някаква работа.

Уилърд се помъчи да възобнови шегата:

– Според мен той си е представял, че е плъх. – Но шегата се проваля дори в собствените му очи.

Джоуи се изправи и пъхна ръце в джобовете. В канавката му се мярна медният блясък на нещо кръгло и той тръгна натам, но още преди да се приближи, Уилърд го избута встрани и вдигна монетата.

– Но аз я видях пръв! – запротестира Джоуи. – Моя е!

– За какво ти е притрябвала? Белята си ли търсиш? – прекъсна го Уилърд. – Я върви да глътнеш малко мишеморка!

ГЛАВА 27

Мак и момчетата. Добродетелта, блаженството, красотата. Живееха в приюта „Палас“, а бяха камък, хвърлен в блатото, бяха напорът, който тласкаше вълните в кръг по цялата улица Консервна и отвъд Улицата чак до Пасифик Гроув, до Монтерей, та дори и нагоре, по хълма до Кармел.

– Този път – започна Мак – трябва да сме сигурни, че на празненството ще присъствува и той. Не дойде ли, празненство няма да правим.

– А къде ще го направим този път? – попита Джоунс.

Мак допря облегалото на стола си до стената и скръсти нозе под предните му крака.

– Много съм мислил – каза той. – Можем, разбира се, да го направим тук, но тук ще бъде доста трудно да го изненадаме. А и на Док му е по-приятно у тях. Там си му е и музиката. – Мак сърдито изгледа останалите. – Не ми е ясно кой му счупи грамофона миналия път. Но ако тоя път някой посегне към него, лично аз ще му тегля такова текме отзад, че звезди ще види!

– Предлагам да го направим при него – каза Хюи.

Никой не бе предизвестен за предстоящата веселба; мисълта за нея се оформи постепенно у всекиго. Не бе поканен никой. Но всички се канеха да идат. В съзнанието си всеки бе оградил датата 27 октомври с червено кръгче. А тъй като празненството щеше да бъде за рожден ден, трябваше да се мисли и за подаръци. Да вземем момичетата на Дора. По едно или друго време всяка от тях бе ходила в лабораторията – било за съвет, било за лек, било просто на извънслужебно посещение. Бяха виждали леглото му. Покриваше го със старо, избеляло червено одеяло, цялото наблъскано с осили от овсига, с бодли и пещъчинки, защото го носеше на колекционерските си експедиции. Получеше ли пари, Док купуваше лабораторни прибори. Никога не се сещаше да си купи ново одеяло. Затова момичетата на Дора му приготвяваха разноцветен юрган – една великолепа копринена завивка. И тъй като по-голямата част от коприната, с която разполагаха, произхождаше от бельо и вечерни тоалети, със своите яркорозови ивици, морави, бледожълти и вишневи петна юрганът придобиваше рядко тържествен вид. Работеха го сутрин, преди пладне, и следобед, преди да са дошли момците от рибарската флотилия. Под влияние на общото усилие спречкванията и завистите –

неотлъчна спътници на публичните домове – напълно изчезнаха.

Ли Чун измъкна отнякъде и приготви връзка фойерверки, накачени на канап двайсет и пет стъпки дълъг, и една голяма кесия с луковици от китайски перуники. По негово мнение това бяха най-достоините за едно празненство неща.

Сам Малой от край време имаше своя теория за старините. Той знаеше, че стари мебели, стъklarия и стари грънци, които на времето си не са били особено ценни, с течение на годините придобиват привлекателност и парична стойност, които далеч не отговарят на тяхната хубост и полза. Беше чувал, че някакъв стол бил продаден за петстотин долара. Той събираше парчетии от исторически автомобили и беше убеден, че един ден, след като му донесе несметно богатство, неговата колекция ще се настани върху черното кадифе на най-добрия музей. Сам Малой посвети на празненството доста размисъл и после прегледа скъпоценностите си, които криеше в голямо, заключено сандъче зад парния котел. Реши да подари на Док един от най-хубавите си експонати – мототилката и буталото от един „Чалмърз“, модел 1916 г. Сам изчисти и лъсна тази красота и тя заблестя като древна рицарска броня. Направи й малка кутийка, облечена отвътре с черен плат.

Мак и момчетата продължително размишляваха по въпроса и стигнаха до заключението, че Док винаги е искал котки, но ги е получавал с известни затруднения. Мак извади двойната клетка. Наеха една женска котка, която се намираше в любопитно положение, и поставиха капана под кипариса в горния край на празното място. В един от ъглите на „Палас“ направиха втора телена клетка, в която колекцията от разгневени котараки растеше с всяка изминала нощ. Джоунс бе задължен по два пъти дневно да ходи до фабриките за рибешки глави, за да храни пленниците. Мак смяташе, и с право, че двайсет и пет котарака ще бъдат най-чудният подарък, който биха могли да направят на Док.

– Този път никаква украса! – предупреди Мак. Само едно здраво и свястно пиршество с обилно пиене. За празненството чу дори Гей от затвора в Салинас и се сговори с шерифа да го пусне определената вечер, като за целта взе от него на заем два долара за отиване и връщане с автобуса. С шерифа Гей се държеше отлично, а шерифът не беше от тия, които забравят подобни неща, особено като се има предвид, че предстояха избори, а Гей можеше или поне казваше, че може да достави някой и друг глас в повече. Но не само това, в противен случай, стига да поиска, Гей можеше да прикачи лошо име на затвора в Салинас.

Анри неочаквано реши, че староремските игленици са форма на

изкуството, цъфтяла и достигнала най-висша изява през деветдесетте години, но забравена след това. Той възкреси тази форма и със задоволство установи каква възможности предлагат карфиците с разноцветни главички. Картината никога не можеше да бъде пълна, тъй като човек можеше да я изменя, размествайки само карфиците. Той приготвяваше няколко такива игленика за самостоятелна изложба и когато чу за празненството, незабавно изостави работата си и се залови с един гигантски игленик за Док. Трябваше да се получи заплетен и предизвикателен мотив в студена гама от зелени, жълти и сини карфици, който щеше да се нарича „Спомен от епохата на ранния камбрий“.

Ерик, приятелят на Анри, начетенят бръснар, който събираше първите издания на автори, които никога не са пускали второ издание или втора книга, реши да подари на Док една машина за развиване на мускулите, наподобяваща лодка с весла. Тази машина бе получил при разпродажбата на имуществото на някакъв фалирал клиент, който от три години не бе плащал бръснарската си сметка. Машината се намираще в чудесно състояние. Беше много малко употребявана, тъй като никой не употребява такива машини.

Конспирацията растеше, правеха се безкрайни набези насам и натам, спореше се за подаръците, за напитките, за часа, когато трябваше да се започне, за това, че на Док никой не бива нищо да казва.

Когато Док за пръв път подразбра, че става нещо, което го засяга, той все още нищо не знаеше. Влезеше ли при Ли Чун, разговорите секваха. В началото му се стори, че хората са хладни към него. Когато най-малко пет шест души го запитаха какво смята да прави на 27 октомври, той се изуми, защото бе забравил, че е посочил тази дата за свой рожден ден. Беше му интересно да узнае хороскопа за една измислена рождена дата, но тъй като Мак повече не отвори дума, постепенно забрави.

Една вечер Док се отби в кръчмата „На половината път“ – там имаше наливна бира, която поддържаха винаги студена и затова я харесваше. Изгълта първата чаша и се намести да усети по-добре сладостта на втората, когато дочу някакъв пиян да се обръща към кръчмаря с думите:

– Ти ще отидеш ли на тържеството?

– На какво тържество?

– Слушай – доверително рече пияният, – нали познаваш Док, дето живее на улица Консервна?

Кръчмарят погледна към другия край на тезгяха и отново се обърна към пияния.

– Уреждат му, значи тържество за милиони. За рождения му ден.

– Кой го урежда?

– Всички.

Док премисли. Никога не бе виждал пияния.

Сложен отклик събуди у него тази идея. Почувствува се поласкан, че им се ще да му устроят тържество, но в същото време съзнанието му бе раздрусано от трус – спомни са последното празненство, дадено в негова чест.

Едва сега Док успя всичко да си обясни: въпроса на Мак, мълчанието в негово присъствие. Седнал пред писалището си, тая нощ той дълго размишлява. Оглеждаше се и обмисляше кои вещи трябва да заключи. Отсега знаеше, че тържеството скъпо ще му струва.

На следния ден се зае със собствената си подготовка. Най-скъпите си плочи скри в задната стая – там можеше да ги заключи. Там прибра и всички чупливи предмети. Знаеше какво ще се случи – гостите ще дойдат гладни, но няма да си донесат нищо за ядене. Още в началото ще им се свърши питието – така е ставало винаги. Леко огорчен, той отиде на Евтиния базар при един месар, с когото се познаваха и разбираха. След като поспориха за месото, Док купи седем килограма пържоли, пет килограма домати, дванайсет марули, шест хляба, един грамаден буркан фъстъчено масло, друг буркан със сладко от ягоди, пет галона вино и четири кварта добро и съдържателно, макар и не тъй прочуто уиски. Разбираше, че на първото число от месеца в банката ще си има неприятности. „Още три-четири такива тържества – помисли си той – и ще загубя лабораторията.“

Между това приготовленията на улица Консервна достигнаха кресчендо. Док беше прав – никой не мислеше за ядене, но затова пък навсякъде скътваха бутилки с различна големина. Сбирката от подаръци растеше, а списъкът на гостите, ако някой вземеше да ги запише, би заприличал на преброяване. В „Мечешко знаме“ се водеше непрекъснат спор около тоалетите. Тъй като нямаше да са по служба, момичетата не искаха да обличат дългите хубави рокли, които минаваха униформа. Решиха да сложат всекидневни дрехи. Не беше тъй лесно, колкото изглеждаше на пръв поглед. Дора настояваше на работа да остане един минимален състав, та да поеме грижата за редовните посетители. Момичетата се разделиха на смени и едни трябваше да останат, докато другите не ги сменят. Наложиха се първите, които щяха да отидат на тържеството, да бъдат избирани с ези-тура. Тях ги очакваше честта първи да видят как Док ще посрещне приказния юрган. Бяха го опънали, почти готов, на рамка в трапезарията.

Госпожа Малой, изоставила за известно време своята покривка за легло, в момента бродираше шест салфетки за бирените чаши на Док.

Първоначалното вълнение на Улицата бе отминало и сега мястото му се зае от растяща, смъртна сериозност. Клетката в приюта „Палас“ беше натъпкана с петнайсет котарака и техният вой нощно време малко смущаваше Дарлинг.

ГЛАВА 28

Рано или късно Франки трябваше да научи за тържеството. Той се носеше насам-натам като малко облаче и винаги се озоваваше между хората. Те не го забелязваха, не му обръщаха внимание. Не можеха да разберат чува ли ги, не ги ли чува. Но Франки чу за празненството, за подаръците и у него се надигна чувството на пълнота и в същото време чувството на болезнено желание.

На витрината на Джейкъб, ювелира, се мъдреше най-красивото нещо в света. То стоеше там от дълго време. Беше един часовник от черен оникс със златен циферблат, но истинската му красота се криеше другаде. На горната му част имаше бронзова фигура – св. Георги и змеят. Змеят лежеше по гръб с вдигнати лапи, а в гръдта му се впиваше копие-то на свети Георги. Светецът беше от глава до пети в рицарски доспехи, с повдигната маска на шлема, яхнал охранен кон с едри бутове. С копието си той притискаше змея о земята. Но най-чудното беше, че имаше изострена брадичка и приличаше малко на Док.

Франки ходеше на улица Алварадо по няколко пъти в седмицата, спираше пред витрината и се любуваше на тази красота. Мечтаеше за нея, мечтаеше да прокара пръсти по тежкия гладък бронз. Той познаваше часовника вече няколко месеца, когато чу за празненството и подаръците.

Франки стоя на тротоара цял час и едва тогава се осмели да влезе.

– Е? – посрещна го господин Джейкъб. Още от вратата той го претегли на око и установи, че няма в джоба си и петак.

– Колко струва това? – дрезгаво попита Франки.

– Кое?

– Това.

– Искаш да кажеш часовника? Петдесет долара. С фигурата седемдесет и пет.

Франки си излезе, без да отговори. Слезе на брега, пъкна се под една катурната лодка и се загледа оттам в малките вълни. Бронзовата фигура тъй се беше врязала в паметта му, че сега отново я видя. Облада го диво, омагьосващо чувство. Трябваше да притежава тази красота! И като си помисли за това, очите му свирепо блеснаха.

Под лодката Франки остана целия ден, а през нощта се измъкна и се върна на улица Алварадо. Хората отиваха на кино, връщаха се,

влизаха в „Златното кученце“, а той обикаляше напред-назад. Не се умори, не му се доспа – красотата го изгаряше отвътре като огън.

Най-сетне минувачите оредяха и полека лека изчезнаха от улиците. Спрелите автомобили си заминаха и градът легна да спи.

Един полицай изгледа Франки.

– Защо не се прибираш?

Франки си плю на петите, изтича зад ъгъла и се скри в пряката зад един варел. В два и половина той отново се домъкна пред вратата на Джейкб и натисна дръжката. Беше заключено. Франки се върна при варела седна зад него и се замисли. На земята видя да се търкаля къс отчупен отнякъде бетон и го взе.

Полицаят доложи, че дочул трясък и се притекъл. Витрината на Джейкб била счупена. Видял задържания бързо да се отдалечава и го погнал. Не успял да разбере как е могло момчето да тича толкова дълго и бързо с двайсет и петкилограмовия часовник и бронзовата фигура; то едва ли не избягало. И ако не било сбъркало да свърне в една задънена улица, щяло да се измъкне.

На следния ден началникът повика Док.

– Ще дойдете, нали? Искам да си поговорим.

Доведоха Франки мръсен и раздърпан. Очите му бяха зачервени, но стискаше уста и дори се усмихна, когато видя Док.

– Какво се е случило, Франки? – попита Док.

– Вмъкнал се снощи в магазинчето на Джейкб – поясни началникът. – Откраднал. Свързахме се с майка му. Каза, че не отговаряла, тъй като по цял ден се навъртал при вас.

– Ти не биваше да правиш това, Франки – рече Док. Върху сърцето му легна тежкият камък на неизбежността. – Не може ли да го пуснете под гаранция?

– Мисля, че съдията няма да разреши – каза началникът. – Получихме експертиза за умственото му състояние. Знаете ли какво му е?

– Да – късо отвърна Док, – зная.

– И сигурно знаете какво ще стане, когато навлезе в пубертета.

– Да, зная. – Камъкът в сърцето му адски тежеше.

– Лекарят е на мнение, че е по-добре да го задържим. Преди беше невъзможно, но сега, след углавното престъпление, така ще е най-добре.

Франки чу това и усмивката в очите му угасна.

– А какво е откраднал? – запитва Док.

– Един грамаден часовник и една бронзова статуетка.

– Аз ще платя...

– О, ние ги върнахме. Но съдията едва ли ще вземе това предвид. То ще се повтори. И вие знаете това.

– Да – нечуто каза Док, – зная. Но може би е имал причини. Франки, защо открадна?

Франки дълго не откъсна поглед от него.

– Обичам те – промълви той.

Док изтича навън, метна се в колата и замина да сбира животинки в пещерите под нос Лобос.

ГЛАВА 29

В четири часа на 27 октомври Док приключи консервирането на последната партида медузи. Изми каната от формалина, почисти пинцетите, свали гумените ръкавици и ги посипа с талк. После се изкачи горе, нахрани плъховете и прибра някои от най-хубавите са плочи и микроскопа в задната стаичка. След това я заключи. Защото понякога се намираще гост, който в миг на просветление решаваше да си поиграе с гърмящите змии. С грижлива подготовка и като предвиждаше възможностите, Док се надяваше да направи предстоящото веселие колкото е възможно по-малко опасно, без от това да стане скучно.

Сложи кафеничето на огъня, пусна на грамофона „Голямата fuga“ и взе един душ. Беше толкова чевръст, че когато иглата стигна края на плочата, той бе вече с чисти дрехи и пиеше кафе.

Док погледна през прозореца към празното място към „Палас“, но не забеляза никакво движение. Не знаеше кои и колко са тия, които трябваше да дойдат. Но беше сигурен, че го наблюдават. Усещаше това от сутринта. Не бе видял никого, но някой или неколцина положително го държаха под око. И тъй, предстоеше празненството-сюрприз. Нищо не му пречеше да бъде изненадан. Реши да се държи както винаги, сякаш нищо няма да се случи. Прескочи до Ли Чун и купи два кварта бира. У Ли като че ли тегнеше потисната ориенталска възбуда. Значи и семейството на Ли щеше да присъства. Док се върна в лабораторията и си наля чаша бира. Първата изпи от жажда, а втората напълни за вкус. Празното място и Улицата бяха все още пусти.

Мак и момчетата се намираха в „Палас“, зад затворена врата. Печката фуча цял следобед да им топли вода за баня. Изкъпаха дори Дарлинг завързаха около врата и червена панделка.

– По кое време мислиш да тръгнем? – запита Хейзъл.

– Не по-рано от осем – рече Мак. – Но не виждам защо да не глътнем по една малка за разгриване.

– Ами Док няма ли да се разгрее? – загрижи се Хюи. – Да взема да му отнеса една бутилка, уж така между другото?

– Не – каза Мак. – Док ей сега беше при Ли за бира.

– Мислиш ли, че подозира нещо? – обади се Джоунс.

– Отде накъде?

В клетката два котарака започнаха спор, на който останалите й

обитатели откликнаха с ръмжене и извити на дъга гърбове. Имаха само двацет и една котки. За малко не бяха успели да достигнат контролната цифра.

– Не мога да разбера как ще пренесем тия мачоци оттатък – започна Хейзъл. – Клетката няма да мине през вратата.

– Няма да ги носим – обясни Мак, – Помниш ли какво стана с жабите? Само ще кажем на Док – той да дойде да си ги вземе. – Мак се надигна и отпуши едно от глинените шишета на Еди. – И така, да се разгреем!

В пет и половина се разнесоха стъпките на стария китаец, който слезе, шляпайки от хълма, и премина край „Палас“. После прекоси празното място и Улицата и се скри между Западната биологична и „Хедиондо“.

Момичетата в „Мечешко знаме“ се приготвяваха. Чрез предварително гласуване бе избрана нещо като специална бордова вахта. Оставащите щяха да бъдат сменявани всеки час.

Дора беше импозантна. Прясно боядисана в оранжево, косата ѝ се виеше на букли, струпани на темето. Беше си сложила венчалния пръстен, а върху гърдите – голяма диамантена брошка. Роклята ѝ беше от бяла коприна с черни шарки, наподобяващи бамбукови колена. В спалните се извършваше процедура, тъкмо обратна на обикновената. Оставащите носеха дълги вечерни рокли, а тези, които щяха да излизат, бяха облекли къси басмени рокли и в тях изглеждаха много хубави. Юрганът, готов и подплатен, се намирал върху бара в голяма картонена кутия. Пазачът взе да протестира, защото бе решено, че той няма да отиде на тържеството. Нали някой трябваше да наглежда дома? Противно на нарежданията, всяко от момичетата си беше скрило по едно шише и чакаше сигнал, за да се поукрепи за празненството.

Дора величествено влезе в кабинета си и затвори вратата. После отключи горното чекмедже на писалището, извади бутилка и чаша и си наля една глътка. Бутилката тихо чукна чашата. Едно от момичетата, което подслушваше на вратата, чу този звук и разнесе новината. Сега вече Дора не можеше да надуши дъха на другите. Момичетата се спуснаха към стаите и на навадиха шишетата. Над улица Консервна припадна здрач, настъпи опаловият час между дневната светлина и сиянието на уличните фенери. Филипс Мей надникна назад пердето на предния салон.

– Виждаш ли го? – попита я Дорис.

– Да. Запалил е лампите. Седи и като че ли чете. Боже мой колко много чете тоя човек, очите ще си развали! Държи чаша бира в ръка.

– Добре – каза Дорис, – значи и ние можем да глътнем по мъничко.

Филис Мей все още малко накуцваше, но иначе беше добре, сякаш нищо не се е случвало. Казваше, че си възстановила теглото покрай членовете на Градския съвет.

– Не е ли смешно? – продължи тя. – Седи си човекът и няма представа какво ще му се случи.

– Нито един път не е дошъл при нас – с известна печал отбеляза Дорис.

– Има много мъже, които не искат да плащат – рече Филис Мей. – Мислят си, че иначе е по-различно, а им излиза по-скъпо.

– Защо? Може би му харесват.

– Кой да му харесва?

– Момичетата, дето ходят при него.

– Е да, може. Аз също съм била при него. Но никога не е направил намек.

– Няма и да направи – каза Дорис. – Но това не значи, че ако ти не работеше тук, щеше да се измъкнеш също тъй лесно.

– Искаш да кажеш, че не харесва нашата професия?

– Съвсем не искам да кажа това. Той може би си мисли, че момиче, което работи, приема нещата другояче.

И отново надигнаха шишетата.

В кабинета Дора си наля още една чашка, пресуши я и отново заключи чекмеджето. Пред стенното огледало тя оправи идеално подредената си коса, провери още веднъж блестящия си маникюр и отиде в бара. Алфред, пазачът, се цупеше. Не каза нито дума, нито се намръщя, но въпреки това се цупеше. Дора го изгледа хладно от глава до пети.

– Ти май си внушаваш, че на тебе се е паднало най-лошото, а?

– Не – отвърна Алфред. – Всичко е наред.

Това ядоса Дора.

– Всичко било наред, така ли? Вие, господине, си имате служба. Искате ли да си я запазите, или не?

– Всичко е наред – ледено отсече Алфред. – Не се оплаквам. – Той облегна лакти върху бара и се заоглежда в огледалото. – Вие вървете и се забавлявайте. Аз поемам грижата за всичко. Няма защо да се безпокоите.

Болката му размекна Дора.

– Виж какво – подхвана тя, – не искам тук да остава без мъж. Току виж някой се напил и го прихванали дяволите – децата няма да могат да се оправят сами. Но малко по-късно можеш и ти да дойдеш, само че от

време на време ще поглеждаш през прозореца. Е, така става ли? Ще забележиш, ако има нещо.

– Добре – каза Алфред, – да дойда, защо не. – Нейното разрешение го успокои. – Ще прескоча по-късно, само за две-три минутки. Снощи един се напи. И какво да ти кажа, Дора, изгубих самообладание и му ступих гръбнака. Вече не вярвам на себе си. Някоя нощ ще взема да пречукам някого и ще ме откарат.

– Ти имаш нужда от почивка – рече Дора. – Може да взема Мак да те замества, а ти да си починеш две-три седмици.

Чудесна беше Дора, мадам Дора!

Оттатък, в лабораторията, Док реши след бирата да пийне малко уиски. Вече се усещаше в настроение. Празненството, което устройваха в негова чест, му се струваше трогателно. Пусна си на грамофона „Павана за една покойна инфанта“¹⁹, разчувствува се и малко се опечали. В тон с настроението си, след това пусна „Дафнис и Хлоя“²⁰. В този балет имаше пасаж, който му напомняше как атинските наблюдатели при Маратон съобщават, че са видели грамадна ивица прах през равнината, че са дочули трясъка на оръжие и песента на елевзиняните. В музиката имаше нещо, което му напомняше тъкмо тази сцена.

Когато плочата свърши, той си наля второ уиски и се поколеба дали да чуе „Бранденбургският концерт“. Той щеше да го изтръгне от сладостната горест, в която постепенно изпаднаше. Но всъщност какво толкова лошо имаше в сладостната горест? Тя бе дори приятна.

– Ще си слушам каквото си искам – изрече той гласно. – Ако искам, ще си пусна „Лунна светлина“²¹, ако искам – „Момичето с ленените коси“²². Аз съм свободен човек!

Наля си още едно уиски и го изпи. Направи компромис – пусна си „Лунната соната“. Забеляза неоновите светлини на „Ла Ида“ – мигаха, светваха, угасваха. После пламна фенерът пред „Мечешко знаме“. Ято кафяви едри бръмбари се нахвърлиха върху светлината му, след това се строполиха на земята, зашаваха с крачка и навиреха пипала. Покрай канавката се промъкна самотна котка, тръгнала да дири приключения. Тя се питаше какво ли може да се е случило на котарациите, които правеха живота интересен, а нощите – страшни.

От парния котел на четири крака изпълзя господин Малой – да

19. Произведение на Морис Равел

20. Произведение на Морис Равел

21. Клавирна пиеса от Кл. Дебюси

22. Клавирна пиеса от Кл. Дебюси

провери дали някой не е отишъл вече на празненството. В „Палас“ момчетата развълнувано следяха черните стрелки на будилника.

ГЛАВА 30

Същината на веселията не е достатъчно изучена. Всички обаче схващат, че всяка веселба има своя патология, че тя е нещо като живо същество и че има склонност да бъде твърде извратено същество. Всички също така знаят, че почти няма веселба, която да е завършила тъй, както се е предвиждало, според предварителните намерения. Тук, разбира се, не става дума за онези унили раболепни тържества – пришпорвани, контролирани, ръководени, – които обикновено се уреждат от човекоядните професионални домакини. Тога изобщо не са тържества, а представления, паради, и са толкова непринудени, колкото и напъването на червата, толкова интересни, колкото и крайният продукт на това напъване.

Всеки от улица Консервна вероятно е предвиждал във въображението си как ще протече празненството – гръмки поздравления, честитки, шум, добро настроение. Но то съвсем не започна по този начин. Точно в осем часа Мак и момчетата, сресани и чисти, грабнаха бутилките и се спуснаха с маршова стъпка по отрязания склон, прехвърлиха железопътната линия, след това празното място и Улицата и стигнаха стъпалата на Западната биологична. Всички бяха смутени. Док им отвори, а Мак произнесе кратка реч:

– Тъй като днес е рожденият ти ден, аз и момчетата решихме да ти пожелаем всичко хубаво, а за подарък сме ти приготвили двацет и един котарака.

Той млъкна и момчетата се заковаха окаяни по стълбите.

– Заповядайте! – покани ги Док. – Но... но аз.. аз съм изненадан. И не подозирах дори, че знаете кога е рожденият ми ден.

– Всичките котараки – обади се Хейзъл. – Само че не ги носим.

Насядаха смирено в лявата стая. Настъпи продължително мълчание.

– Е, добре – почна Док, – като сте дошли, да пийнем нещо.

– Ние сме си донесли къркане. – Мак показа трите глинени шишета, които Еди беше напълнил.

– В тях няма бира – допълни Еди.

– Дума да не става! – Док прикри отвращението си. – Ще пиете с мен. Съвсем случайно имам малко уиски.

Когато Дора и момичетата пристигнаха, те все още седяха

официално и вежливо посърбваха уиски. Док получи юргана и го разстла върху леглото си. Беше приказан. Момчетата приеха по една глътка. След тях дойдоха господин и госпожа Малой с подаръците си.

– Мнозина не знаят каква ще бъде един ден цената на тия неща – рече Сам Малой, като поднасяше мотовилката и буталото на „Чалмърза“ от 1916 година. В целия свят я са останали три такива, я не.

Сега вече гостите започнаха да прииждат на тумби. Появи се Анри с един игленик три на четири стъпки. Той понечи да изнесе лекция за тази нова форма на изкуството, ала в този момент официалността бе вече нарушена. Дойдоха господин и госпожа Гей. Ли Чун подари дългата връв с фойерверките и луковиците от китайски перуници. Към единайсета часа някой изяде луковиците, но фойерверките оцеляха по-дълго. От „Ла Ида“ се довлече група сравнително непознати люде. Сдържаността бързо напускаше тържеството. Дора седеше в нещо като трон, а оранжевата ѝ коса пламтеше. Тя бе хванала изящно чашата, при което малкият ѝ пръст стърчеше встрани. С крайчеца на окото си тя следеше дали момчетата се държат, както трябва. Док пусна грамофона да свири танцова музика и отиде в кухнята да изпържи пържолите.

Първото сбиване мина добре. Един от компанията, дошла от „Ла Ида“, направи неприлично предложение на едно от момчетата на Дора. То се възпротиви, а Мак и момчетата, разярани от това нарушение на благоприличието, светкавично го изхвърлиха, без нищо да счупят. Това ги накара да се почувствуват добре, защото разбраха, че и те с нещо са помогнали.

В кухнята Док пържеше пържолите в три тигана. Наряза домати и натрупа цял куп филии хляб. Чувствуваше се превъзходно. Мак лично се грижеше за грамофона. Той бе намерил един албум с триа на Бени Гудмън. Танците бяха започнали и празненството наистина взе да придобива дълбочина и енергия. Еди се отдалечи в кабинета и изигра един уанстеп. Док бе взел със себе си в кухнята една бутилка и от време на време я надигаше. Ставаше му все по-приятно и по-приятно. Когато поднесе месото, всички се изненадаха. Никой не беше истински гладен, но пържолите моментално изчезнаха. Храната внесе в тържеството някаква богата храносмилателна печал. Уискито беше пресушено и Док донесе виното. Седнала на трона си, Дора каза:

– Док, я пусни малко от оная, твоята божествена музика! От нашия грамофон в „Мечешко знаме“ на господата сигурно му се повръща.

Док пусна „Страст“ и „Амор“ от албума на Монтеверди. Гостите седяха притихнали, с вгълбени погледи. Дора излъчваше прелест.

Пропълзели по стълбите, тихо се намъкнаха двама новодошли. Док изпитваше безкрайно приятна тъга. Гостите продължаваха да мълчат и след като музиката свърши.

Тогава Док извади книга и зачете с ясен, плътен глас:

Дори сега, на сън,
ако съзра под дрехата й двата портокала
с цвета на старо злато и лицето като звездна нощ,
снагата, в огън изкована,
пронизана от острието, любовта що носи –
на младите години първата любов –
сърцето си в снега туптящо бих заровил.

Дори сега,
ако съзра в очите-лотоси онази немощ,
родена под сладостното бreme – младостта,
аз пак протегнал бих изстрадали ръце,
от устните й пак ще пия упояващото вино
като пчела, политнала на воля,
която се опива с мед на крехки лилии.

Дори сега,
ако съзра в очите чакащи безумна болка.
ланити, хлътнали и побледнели
от треската на нашата раздяла,
поднесъл бих аз любовта си със венец цветя,
нощта би станала любовник мургав,
върху гърдите на деня глава обронил.

Дори сега
в душата си, що повече не чака, аз съзирам
все образа изчезнал, все халките златни,
звънтящи в допира до малките магнолиеви листи,
и снежнобялата и мека кожа, по която
бях писал с устните си пламенни куплети,
каквито вече няма да запея.

Дори сега
смъртта донася трепета на посивели мигли,
на тъмни и безжизнени очи,
скръбта на нейната снага, от морна радост повалена
и за утеха малките цветчета, дете тръпнеха

под булото на нейните гърди,
а в мъката – устата, от целувки влажна.

Дори сега
я чувам да мълви за слабостта си, най-достойна
най-силно да ме люби. Виждам хорицата дребни
които за сребро продаваха робини по тържищата,
в талази затлъстяла плът очи да свиват;
но нея някой принц от градовете морски не откупи
в студеното си ложе да я отведе. О, моя малка,
до мене като празнична одежда ти се долепи тогав.

Дори сега
обичам черните очи със ласка свилена,
ту в смях потънали, ту в скръб,
клепачите, що сладка сянка хвърлят,
когато погледа ѝ нежен засенят.
Обичам устните ѝ с аромата сочен на цветя,
вълните на косата ѝ, от дим по-мека,
смеха ѝ, в който изумрудни палаво блестят.

Дори сега
те виждам – с леки пръсти галеше косата ми,
в една се бяха слели двете ни души, –
а споменът пламтящ говореше чрез тебе:
„О, виждала съм как, луната щом се скрие,
робините на Рати се отдават на любов,
а после се отпускат най-безгрижно и заспиват
под тежките, от злато изковани канделабри.“²³

Когато Док замлъкна, Филис Мей плачеше, без да се стеснява, а и самата Дора бършеше очи. Хейзъл беше тъй пленен от звука на думите, че дори не бе схванал тяхното значение. Лека мирова скръб бе обхванала всички. Всеки си припомняше по някоя нещастна любов, някой отколешен зов.

– Ей богу, хубаво! – обади се Мак. – Спомних си за една жена... – но не довърши.

Напълниха чашите с вино и притихнаха. Еди се оттегли в кабинета,

23. Из „Черни невени“ – превод от санскритски на англ. ез. – Е. Поуис Мадърс, превод на бълг. ез. – Кр. Дянков

изказа един кратък уанстеп, върна се и отново седна. И за малко щяха да заклюмат и да се унесат в сън, ако по стълбите не бе се разнесъл тропот на стъпки. Някакъв гръмък глас извика:

– Хей, къде са момичетата?

Мак скочи, грейнал от нескрита радост, и моментално се озова до вратата. Щастливи усмивки озариха лицата на Хюи и Джоунс.

– Какви момичета имаш предвид? – меко попита Мак.

– Тука не е ли публичният дом? Шофьорът на таксито каза, че някъде тук било.

– Имате грешка, господине. – В гласа на Мак звънна весела нотка.

– Добре, ами тия мадами какви са?

И схватката почна. Пред тях беше екипажът на някаква рибарска гемия от Сан Педро – добри, здрави, весели и изпитани в побоищата мъжаги. Още с първия напън те се намериха сред гостите. Момичетата на Дора изуха по една обувка и я хванаха за върха. И с разпалването на битката те току удряха с острите си токчета мъжете по главата. Дора изтича до кухнята и се върна ръмжаща с воденичката за месо в ръка. Доволен беше дори Док. Той се носеше из стаята с мотовилка и бутало на „Чалмърза“, модел 1916 година.

Беше сражение и половина. Хейзъл се препъна и още неуспял да се изправи на крака, получи два ритника в лицето. Печката, марка „Франклин“, с трясък се събори. Притиснати в един от ъглите, агресорите се отбраняваха с тежките книги от библиотеката. Но постепенно бяха изтласкани. Двата предни прозореца бяха разбити. Алфред, който бе чул през Улицата какво става, ненадейно нападна в гръб с любимото си оръжие – бухалката за бейзбол. Битката продължи по стълбите, пренесе се на Улицата и оттам – на празното място. Вратата отново висеше осакатена на едната си панта. Ризата на Док беше раздрана и от драскотината на слабосилното му рамо капеше кръв. Неприятелят бе отблъснат до средата на празното място, когато се зачуха полицейски сирени. До идването на полицейската кола гостите за рождения ден на Док едва смогнаха да се приберат обратно в лабораторията, да затиснат откачената врата и да угасят лампите. Полицаяте нищо не откряха. А гостите седяха на тъмно, хилеха се щастливи и пиеха вино. В „Мечешко знаме“ застъпи следващата смяна. Новият състав се втурна пълен с бодрост. И тогава празненството наистина започна. Полицаяте се върнаха, надникнаха вътре, цъкнаха с езици и останаха. Мак и момчетата взеха автомобила им и прескочиха до Джими Бруша за още вино. С тях се домъкна и самият Джими. Ревът на пиршеството се носеше от единия до другия край на улица

Консервна. То бе започнало да проявява някои от най-добрите качества на бунт, превърна се в нощ на барикадите. Екипажът на риболовната гемия от Сан Педро смирено се примъкна обратно и се присламчи към останалите. Посрещнаха ги с възхищение и прегръдки. Някаква жена, която живееше пет преки по-надолу, повика по телефона полицията да се оплаче от шума, но не намери никого. Полицаяте доложиха, че колата им е открадната, но по-късно я откриха на плажа. Седнал с кръстосани нозе на масата, Док се усмихваше и гальовно барабанеше по коляното си с пръсти. Мак и Филис Мей се боричкаха за нещо на пода. А през счупените прозорци откъм залива появяваше хладен ветрец. В този момент някой подпали фойерверките, навързани на дългата двайсет и пет стъпки връв.

ГЛАВА 31

Сред гъсталака от диви ружи в запустялото място на улица Консервна се засели един добре възпитан лалугер. Мястото беше чудесно. Над него се извисяваше високата и вкусна зеленина на ружите, сочна и тлъста и когато зрееха, плодчетата им увисваха предизвикателно надолу. Пръстта беше извънредно подходяща за лалугерова дупка – черна, мека и глинеста, тъй че не се сригваше и не затискаше подземните ходове. Лалугерът беше охранен и мазен, а бузите му – винаги издути от храна. Ушите му бяха чисти и правилни, а очите – почти толкова черни и толкова големи, колкото главичките на едновременните карфици. Лапите, с които риеше, бяха силни, козината по гърба – блестящокафява, а бежовото кожухче на гърдите му – невероятно гъсто и меко. Имаше дълги, извити жълтеникави зъби и къса опашка. Беше, общо взето, красив лалугер в разцвета на силите си.

Той пристигна тук по повърхността на земята, намери мястото за добро и реши да направи къртичината си на едно малко възвишение, откъдето можеше да наднича между ружите и да наблюдава камионите, минаващи по улица Консервна. Оттук се виждаха краката на Мак и момчетата, които прекосяваха празното място на път за приюта „Палас“. Като копаеше навътре в катраненочерната земя, той се увери, че много е случил, тъй като под пръстта започваха едри камъни. Просторната си зала, в която щеше да трупа храна, направи под един камък, тъй че тя никога нямаше да се срути, колко и силен дъжд да вали. Беше място, на което можеше да се установи и да отгледа безброй поколения, а дупката имаше възможност да се разширява във всички посоки.

Чудно беше първото утро, когато лалугерът подаде глава от къртичината. Над него ружите процеждаха зеленикава светлина, а първите лъчи на изгриващото слънце светнаха в дупката и така я стоплиха, че той удобно се изпъна в нея, рядко доволен.

Когато изкопа голямата зала, четирите допълнителни изхода и спасителната дупка при случай на наводнение, лалугерът се залови да сбира храна. Отсичаше само най-добрите стъбла на ружите, нарязваше ги в желаната дължина, вмъкваше ги в дупката и спретнато ги складираше в голямата зала – нареждаше ги тъй, че да не загниват и да не се вмирисват. Беше открил най-чудното място за живеене. Наоколо нямаше градини, тъй че никой нямаше да си помисли да поставя капани. Котки

наистина имаше, но бяха малко, но бяха тъй издути от рибени глави и черва от фабриките, че отдавна се бяха отказали от лова. Почвата беше достатъчно песъчлива – водата никога не се задържаше дълго и не пълнеше дупките. Лалугерът не спря да се труди, докато не претърпа голямата зала с храна. Тогава изкопа странични залички за малките си, които щяха да се народят. След няколко години може би хилядно потомство щеше да се пръсне от това първо бащино огнище.

Но времето минаваше, а женска не идваше. Лалугерът стана нетърпелив. Сутрин присядаше на входа и надаваше пронизителни писъци, каквито човек не може да дочуе, но които ехтяха дълбоко под земята и стигаха до другите лалугери. Но женска не идваше. Най-сетне, изпотен от нетърпение, той отиде чак отвъд железопътната линия и там намери друга лалугерова дупка. Изпищя предизвикателно в чуждия вход, чу шумолене и надуши миризмата на женска. Но от дупката се показа стар, кален в битки лалугер-самец, който го цапардоса и ухапа тъй страшно, че той едва се домъкна до в къщи и три дни лежа в голямата зала, докато оздравее. В битката загуби два пръста от предната си лапа.

И той отново зачака и заквича пред чудесната си къртичина на чудесното място, но женска все не идваше и след време се наложи да се премести другаде. Принуди се да иде две преки по-нагоре, в една градина с гургина, където всяка нощ поставяха капани.

ГЛАВА 32

Док се пробуди мъчително и непохватно като дебелан, който се мъчи да се измъкне от плувен басейн. Умът му изплуваше на повърхността и няколко пъти потъваше обратно на дъното. На брадата му имаше следа от червило. Отвори едното си око, съзря пламтящите багри на юргана и бързо го затвори. Но след малко отново погледна. От юргана погледът му се отмести на пода, върху счупената чиния в ъгъла, към чашите върху катурнатата маса, към разляното вино и книгите, нападали като огромни тежки пеперуди. Из цялата стая се търкаляха малки късчета усукана червена хартия и се носеше острата миризма на фойерверки. През кухненската врата той видя високо натрупаните чинии от пържолите и тиганите, потънали в мазнина. На пода бяха размазани стотици фасове. А през миризмата на барута от фойерверките се долавяше изящното ухание на комбинация от вино, уиски и парфюм. За миг очите му се спряха върху купчината фуркети и фиби в средата на пода.

Бавно, като се подпираше на лакът, той се обърна и погледна през счупения прозорец. Улица Консервна беше тиха и слънчева. Вратичката на парния котел зееше. Вратата на приюта „Палас“ беше затворена. В буренака на празното място блажено спеше човек. „Мечешко знаме“ изглеждаше плътно запечатано отвсякъде.

Док стана, довлече се до кухнята и на път за клозета пусна газовия бойлер. После се върна, приседна на ръба на леглото и като кръстоса боси нозе, взе да изчислява пораженията. От хълма се носеше звънът на църковните камбани. Когато бойлерът започна да шуми, Док се пхна в банята, пусна душа, после обу дочени панталони и навлече една фланелена риза. Ли Чун беше затворил, но като видя кой е на вратата, отвори. После, недочакал да му искат, извади от хладилника един квартал бира. Док плати.

– Добле ли беше? – попита Ли. Кафявите му очи изглеждаха малко възпалени.

– Добре беше! – каза Док и се върна в лабораторията със студената бира.

За мезе си приготви сандвич с фъстъчено масло. На Улицата беше много тихо. Не се мяркаше жива душа. В главата му зазвуча музика – виоли и виолончели, помисли си той. Свиреха мека, трезва и успокояваща мелодия, която не се отличаваше с нищо особено. Док изяде

сандвича, изсърба бирата и се заслуша в музиката. Когато бирата се свърши, той влезе в кухнята, махна мръсните чинии от умивалника и го напълни с гореща вода; под струята изсипа сапунен прах, от което се надигна гъста бяла пяна. След това събра всички чаши, които не бяха счупени. сложи ги в горещата сапунена вода. Чиниите от пържолите, залепнали една за друга от побелялата мазнина и кафявия сок на месото, се надигаха в огромен куп на печката. Док разчисти масата, за да има къде да поставя измитите чаши. После отключи задната стая, изнесе един от албумите с литургии, избра „Патер ностер“ и „Агнес Деи“, сложи ги на диска и пусна грамофона. Лабораторията се изпълни с безпътни ангелски гласове. Гласовете на момченцата носеха мелодията нагоре и надолу, простичко, но с богатство, каквото няма в ничия друга песен. Щом плочата свърши, Док натри ръце я спря грамофона. Под леглото му се подаваше крайчецът на някаква книга, той я вдигна и се отпусна на постелята. Най-напред се зачете наум, но след миг устните му се размърдаха и той продължи на глас – бавно, като спираше на всеки стих:

Дори сега,
 заслушан в думите на мъдреците,
 които цяла младост са отдали в размишления,
 не мога да усетя в нейните слова солта,
 на шепота на балдахина, който тулеше леглото ни,
 ни малките ѝ остроумия от чистота пропити,
 като поток забързани.

В умивалника гъстата бяла пяна изстиваше и мехурчетата се пукаха, сякаш тиктакаше часовник. Към кея бе нахлул необикновен прилив; вълните се разбиваха върху скали, до които отдавна не бяха се добирали.

Дори сега
 обичам кипарисите и розите,
 големите възсини планини и хълмовете обли,
 прибоя на морето... Вчера сякаш бе –
 съзрях аз поглед непознат, ръце на пеперуда
 и в утрото от чубриците литна чучулига,
 а в бистрата река се къпеха деца...

Док затвори книгата. До ушите му стигаше ревът на вълните между подпорите на кея и бясната суетня на белите плъхове в клетките. Отиде в кухнята и натопи ръка в изстиналата вода на умивалника. После пушна горещата вода и заговори гласно – на мивката, на белите плъхове и на себе си:

Дори сега
аз зная – всичко на света съм вкусил,
надигнал съм по пиршества стакани от злато и малахит,
ала съвсем за кратко е било забравеното време,
когато тя изпълваше ми взора
най-яркият поток от вечна светлина...

Той обърса очи с опакото на ръката си. А белите плъхове все така се мятаха в клетките. Зад стъклата гърмящите змии лежаха притихнали и се вираха в пространството с пепелявите си смръщени очи.

КРАЙ

© 1945 Джон Стайнбек
© 2003 Кръстан Дянков, превод от английски

John Steinbeck
Cannery Row, 1945

Сканиране и разпознаване: Красимир Коев, 2006

Публикация:

УЛИЦА КОНСЕРВНА. БЛАГОДАТНИЯТ ЧЕТВЪРТЪК. 2003. Изд. Прозорец,
София; Изд. Да, София. Романи. II изд. Превод: от англ. Кръстан ДЯНКОВ [Cannery
Row ; Sweet Thursday / John STEINBECK]. Предговор: Кръстан ДЯНКОВ. Страници:
439. Формат: 20 см. Цена: 10.00 лв. ISBN: 954-733-343-7 (Прозорец) ISBN:
954-9600-05-X (Да)

Първото издание, пак на двата романа в една книга е от 1981 год. на изд. Хр. Г. Данов,
Пловдив.

John Steinbeck
Cannery Row
Viking Edition, 1945
Bantam Edition, 11th Printing
New York, 1954

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2136>]